

december 2005

OBRANA

**Rok
reforiem**

**Kurzy pre
plukovníkov a civilov**

**Nové
predpisy**

Slovenský kríž v Iraku

„Slovenskí vojaci v Iraku sa presťahovali koncom októbra z kempu Charlie v Al - Hillah do kempu Echo pri Ad-Diwaniyah. Starú základňu v Al-Hillah postupne odovzdávajú irackej armáde,“ komentoval situáciu veliteľ slovenského kontingentu pplk. Ivan Panis. Okrem ubytovacích unimobuniiek si do nového kempu vojaci priniesli aj predmet, ktorý vyvolal najväčšiu pozornosť. Jeho umiestnenie v rohu tábora trvalo niekoľko hodín za použitia ťažkej techniky. K nebu sa týči kríž postavený z pozváraných delostreleckých nábojníc.

„Tento kríž je memento tragickej udalosti, ktorá sa odohrala začiatkom júna 2004. Mínometný granát vystrelený irackými povstalcami zasiahol jamu plnú nazhromaždenej munície, keď sa ju naši pyrotechnici chystali likvidovať. Explózia zabila troch našich vojakov. To sú slovenské obete v operácii Iracká sloboda. Aj takto si ctíme našich hrdinov, ktorí zahynuli tisíce kilometrov od domova. Kríž postavili chlapci zo štvrtej rotácie, aby sa na spomínanú tragédiu nezabudlo,“ vyhlásil veliteľ Husár.

Na sviatok Všetkých svätých si príslušníci nášho kontingentu spomenuli na tragickú udalosť – krátkym obradom a zapálením sviečok vzdali hold padlým vojakom. Spomienka na Miroslava Frkáňa, Petra Dingu a Vladimíra Simonidesa zostane naďalej v mysli našich vojakov.

Martin RAJEC, A-NEWS

Foto: **Michal BURZA**

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR
Založený v Clevelande (USA) 1914
Obnovený v Bratislave v roku 1993
Ročník XIII, č. 12/2005
Do výroby zadané: 21. 11. 2005

Vydavateľ:

Ministerstvo obrany SR vo Vydavateľskej
a informačnej agentúre KOD KaMO

Šéfredaktor:

Mgr. Pavol VITKO
tel.: 0960 313 072, 0903 820 847
pavol.vitko@mod.gov.sk

Redaktori:

Jozef ŽIAK,
tel.: 0960 332 755, 0903 820 194
e-mail: jozef.ziak@mil.sk

npor. Mgr. Vladislav VAVRINEC,
tel.: 0960 312 980, 0903 820 854
e-mail: vladislav.vavrinec@mod.gov.sk

Vedúci vydania a jazyková úprava:

PhDr. Michal KRIŠKO, tel.: 0960 313 054
e-mail: michal.krisko@mod.gov.sk

Fotoeditor:

Michal BURZA,
tel.: 0903 824 155
e-mail: michal.burza@mod.gov.sk

Grafická úprava:

Ing. Roman LUKÁČ

Tajomníčka redakcie:

Milena SLEZÁKOVÁ
tel.: 0960 312 984, fax: 0960 312 520
e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk

Adresa redakcie:

Mesačník OBRANA
VIA KOD KaMO, Kutuzovova 8
832 47 Bratislava
e-mail: obrana@mod.gov.sk
www.mod.gov.sk, www.mosr.sk

Rozširuje:

Podacie stanice MO SR

Tlač:

5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Nevyžiadany a uverejnený obrazový
materiál a rukopisy nevraciam.

© Ministerstvo obrany SR
Registračné číslo: 758/93

Na titulnej strane plk. MUDr. Martin Háber
ošetruje kosovského Srba. Na dvojstrane
kalendára foto slovenského miniera
z Afganistanu.

Foto: Michal BURZA

Z obsahu

**Audit
a rok 2006**

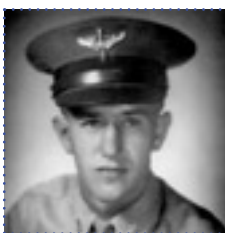
str. 12 - 13

**Naši
v Kosove**

str. 26 - 29

**Vianočné
príbehy**

str. 30 - 32

**Himalájska
expedícia**

str. 38 - 40

Editoriál

V tomto čísle OBRANY je aj otázka o tom, kedy bude v armáde menej šomrania a o to viac hrdosti a pocitu satisfakcie. Nechcem byť neskromný, ale keďže sa ako novinár už skoro pätnásť rokov hýbom okolo armády, odpoviem na túto otázku aj ja. Ako sa vzdalujeme od čias Varšavskej zmluvy, tak tej ušomranej polohy vidím oveľa menej. Iste si to veľa z vás pamätá, ako bolo zvykom kedysi pri každom stretnutí jeden druhému sa vystažovať tak, ani čo by išlo o preteky v tom, kto je viac ubolený, utrpený a frustrovaný. Bola to taká doznievajúca choroba bývalého režimu, kedy sa prejavy sebavedomia mimo stranických štruktúr a partajných vyhlásení javili ako prinajmenšom podozrivé.

Najmä v prostredí veliteľov a vojakov, ktorí doma či v misiách naozaj niečo dokázali, sa stále viac stretávam so skutočnou hrdosťou. Dôstojník má tak so slovom dôstojnosť spoločný nielen slovný základ a práca profesionála je hodná úcty. Myslím, že o tom hovorí aj generálporučík Ľubomír Bulík. O miere sebavedomia svedčí aj fakt, že v OBRANE máme čoraz väčší „pretlak“ článkov, v ktorých chcú ľudia povedať svoj názor alebo prezentovať vlastné skúsenosti a činnosť. Ešte pred pár rokmi tomu bolo trochu inak. Pamätám si, ako sa nepodarilo rozbehnúť seriál o absolventoch špičkových zahraničných škôl. Obávali sa, aby nevyčnievali z davu... Keď už hovoríme o hrdosti, 16. novembra bola hrdá aj pani Božena Hotková. Žena, ktorá sa celý život vyrovnávala s traumou spôsobenou jej rodinným bývalým režimom a jeho armádou. Jej manžel mal jedného brata seminaristu a druhý emigroval, preto ho povolali ako politicky nespoľahlivého do PTP. Po 39 mesiacoch „vojenskej“ služby Štefanovi Hotkovi, elektroinžinierovi s pětápäťkym bilagom v kádrových materiáloch šéfovali na stavbách chlapi, ktorí v lepšom prípade mali aspoň vŕchný list. Nie každý si následkom takého psychického tlaku a spoločenského poníženia udržal duševné zdravie. Pani Hotková sa postupne okrem dvoch detí musela začať starať celé desaťročia aj o pacienta - svojho muža. Keď minister obrany Juraj Liška prezentoval verejnosti pri príležitosti Dňa boja za slobodu a demokraciu aj knižku PTP - poníženie a satisfakcia, aj vďaka tej kvapke hrdosti, ktorá sa leskla v očiach pani Hotkovej, som bol šťastný.

Vážení čitatelia, v mene redakcie OBRANA ďakujem všetkým spolupracovníkom, dopisovateľom a ostatným, ktorí nám priamo alebo radami či postrehi pomáhali v priebehu celého roka 2005. V tomto čísle sme sa veľkej časti ľudí v našich článkoch pýtali, aké prania mali v detstve a čo želajú sebe či svojim spolupracovníkom do budúceho roka. K všetkým tým dobrým a srdečným vinšom sa pripájame aj my. A ako bonus pridávame v OBRANE ďalšie štyri strany navyše.

Vianoce v rádiolokátore

„Bola neskorá jeseň a mne nezostalo nič iné, ako sa skoro ráno vybrať zo stanice v Hronskej Dúbrave skratkou hore do kopca, aby som sa dostal na pracovisko v Štiavnických vrchoch. Tam, na Močiari, som pracoval v rádiolokačnom stredisku. Zrazu som začul mrmlanie. Objavil sa medveď. Asi nikdy v živote som sa tak rýchlo nevyšplhal na strom, ako vtedy. Musel som na ňom zostať vyše hodiny, kým sa macovi uráčiło odísť. Na kopci som kolegoví, ktorého som striedal v službe povedal, aby pozdravil po ceste medvede. Smial sa mi. Smiech ho však rýchlo prešiel, keď sa ocitol v podobnej situácii ako ja...“, spomína rotmajster Stanislav Feč.

Rodák zo Sabinova napriek takýmto zážitkom z niekedy doslova neko-nečnej cesty hore zasneženým le-som nedá na bývalé pracovisko na Močiari dopustiť. Ani na Vianoce, ktoré tam prežil v pohode hoci aj v nepriazni počasia.

Máme k sebe bližšie

„Obsluhu rádiolokátora tvorí malá skupinka ľudí. Pri práci sme odkázaní jeden na druhého. Keď sa ocitneme v službe cez sviatky, máme k sebe ešte bližšie. Prinesú nám vianočné jedlá. Trochu si spoločne posedíme (pravda okrem tých, ktorí momentálne obsluhujú prístroje), pospomíname na rozličné príhody, ktoré sme prežili v takejto službe, na svojich blízkych. Ten, kto je veriaci, sa pomodlí pri štedrovečernom stole. Väčšinou nás ešte predtým navštívi aj veliteľ roty,“ zdôveril sa 36-ročný rotmajster Feč, ktorý pred časom dobrovoľne prijal túto nižšiu hodnotu (bol práporčík), aby naďalej mohol pokračovať vo vojenskej službe.

Doma v Sabinove sa mu najviac rátali Vianoce vtedy, keď sa zišla celá rodina. Aj s babkou a dedkom. Stanislav dodnes spomína na prvé lyže, ktoré dostal pod stromček a brat mu ich o pár dní zlámal počas lyžiarskeho výcviku na Táloch. Dnes má najväčšiu radosť, keď dokáže urobiť darčekom radosť svojim trom deťom.

Okrem Močiara pôsobil na Bakovej Jame, aby nakoniec zakotvil tu, vo Vrbovci neďaleko Michaloviec. Nemusí sice šliapať do kopca cez záveje ako na Močiari, ale podľa neho aj zima na zemľinskej roviny vie niekedy narobiť poriadnu šarapatu. V jednej Vianoce pred pár rokmi išiel nad ráno autom do služby. Z večera do rána sa zmenilo počasie a cesty boli odrazu ako zrkadlo. Na neposypanej vozovke sa žiadne vodidlo nemalo šancu udržať. A tak skončil

v priekope plnej snehu. Podobne dopadli aj jeho kolegovia. Na ďalší rok zasa cez sviatky naraz navialo na roviny toľko snehu, že nebolo vidieť bránu okolo stanovišta rádiolokátora. Na Močiari vojakom robili spoločnosť medvede a jelenia zver, na Zemplíne zasa väčšinou lísky a bažanty.

Kamarát Džimbo

Pravda okrem jedného štvornohého príslušníka osádky. Je ním čierny pes neurčitého pôvodu Džimbo. Podľa vojakov ho pred pár rokmi nechal povedľa stanovišta nejaký ujko. Vojaci sa ho ujali a Džimbo sa stal neodmysliteľnou súčasťou života bojovej časti rádiolokačného strediska. Nepoložilo ho ani to, keď raz omylom zjedol jed na potkany. Asi týždeň mu síce išla z papule pena, ale vylízal sa z toho.

Vedúci starší technik rádiolokátora nadrotmajster Radoslav Laškody je rodákom z neďalekých Michaloviec. Po ukončení Vojenskej strednej školy v Liptovskom Mikuláši najskôr pôsobil v rožňavskej protiletadlovej raketovej brigáde. Má za sebou aj vojenskú misiu na Cypre. Na Afroditiinom ostrove prežil pekné vojenské Vianoce. Nedá dopustiť ani na tie vo Vrbovci.

„Vždy sa vopred dohodneme. Žijeme na východe Slovenska, preto sú medzi nami veriaci rôznych vierovyznaní. Aj gréckokatolíci a pravoslávni. Keďže oslavujú Vianoce v iné dni, služby si rozhodíme tak, aby sa vyšlo všetkým v ústrety a mohli byť so svojimi blízkymi doma. Zatiaľ sme nemali v tomto smere žiadny problém. Doma sme boli štyria súrodenci, a tak nám rodičia urobili vždy najväčšiu radosť, keď sme si pod stromčekom našli spoločenské hry, ktoré sme sa mohli navzájom hrať,“ hovorí 29-ročný Radoslav.

Slobodník Oliver Kačur, ako aj vojaci Peter Tóth a Jozef Mažo sú profesionáli oveľa kratší čas. Aj napriek tomu už zažili Vianoce či Silvestra v službe. „Na prvý pohľad je to síce služba ako v iné dni, ale predsa je to iné. Nielen preto, že sa menej lieta a je teda aj menej práce, ale najmä tou zvláštnou atmosférou. Som rád, že sviatky môžem zažívať v našom kolektíve. Starší, skúsenejší nám vždy, keď treba poradia a vedia vytvoriť dobré prostredie. Neľutujem, že som sa pred dvoma rokmi rozhodol stať vojenským profesionálom,“ konštatuje 27-ročný rodák zo Strážskeho Jozef Mažo. Približne rovnako dlho sú vo vojenskej uniforme aj jeho kolegovia: 24-ročný kolega, rodák zo Žavady neďaleko Michaloviec Oliver Kačur a 24-ročný Peter Tóth z Vysokej nad Uhom.

Hodnostná hojdačka majstra Slovenska

Zástupca veliteľa roty rádiolokačného prieskumu nadporučík Ivan Murín je spokojný s tým, ako si jeho podriadení bez zbytočného komandovania sami rozdelia služby cez sviatky. „Snažíme sa na nich pôsobiť, aby všetci cítili pocit spolupatričnosti vo vojenskom kolektíve. Teší ma, že do neho veľmi rýchlo zapadli aj noví príslušníci roty. Dnes síce už nepripravujeme pre nich zvlášť vianočné balíčky ako pre vojakov základnej služby, ale pracovisko a služby cez sviatky si

vedia spríjemniť aj sami,“ spokojne poznamenáva 31-ročný rodák zo Sečoviec, ktorý má za sebou zaujímavú históriu.

Ešte počas štúdií vo Vojenskej akadémii v Liptovskom Mikuláši mal v posledných ročníkoch individuálny študijný plán. Venoval sa svojej záľube, ktorá ho drží od malička: hádzanej. S družstvom Sečoviec sa dokonca dvakrát stal majstrom Slovenska. Po niekoľkoročnej prestávke sa v tomto roku znova objavil v kádri Sečoviec na poste ľavej spojky. Dnes má ale podľa neho prednosť vojenská služba.

Nadporučík Murín zažil podobne ako veľa jeho kolegov v ozbrojených silách hodnostnú hojdačku. Nadporučikom bol do roku 2003, keď sa vrote zrušili niektoré dôstojnícke miesta. Okrem iného aj jeho. Chcel zostať v ozbrojených silách, a tak prijal ako vedúci parku hodnotu podpráporčíka. O rok neskôr sa stal práporčíkom a koncom augusta tohto roku sa dopracoval k svojej pôvodnej hodnosti nadporučíka. Vrátili mu ju, keď sa stal najskôr veliteľom kompletu a neskôr zástupcom veliteľa roty.

Osádka rádiolokátora vo Vrbovci nezábúda ani na svojho štvornohého kamaráta. Aj Džimbo si cez tohtoročné Vianoce pochutná na maškrtách zo štedrovečerného stola...

Jozef ŽIAK

Foto: archív útvaru

Najrozsiahlejší útvar

Na prvé počutie sa to síce môže zdať nepravdepodobné, ale je to tak. Prápor rádiolokačného prieskumu na Bakovej Jame pri Zvolene je našim najrozsiahlejším útvarom. Veď jeho jednotlivé súčasti sú po celom území Slovenska. Na východe od Michaloviec až po okolie Bratislavy na západe.

Veliteľ práporu podplukovník František Víglaský nezabudne pred vianočnými sviatkami buď osobne, alebo aspoň prostredníctvom telefónu pozdraviť svojich podriadených na jednotlivých pracoviskách a poďakovať im za prácu počas celého roka. K takémuto prístupu vedie aj svojich veliteľov. Na Štedrý večer zažiaria na pracoviskách stromčeky a ľudia, ktorí nepretržite zabezpečujú pohotovostný systém, majú na stoloch vianočné jedlá. Nechýba kapustnica, ryba, šalát. Ako keby boli doma. Sú však v práci, veď letová činnosť sa celkom nezastaví ani cez sviatky.

Podplukovník Víglaský si ako mladý profesionálny vojak užil služby cez Vianoce. Potom už ako veliteľ, neraz aj s manželkou, bol pri štedrovečernom stole so svojimi vojakmi.

„Na Bakovej Jame sme mali taký dobrý kolektív, že sme sa dobrovoľne hlásili do služieb cez sviatky. Bola akási nepísaná dohoda: Mladší, bez rodín zväčša slúžili cez Vianoce a ženatí na Silvestra. Vždy sme sa vedeli dohodnúť. Som rád, že podobne je to aj dnes. Postupne sa na pracoviskách zlepšujú podmienky. Aj keď čo sa týka dostupnosti, stále je na tom najhoršie Močiar nad Banskou Štiavnicou. Keď tam nastane zima, často sa musia vojaci dostávať do práce pešo cez snehové záveje,“ hovorí veliteľ práporu.

Rodák z Veľkej Lehoty pri Novej Bani dodnes rád spomína na Vianoce svojej mladosti. „Nemali sme ešte elektrinu a teda ani televíziu, v rodine súkromného roľníka neboli ani drahé darčeky, ale mali sme k sebe ľudsky bližšie. Zišli sme sa celá rodina pri petrolejke, porozprávali sme si vianočné príbehy, tešili sme sa zo skromných darčiek a najviac z atmosféry polnočnej svätej omše. Išli sme do kostola cez dedinu. V snehu boli odhrnuté len úzke cestičky. Stretávali sme sa s priateľmi a dokázali sme sa tešiť z maličkostí, ako boli jabĺčka či orechy zabalené v ligotavom papieri...“, spomína podplukovník Víglaský. Dnes má jedno tajné želanie, aby sa pri svojich častých cestách po Slovensku za svojimi vojakmi mohol spoľahnúť na niečo iné, ako na večné poruchovú Samarú.

(jž)

Za slobodu a demokraciu

Vydaním dvoch publikácií si rezort obrany pripomenul Deň boja za slobodu a demokraciu. Minister obrany Juraj Liška predstavil 16. novembra verejnosti knižky PTP – poníženie a satisfakcia a The Great Withdrawal.

Publikácia PTP – poníženie a satisfakcia, ktorej zostavovateľom je šéfredaktor časopisu Obrana Pavol Vitko, dokumentuje roky 1948 – 1954, kedy sa nastupujúci komunistický režim potreboval v čo najväčšej miere zbaviť svojich oponentov a na ich umlčanie, zastrašenie a izoláciu zneužil aj armádu. Približne 40 tisíc mladých mužov z Čiech a Slovenska bolo vtedy účelovo povolaných do uniformy ako politicky nespoľahlivých. Čakala ich namiesto výcviku so zbraňou len

osobám zaradeným v rokoch 1948 a 1954 do vojenských táborov nútených prác a pozostalým manželkám po týchto osobách. Ministrom obrany zároveň udelil Pamätnú medailu PTP, ktorá je najvyšším vyznamenaním tejto organizácie.

Publikácia The Great Withdrawal sa zaoberá odsunom okupačných sovietskych vojsk z Poľska, Maďarska, Nemecka a Česko-Slovenska. Kniha má za cieľ zdokumentovať politické súvislosti aj vojenské aspekty tohto odsunu, ktorým bola definitívne

úmerná fyzická práca v baniach, kameňolomoch a na stavbách, pričom, vo vojenských táboroch nútených prác slúžili často aj viac ako tri roky. Nálepku politickej nespoľahlivosti si niesli so sebou až do roku 1989. Predseda Slovenského zväzu Pomocných technických práporov – vojenských táborov nútených prác Dr. František Kluska v mene prítomných „pétépákov“ zo Slovenska aj Čiech, ako aj všetkých ostatných, ktorých v SR žije približne 3000, sa ministromi Jurajovi Liškovi poďakoval aj za presadenie Zákona č. 726/2004 Z.z., o poskytnutí jednorazového peňažného príspevku

odstránená „železná opona“ a priamy mocenský vplyv na štáty bývalej Varšavskej zmluvy. Autorský kolektív štyroch generálmajorov vo výslužbe, ktorí vo svojich krajinách za tento odsun zodpovedali, viedol Svetozár Nađovič. Na prezentácii 16. novembra boli prítomní tiež spoluautori Hartmut Foertsch, Imre Karácsony a Zdzisław Ostrowski, ako aj vojenski pridelenci ich, aj ďalších krajín.

Publikácie budú k dispozícii vo vojenských knižniciach aj na internetovej stránke MO SR vo formáte PDF.

(r)

Foto: Michal BURZA

Armáda ich zaujíma

Mária Zlatohlavá z Prešova doteraz v Bruseli nikdy nebola a aj o ceste lietadlom mohla iba snívaj. Stará sa totiž o postihnutú dcéru a vyžiť z jedného platu nie je jednoduché. O to viac ju potešilo, keď ju vyžrebovali v jednej z dvoch vedomostných súťaží o profesionálnej armáde, ktorú v Rádiu FM a v časopise Markíza organizoval na jeseň komunikačný odbor MO SR. „Pri odpovediach som sa radila s manželom, ktorý je teraz nadšený aj z toho, že sa dostanem dokonca do centrálneho NATO,“ povedala nám šťastná pani Mária, ktorá sa spolu s ostatnými víhercami zúčastnila 16. novembra večere s ministrom obrany Jurajom Liškom. „Nikdy by som nepovedal, že raz sa stanem výsadkárom, dodal 60-ročný docent medzinárodného marketingu Jozef Strišš zo Žilinskej univerzity, ktorý vyhral tandemový zoskok padákom. Ako však dodal, na 90 percent sa už rozhodol: „Pokiaľ mi to nezakáže lekár, tak skáčem...“ Podľa riaditeľa komunikačného odboru MO SR Maroša Keménya je dôležité, aby sa s verejnosťou komunikovalo netradičnou formou prostredníctvom médií, ktoré sú vo všeobecnosti obľúbené. „Informovanosť verejnosti o profesionalizácii ozbrojených síl a našom členstve v NATO je pomerne slušná. Takmer 80 percent odpovedí na súťažné otázky bolo správnych a to nás teší,“ dodal.

(pv)

Minister obrany Juraj Liška:

Zlomové obdobie reforiem

Pán minister, jedným z vašich cieľov na rok 2005 bol audit ministerstva obrany. Do akej miery ste spokojný s jeho výsledkami?

– Som spokojný. Ide nám predovšetkým o dosiahnutie spoločného cieľa. Budeme pracovať podľa novej, efektívnejšej štruktúry s odstránenými duplicitami. Chcem dosiahnuť koniec socialistických a nástup manažérskych pravidiel. Na to, aby sme realizovali tieto ambiciózne zábery, je nevyhnutné urobiť aj zmeny v samotnom riadiacom centre, to znamená na ministerstve. Preto sme uskutočnili audit a jeho odporúčania uplatníme v praxi. Pri tvorbe novej organizačnej štruktúry a nových pravidiel sme vychádzali z princípu, že ministerstvo obrany je zodpovedné za formulovanie a zavádzanie bezpečnostno-obrannej politiky a poslaním generálneho štábu je jej samotná realizácia. Som si vedomý toho, že transformačná zmena na niektorých príslušníkov rezortu nepríjemne doľahla, podľa mňa je to však nevyhnutný krok. Spravujeme totiž peniaze nás všetkých – daňových poplatníkov. Musíme byť teda čo najefektívnejší.

Tento rok sa v súvislosti s reformou ozbrojených síl zrušili viaceré útvary, napríklad v Bardejove a v Štúrove. Kedy možno očakávať ukončenie takýchto výrazných zmien?

– Reformný proces je dlhodobý. Musíme byť schopní reagovať na požiadavky doby. Tak, ako sa mení spoločnosť, menia sa aj naše ozbrojené sily. Samozrejme, ide o veľmi zložitý a komplikovaný proces. Ale reforma ozbrojených síl ako taká sa stala jednou z mojich osobných priorit. Prechádzame od veľkej armády pripravenej zasiahnuť v prípade globálneho konfliktu medzi svetovými mocnosťami k budovaniu sily menšieho, avšak mobilného vojska pripraveného brániť našu krajinu, jej občanov a ich záujmy aj za hranicami Slovenska. Tak ako realizujeme reformu ozbrojených síl a model 2015, musíme urobiť aj zmeny v ich obslužných aktivitách. Zjednodušené povedané, rezort sa bude venovať len činnostiam, ktoré súvisia s hlavnými úlohami armády definovanými v zákone. Transformačné zmeny sa dotkli a dotknú školstva, kultúry, zdravotníctva, vojenských zotavovní, vedecko-technickej základne, vojenských opravovní či bytovej agentúry. Ide nám nielen o zníženie finančnej náročnosti týchto subjektov. Chceme zároveň vytvoriť predpoklady aj pre ich expanziu v civilnom sektore. Na to, aby sme dokázali zrealizovať tieto plány, robíme zmeny aj v samotnom riadiacom centre, teda priamo na ministerstve obrany a v generálnom štábe. Reforma sa predsa nemôže dotýkať len radových vojakov v útvaroch a vo velení zostane všetko bez zmien.

Sú už presne definované aj vami avizované zmeny nášho zastúpenia vo vojenských operáciách a v mierových misiách?

– Aj tu reagujeme na aktuálne výzvy. Môžem povedať, že v najbližšej budúcnosti plánujeme rozšírenie nášho príspevku v operácii Európskej únie ALTHEA v Bosne a Hercegovine, po reorganizácii KFOR v Kosove plánujeme zvýšiť svoju účasť o jednotku logistickej podpory. No a pripravujeme sa aj na postupné znížovanie počtu našich vojakov na Golan-ských výšinách v misii Organizácie spojených národov.

Čo vás v končiacom sa roku prekvapilo príjemne a čo nepríjemne?

– Úprimne sa priznám, že niektoré udalosti, ktoré sa odohrali v uplynulých týždňoch najmä na mediálnom poli, ma doslova šokovali. Vypočul som si na adresu svojej i rezortu množstvo nepresností, zavádzajúcich informácií či polopráv. Napríklad verejnoprávna televízia odvysielala, že je na mňa ako ministra obrany podané trestné oznámenie. Išlo však o nepravdivé informácie, potvrdil mi to aj generálny prokurátor. Takýchto vecí bolo podstatne viac. Rozmýšľal som nad tým, čo je za tým. Možno to, že sa usilujeme robiť transparentne pri výberových konaniach a rôznych súťažiach. A niekomu sa to nepáči. Skutočne si to neviem vysvetliť. Možno je to aj dôsledok reforiem, ktoré robíme. Niektorí ľudia sú jednoducho nespokojní, že sme im prekázali plány, a tak veci riešia cez médiá škandalizovaním. Takéto praktiky ma naozaj nepríjemne prekvapili. Ale energiu mi dodáva to, že vidím konkrétne výsledky našej spoločnej práce. Chcem sa preto poďakovať všetkým príslušníkom, že nám pomáhajú pri budovaní lepších, modernejších ozbrojených síl.

Aké sú vaše najdôležitejšie ciele do konca volebného obdobia?

– Spomínam som reformu ozbrojených síl. Opakujem: prechádzame od veľkej armády pripravenej zasiahnuť v prípade globálneho konfliktu medzi svetovými mocnosťami k budovaniu sily menšieho, avšak mobilného vojska pripraveného brániť našu krajinu, jej občanov a ich záujmy aj za hranicami Slovenska. Od januára máme profesionálnu armádu, zavedieme do praxe výsledky auditu na ministerstve, čakajú nás transformácie našich príspevkových organizácií a podnikov. Takže aj na ministerstve obrany musíme veci dotiahnuť do konca.

Pán minister, spomeniete si na vianočné želania v detstve a čo by ste teraz zaželeli príslušníkom rezortu pod stromček?

– Vždy som rád športoval a napríklad na lyžiach som prvýkrát stál ako trojročný. V piatich rokoch som testoval vtedy pre mňa naozaj priveľké otcove lyže. Preto, keď som neskôr pod stromčekom našiel už naozajstné lyže, tak som mal úprimne veľkú radosť. A ešte – vždy som na Vianoce chcel vidieť Ježiška, pričom v tej detskej predstavivosti som raz dokonca rodičom tvrdil, že som ho azda aj videl. Príslušníkom rezortu želim to, čo si zvykneme želať všetci a čo je podľa mňa najdôležitejšie – spokojné a veselé prežitie Vianočných sviatkov a v novom roku veľa šťastia, zdravia a rodinnej i pracovnej pohody.

Martin KOVALIK
Foto: Michal BURZA

Dávať je krajšie ako dostávať

Vianoce detstva Mons. Františka Rábeka, ordinára Ozbrojených síl a Ozbrojených zborov SR, to boli šesťdesiate roky minulého storočia v dedine Močenok medzi Nitrou a Šalou. Dodnes na ne rád spomína. Najmä na ich neopakovateľnú atmosféru, akú vedeli jeho rodičia vytvoriť všetkým piatim deťom. Napriek tomu, že roľnícka rodina žila pomerne skromne.

„Ako ostatné deti aj my sme čakali na darčeky. Už od začiatku adventu sme sa snažili správať čo najlepšie, aby sme si ich zaslúžili. Ale nejaké veľké očakávania sme nemali. Peňazí veľa nebolo. Dostali sme vždy nejaké spoločenské hry, oblečenie, sladkosti či južné ovocie, ktoré bolo vtedy na Slovensku zriedkavosťou. Nie ako dnes, keď si ho môžeme kúpiť v každom potravinárskom obchode. Preto nás mandarínka, pomaranč či banán veľmi potešili,“ spomína biskup Rábek a v očiach sa mu zaleskne.

Studená fara

Podľa neho zažili krásne chvíle, keď sa zišla na Štedrý večer celá rodina, najmä keď žili ešte aj starí rodičia. Stromček žiaril a hádam ešte viac očká detí. Františkov otec urobil pod obrusom štedrovečerného stola z obilia veľký kríž, pod stôl dal otepku sena, aby pripomínala seno, na ktorom ležal v Betleheme Boží syn.

„V tento večer dokonca platila výnimka aj pre nášho psa a mačku. Mohli byť s nami spolu v miestnosti a prežiť celú tú atmosféru. Vianoce ale pre nás mali predovšetkým duchovnú hodnotu. Dokázali ešte viac zbližiť našu rodinu. Pripomenúť si, že nie sme tu len preto, aby sme niečo dostávali, ale predovšetkým, aby sme dávali iným,“ zdôrazňuje Mons. Rábek. Dodnes mu v ušiach znie to príjemné vržganie zmraznutého snehu pod nohami, keď išiel s rodičmi a súrodencami do kostola, najmä na polnočnú omšu.

Roky postupne ubiehali a František sa stal kňazom. Na svoje prvé kaplánske Vianoce asi len tak ľahko nezabudne. „Pôsobil som na fare v Bošanoch, neďaleko Topoľčian. Môj správca farnosti ma pozval na Štedrý večer k nemu, do prednej časti farskej budovy. Po príjemne strávenom večeri som sa vrátil do svojho kaplánskeho bytu, aby som si pripravil vianočné príhovory. Vonku už bolo poriadne zima, a tak som si chcel zakúriť. Žiaľ, naftové kachle práve vtedy vypovedali poslušnosť. Bolo mi síce zima, ale nechcel som v túto vzácnu chvíľu niekoho v dedine vyrušovať, ani môjho správcu farnosti. Zabalil som sa do deky a písal príhovor. Bol som prekvapený. Napriek chladu sa mi pracovalo veľmi dobre. Dokonca som pri písaní na spomínaný chlad ani nepomyslel. V deke som strávil aj ďalší deň, lebo sa mi zdalo neslušné otravovať iných. Navzdory tomu som prežil jedny z najkrajších Vianoc. Ten chlad mi pomohol odkryť celkom nové, dovtedy nepoznané rozmery Vianoc. Nakoniec tie prvé, ktoré strávil Boží syn v chlade maštale, tiež neboli nejaké idyllické, ako sa nám to dnes zdá,“ zdôrazňuje František Rábek.

V časoch svojho nitrianskeho pôsobenia často navštevoval na Štedrý večer chorých v nemocnici i vážňov v nápravnom zariadení. Boli to podľa neho veľmi zmysluplne prežiť sviatky, lebo človek cítil, že urobil niečo pre blížnych, ktorí nemohli byť z rôznych príčin cez Vianoce so svojimi blízkymi.

Vojaci s dvojkrížom

Po vymenovaní za biskupa ordinára ozbrojených síl a ozbrojených zborov sa často stretáva s vojakmi, policajtními i príslušníkmi väzenskej a justičnej stráže. Navštívil vojakov v ich domovských posádkach, vo výcvikových priestoroch i v zahraničných misiách (na fotografii je v Iraku tesne po tragickej smrti troch našich vojakov).

„Nie nadarmo sa vo Svätom písme hovorí o Ježišovi ako o kňazovi pokoja. A práve ozbrojené sily, aj keď to možno bude niekomu znieť paradoxne, sú tým strážcom pokojného života našich občanov, ale nielen našich. Veď slovenskí vojaci pôsobia na Balkáne v Kosove i v Bosne a Hercegovine, na Golanoch neďaleko Svätej zemi, na Cypre, v Iraku i v Afganistane a všade tam sa snažia upokojiť situáciu, zbaviť obyvateľov hrozby mín a výbušnín. Som hrdý na to, že naši vojaci so znakom dvojkríža robia v zahraničí takúto vysoko humánnu službu. Na ich prácu som tam počul len slová chvály. Atmosféru tohtoročných Vianoc im pomôžu v Iraku a na Cypre vytvoriť naši vojenská kňazi, ktorí sú s nimi. Boli by sme radi, keby sme ich mali všade, kde sú naši vojaci, ale zatiaľ to z mnohých príčin nejde. Ostatným

zasielam ako každý rok aspoň svoj pastiersky list. Postupne by sme chceli vojakom do zahraničia posielat symbolické darčeky,“ hovorí Mons. Rábek a po chvíli pokračuje: „V myslí budem na Štedrý deň s nimi, ale aj s tými vojakmi, ktorí budú cez sviatky zabezpečovať život vo vojenských útvaroch doma na Slovensku. Človek, ktorý pracuje v kolektíve, sa vždy musí naučiť prispôbiť sa iným, neuprednostňovať len vlastné ja. A to je dobre. Vo vojenských kolektívoch je to dokonca predpoklad úspešného splnenia úloh. Naši vojaci v zahraničí zažívajú v tomto smere ešte väčšiu školu, lebo pri plnení svojich úloh sa učia spolupracovať s príslušníkmi iných národov. Možno si ani sami neuvedomujú, akú službu tým tejto krajine pod Tatrami a jej dobrému menu vo svete preukazujú.“

Dnes je pre biskupa Rábeka tým najväčším darčekom na Vianoce skutočnosť, že sa aspoň trochu mohol spolu so svojimi spolupracovníkmi z ordinariátu prichiniť o vianočnú atmosféru v rodinách profesionálnych vojakov i zamestnancov rezortu. Vie, že mnohé rodiny profesionálnych vojakov sa stretávajú len cez víkendy, lebo vojaci musia dochádzať niekedy aj desiatky či dokonca stovky kilometrov od rodín do miest svojho pracovného zaradenia. Práve preto rastie význam plnohodnotnej rodiny, rodinného zázemia. V plne profesionálnych ozbrojených silách sa chce ordinariát ešte viac sústrediť na prácu s rodinami vojakov.

Jozef ŽIAK

Foto: Pavol VITKO

*Radostné a prechutné prežitie
Vianočných sviatkov príslušníkom
Ozbrojených síl Slovenskej republiky
a ich rodinám žela - a od Ježiša
Krista, ktorý sa pre nás narodil
v Betleheme - vypraje
+ František Rábek
biskup - ordinár OS a OZ*

Náčelník Generálneho štábu OS SR genpor. Ľubomír Bulík:

Po profesionalizácii modernizácia

Pán generálporučík, aké najzávažnejšie úlohy ste museli riešiť od nástupu do funkcie?

– Už pri preberaní funkcie som vyjadril odhodlanie viesť ozbrojené sily tak, aby prispievali k posilňovaniu mieru a stability doma i vo svete a aby sme plnili všetky úlohy, vyplývajúce z domácich aj medzinárodných záväzkov.

Najvýznamnejším v týchto procesoch je personál, ktorý bol a vždy bude našou hlavnou prioritou. V tomto roku sme implementovali do praxe Zákon o štátnej službe profesionálnych vojakov, ktorý je predpokladom plne profesionálnych ozbrojených

výzbrojou, technikou a materiálom s cieľom zabezpečiť požadované spôsobilosti.

OS SR pokračovali v plnení úloh v operáciách medzinárodného krízového manažmentu na podporu a presadzovanie mieru, v boji proti medzinárodnému terorizmu a v mierových pozorovateľských misiách, pod vedením NATO, EÚ, OSN, Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe a koaličných síl. Osobne ma teší, že naši príslušníci v misiách dosahujú výborné výsledky.

V súvislosti s našimi príspevkami pre plnenie vojenských úloh NATO a EÚ sme v tomto roku naštartovali budovanie Koncepcie spôsobilosti budúcich ozbrojených síl. Plnili sme

vytvárať stabilné prostredie ako základný predpoklad pre profesionálny rozvoj všetkých kategórií profesionálnych vojakov so stálym zvyšovaním intenzity a kvality výcviku a prípravy vojenských profesionálov.

Toto všetko stojí pred nami, aby sme splnili náš strategický cieľ – sformovanie a dokončenie reforiem OS SR, ktoré budú schopné pôsobiť v širokom spektre operácií obrany životných záujmov štátu cez prispievanie k obrane záujmov koalície až po podporu riešenia situácií nevojenského charakteru v súlade s požiadavkami a záväzkami, vyplývajúcimi z členstva a pôsobenia v NATO, EÚ, OSN a medzinárodných koalíciách.

podrobne monitorujeme, aby sme mohli v budúcnosti lepšie nastavovať parametre nového profesionálneho prostredia.

Je samozrejmé, že vždy bude existovať aj skupina nespokojných, ktorí sa nedokážu stotožniť s novými pravidlami. Takíto jednotlivci si budú po splnení záväzku voči ozbrojeným silám hľadať uplatnenie inde. Som však presvedčený, že ak sa budeme – všetci profesionálni vojaci – správať v súlade so všeobecne uznávanými a uplatňovanými morálnymi pravidlami a hodnotami spoločenského styku, trend pri monitorovaní nálad v OS SR bude pozitívny a že o nedlho budeme všetci hrdí na svoje náročné povolanie. Naším cieľom je mať vojakov, ktorých presvedčenie o svojom poslaní sa pohybuje skôr smerom k rytierom ako k žoldnierom.

Ako vnímate a riešite skutočnosť, že nie málo profesionálnych vojakov odchádza z OS SR aj v súvislosti s novou legislatívou?

– Nová legislatíva je platná približne 3 mesiace. Za túto dobu podľa zákona č. 346/2005 požiadali o prepustenie 2 % z celkovej počtu profesionálnych vojakov, ktorí odišli alebo chcu odísť v súvislosti s novou legislatívou. Z uvedených štatistík vyplýva, že nedochádza k nárastu odchodov nad rámec plánovanej obmeny personálu v OS SR.

síl. Koncom roka opustia kasárne poslední vojaci povinnej služby. Táto zmena prináša so sebou veľký počet úloh, ktoré sú úzko späté s profesionalizáciou. Týka sa to predovšetkým scivilňovania služieb.

Plnenie náročných úloh si vyžaduje aj zvýšenie kvality personálu, čo sa odrazilo aj v zintenzívnení výcviku. Svoju činnosť začali tri odborné výcvikové školy, ktoré pripravujú profesionálnych vojakov na základné odborné funkcie a v súčinnosti s poddôstojníckou akadémiou poddôstojníkov na základné veliteľské funkcie. Okrem toho sa naši príslušníci zúčastnili na významných medzinárodných cvičeniach ako na Slovensku, tak aj v ďalších členských krajinách aliance.

V oblasti modernizácie sme začali s výstavbou moderných komunikačných a informačných systémov a postupnou modernizáciou hlavných druhov výzbroje. Buduje sa logistická podpora deklarovaných síl so zameraním na sily vysokej pripravenosti a ich vybavenie požadovanou

úlohy vyplývajúce nám z Cieľov síl 2004 a začali s prípravou Cieľov síl 2006. Jednu z hlavných úloh v rámci Cieľov síl 2004 bola príprava praporu okamžitej reakcie a Veliteľstva pozemných síl na afirmáciu podľa požiadaviek NATO, ktorú zaväzila 1. januára 2006.

Je samozrejmé, že počas roka sa vyskytli aj smutné okamihy. Za ten najhorší považujem určite leteckú haváriu vrtulníka Mi-24, pri ktorej všetci členovia posádky na mieste zahynuli. Ozbrojené sily stratili špičkovú vycvičených profesionálov, ktorí plnili svoje úlohy na vysokej úrovni.

Čo najdôležitejšie čaká OS SR v budúcom roku?

– V roku 2006 máme stanovené jasné ciele – pokračovať vo zvyšovaní operačnej pripravenosti a spôsobilosti v súlade s Dlhodobým plánom rozvoja ministerstva obrany s výhľadom do roku 2015 so zameraním na Ciele síl, pripravenosť síl deklarovaných do „Síl okamžitej reakcie“ a záväzky deklarované pre EÚ. Boli stanovené základné priority:

Pán generálporučík, jedným z cieľov je dosiahnuť v ozbrojených silách novú kultúru vzťahov. S tým súvisí aj škála vnútorných pocitov vojakov, ktorú by sme mohli definovať stupnicou od dezilúzie a šomrania až po hrdosť a zadostučinenie. Kde medzi týmito krajšími bodmi je v súčasnosti nálada v OS SR a akým smerom sa posúva?

– Vojenské prostredie je charakteristické zložitými vzťahmi medzi jednotlivými prvkami, ktoré ho tvoria. Armáda žiadneho štátu nemôže fungovať a plniť svoje funkcie a úlohy bez toho, aby v sebe nekoncentrovala kultúru spoločnosti. Novú kultúru vzťahov v OS SR nedosiahneme len zmenou legislatívy. Ide totiž o proces, ktorý potrebuje okrem iného aj časový rámec. Novým zákonom sa snažíme vytvoriť podmienky pre nové profesionálne prostredie v ozbrojených silách. Zákon prináša jasné, transparentné podmienky služby hlavne pre vojakov, ktorí budú regrutovaní v čase jeho účinnosti. Dopady novej legislatívy však

Pán generál – na dôvazok vianočná otázka: čo ste si želali pod stromček, keď ste boli malý chlapec a na čo sa tešíte dnes?

– Som technicky založený človek. Sledujem rozvoj moderných technológií, počítače, automobily. Ako malý chlapec som snívaj o veľkom aute a lietadlách. Teraz s troškou humoru – to prvé sa mi splnilo, no a ako vojak ďalej snívam o tom druhom – v prospech ozbrojených síl.

V pracovnej rovine sa teším na realizáciu výziev, ktoré sú pred nami. V súkromí, na pokojnú atmosféru v kruhu svojich najbližších. A v tomto smere mám čo dohľadať.

A čo želáte príslušníkom OS SR?

– Všetkým vojakom a zamestnancom ozbrojených síl želám hlavne stabilné pracovné prostredie, radosť z dobre vykonanej práce, zdravie a šťastie. Naším vojakom, hlavne v misiách želám toľko šťastných návratov, koľko bolo odchodov a odlúčení.

Text a foto: **Milan VANGA**

Sedemročná bilancia

Generálmajor Jozef Dunaj bol vo vojenskej i civilnej verejnosti známy ako špičkový pilot. Jeho majstrovstvu na lietadle MiG-29 tleskali diváci u nás doma i v mnohých krajinách Európy. Veľký úspech dosiahol napríklad v roku 1996 pred štvrt miliónom ľudí v britskom Mildenhall. V čele vzdušných síl bol bez dvoch mesiacov sedem rokov (od 1.1.1999 do 31.10. 2005, v blízkej budúcnosti ho čaká práca v diplomacii).

Vráťme sa do obdobia, keď ste preberali funkciu, vtedy ešte veliteľ 3. zboru letectva a protivzdušnej obrany. Ako ho s odstupom času hodnotíte?

– Obdobie od roku 1993 bol zvláštny čas. Neurobila sa žiadna koncepcia letectva a PVO, to si žilo – dá sa povedať – živeľne, bez ohľadu na reálne možnosti ozbrojených síl i ekonomiky štátu. Celkom zákonite sa musel dostať výsledok v rokoch 1998–99, keď priemerný nálet na jedného pilota klesol na 17 hodín, systémy PVO a prieskumu boli v takom stave, že s nimi bolo treba urýchlene niečo robiť, ak mali zostať funkčné.

Mohli by ste situáciu viac priblížiť?

– Letectvo a PVO boli príliš početné, finančne náročné. Mali sme takmer 12 tisíc ľudí, množstvo útvarov a zariadení, ktoré nebolo možné z rozpočtu naďalej udržiavať. Keď sme chceli postupne zvýšiť nálet hodín pilotov a sfunkčniť jednotlivé súčasti vzdušných síl, museli sme zásadným spôsobom zmeniť ich štruktúru. Určitým východiskom sa stala Koncepcia vzdušných síl, ktorá bola vypracovaná v roku 2000, ale nebola prijatá. Neskôr sa po úprave pretransformovala do Modelu 2010. Postupne sa nám podarilo znížiť početný stav vzdušných síl z 12 tisíc na súčasných približne 4 tisíc osôb, počet bojových lietadiel z takmer 150 na 12, počet leteckých základní z piatich na dnešné dve, plus odlúčenú letku v Kuchyni. Klesol aj počet systémov PVO z 15 na päť (vrátane systému S-300). To sa odrazilo aj v znížení počtu protiletadlových raketových brigád z troch na jednu. Boli to niekedy dosť bolestivé zmeny, lebo sme sa museli rozlúčiť s množstvom skúsených odborníkov.

Čo priniesli tieto zmeny?

– Podarilo sa nám zmodernizovať systém rádiolokačného prieskumu cestou modernizácie rádiolokátorov P-37. Dnes pracuje spoľahlivo a plní všetky úlohy, ktoré nám vyplývajú z členstva v NATO. Boli síce rôzne tlaky na nákup nových systémov, ale museli sme reálne zvážiť finančné možnosti rezortu i štátu. Bol to dobrý krok za pomerne nízku cenu. Aby som ho trochu priblížil, v súčasnosti máme zhruba za cenu jedného nového rádiolokátora šesť kusov modernizovaných, funkčných, plne kompatibilných rádiolokátorov. Postupne sa budú modernizovať aj ďalšie radary. Za veľký úspech považujem aj to, že sa nám dokonca s určitým časovým predstihom podarilo vo Zvolene vybudovať Centrum riadenia vzdušných operácií. V prvý deň nášho členstva v aliancii sme mohli byť pripojení do aliančného systému NATINADS a podieľať sa na jeho činnosti. V oblasti protiletadlových raketových systémov sa

ukazuje, že sme urobili veľmi dobre, ak sme si ponechali S-300. Tento systém síce treba modernizovať, ale v kruhoch NATO je vysoko cenený. Rovnako i pripravenosť našich osádok, ako ukázalo aj posledné cvičenie Clean Hunter. Otázka budúcnosti systému KUB je na ďalšom posúdení. Mal by sa aspoň čiastočne zmodernizovať, aby vydržal v službe približne do roku 2010, keď sa bude uvažovať o jeho modernej náhrade.

Pán generál, vo verejnosti v súvislosti s reformou letectva nedávno rezonovali otázky účelnosti modernizácie lietadiel MiG-29...

– Po roku 2000 sme sa museli rozhodnúť radikálne zlepšiť stav lietadiel, s ktorými by sme mohli aj naďalej počítať po našom vstupe NATO. Model 2010 naznačoval určité východiská, akým spôsobom sa treba uberať v prípade bojových lietadiel, ale ukázalo sa, že niektoré veci, ktoré boli v ňom zakotvené, jednoducho nie sme z finančných dôvodov schopní naplniť. Teda ani nákup novej leteckej techniky v horizonte roku 2004. Začali sme pripravovať projekty modernizácie všetkých typov lietadiel. V existujúcej ekonomickej situácii toto bola jediná cesta, ako zlepšiť stav slovenského letectva. Najprv sme museli na nich v zmysle požiadaviek ICAO urobiť niektoré úpravy, ktoré umožnili lety našich vojenských lietadiel po Európe. Ďalšie úpravy rádionavigačného vybavenia lietadiel priniesol náš vstup do NATO. Aj keď treba povedať, že približne 90 percent týchto požiadaviek sme splnili už prispôbením sa normám ICAO. Najzložitejšou otázkou bolo rozhodnutie o ponechaní a zmodernizovaní lietadiel MiG-29. Analýzy ukázali, že to bude najschodnejšia cesta. Modernizované sú do tej miery, aby spĺňali základné požiadavky aliancie. Preto minister obrany Juraj Liška správne rozhodol (a tento krok vo februári 2004 vláda zoberala na vedomie), že pôjdeme cestou modernizácie 12 kusov lietadiel MiG-29 s pomocou finančných prostriedkov získaných deblokáciou ruského dlhu. Najvýznamnejšou zmenou v rámci tohoto projektu je modernizácia systému rozpoznania IFF (Interrogator Friendly-Foe), ktorý má okrem civilného ešte navyše kódovaný mód (mód 4), umožňujúci rozpoznanie vojenských lietadiel aliancie v prípade vojnového stavu. Treba zdôrazniť, že v iných situáciách okrem vojny sa tento systém nepoužíva. Podľa dohody s hlavným vykonávateľom tohto projektu (ruská firma RSK-MiG) boli na leteckej základni Sliač postupne uschopnené všetky spomenuté lietadlá a v súčasnosti sa uskutočňuje v trenčianskych letec-

kých opravovniach prostredníctvom ruských špecialistov ich konečná modernizácia. Takto získame bez nárokov na zaťaženie rozpočtu rezortu modernizované stroje, ktoré budú spĺňať všetky nároky minimálne do roku 2010, ale skôr s výhľadom do roku 2015. Bude dosť času na uvažovanie o nákupe novej leteckej techniky. Zodpovedne môžem vyhlásiť, že táto modernizácia je omnoho lacnejšia ako nákup novej techniky, hoci vieme, že nedokáže urobiť zo staršieho nového lietadla. Jeho bojová hodnota zodpovedá hodnote vynaložených finančných prostriedkov. Iste, aj ja by som si vedel predstaviť v našich vzdušných silách modernejšiu leteckú techniku, ale na druhej strane sa musím spýtať: Má tento štát v súčasnosti na tento krok finančné prostriedky? Odpoveď je verejnosti dostatočne známa. Všetky prijaté rozhodnutia začali postupne prinášať svoje ovocie. Nálet na jedného pilota sa nám podarilo zo 17 hodín v roku 1998 zvýšiť na súčasných 60 (v tomto roku ho ešte nedosiahnu piloti MiG-29, ktoré sa uschopňujú a modernizujú). V krajinách NATO je tento letový priemer na viacúčelových lietadlách okolo 180 hodín. Naším cieľom je dosiahnuť postupne do roku 2010 konečnú úroveň 100 letových hodín. Aj preto, lebo tieto lietadlá nie sú viacúčelové, z toho dôvodu nie potrebné robiť na nich taký rozsiahly výcvik, máme ich nízky počet (12 kusov) a neplánujeme s ich nasadením mimo Slovenska. Teda sú predurčené na ochranu nášho vzdušného priestoru, a tým aj integrovaného vzdušného priestoru NATO. S takýmto postojom sa stotožňujú aj naši alianční partneri. Čo sa týka ostatnej leteckej techniky, podarilo sa nám modernizovať lietadlá An-24 a 26, uskutočňuje sa modernizácia L-410 i vrtulníkov Mi-17.

Blížia sa Vianoce, čas spomienok. Aké boli tie predvianočné sny a predstavy chlapca spod Tatier?

– Bolo nás päť súrodencov a nejaké značkové veci sme pod stromčekom čakať nemohli. Napriek tomu som mal šťastné detstvo a som rád, že sa mi podarilo aj s podporou rodiny dostať sa k lietaniu a zažiť to, čo som v priebehu svojej kariéry zažil. Preto aj ostatný príslušníkom rezortu obrany želám, aby sa ich sny splnili.

Jozef ŽIAK
Foto: archív VVS

Juraj Liška s Javierom Solanom

„Teší nás, že sa únia začala aktívne podieľať na kreovaní medzinárodnej bezpečnostnej politiky,“ povedal minister obrany Juraj Liška počas stretnutia s vysokým predstaviteľom Európskej únie pre spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku Javierom Solanom.

Diskutovali spolu aj o budúcnosti operácie ALTHEA v Bosne a Hercegovine. Liška zdôraznil, že región západného Balkánu je jednou z našich hlavných zahraničnopolitických priorít: „Máme záujem na stabilnom vývoji v tejto oblasti.“ Slovensko aj preto zvýši počet vojakov pôsobiacich pod velením EÚ v Bosne a Hercegovine. Momentálne pôsobia v operácii ALTHEA štyria dôstojníci OS SR. „Po dôkladnom zhodnotení okolností sme sa rozhodli rozšíriť naše zastúpenie o strážnu čatu. Veríme, že toto rozhodnutie prispeje k dosiahnutiu nášho spoločného cieľa, ktorým je bezpečný a demokratický vývin v Bosne a Hercegovine,“ povedal náš minister.

Javier Solana sa zaujímal o proces budovania bojovej skupiny EÚ, ktorú Slovensko vytvára s Poľskom, Nemeckom, Litvou a Lotyšskom. V operačnej pohotovosti bude v prvej polovici roku 2010. Príspevok OS SR bude predstavovať približne 200 vojakov z oblasti bojovej podpory

a bojového zabezpečenia. Minister obrany informoval vysokého predstaviteľa EÚ aj o rokovaníach expertov slovenského a českého ministerstva obrany o vytvorení spoločnej česko-slovenskej bojovej skupiny. Tá by mala byť v pohotovosti v druhej polovici roku 2009. Začlení sa do nej asi 500 príslušníkov našich ozbrojených síl.

Foto: Peter MICHNICA

Slováci a Slovinci v zhode

Na vojenské operácie pod velením NATO by mala prispievať zo spoločného rozpočtu aj bruselská centrála. Zhodli sa na tom ministri obrany Slovenska Juraj Liška a Slovinska Karl Viktor Erjavec počas stretnutia v Bratislave.

V súčasnosti platia pôsobenie vojakov vysielajúce krajiny, čo podľa Lišku s Erjavcom „nie je spravodlivé riešenie“. Aliancia by mala prehodnotiť systém financovania zahraničných misií preto, že podľa súčasného stavu sú v nevýhode aktívne krajiny, ktoré pôsobia vo viacerých operáciách. Minister Erjavec doplnil, že „krajiny, ktoré neprispievajú priamo vojakmi, by sa mali na nich podieľať aspoň finančne, či poskytnutím prepravných kapacít.“ Juraj Liška doplnil, že ide o problém celej Aliancie.

Slovensko urýchlí svoj príspevok do síl rýchlej reakcie NATO. Už v druhej polovici budúceho roka poskytne šiestich dôstojníkov a výcvikové laboratórium radiačnej, chemickej a biologickej ochrany. Postupne sa bude náš príspevok rozširovať, v prvom polroku 2008 pôjde napríklad o mechanizovanú prápornú skupinu.

Foto: Vladislav VAVRINEC

Pomoc na ceste do NATO

„Jednoznačne podporujeme vstup Ukrajiny do NATO a ponúkame jej naše predvstupové skúsenosti,“ povedal 15. novembra v Bratislave minister obrany Juraj Liška po oficiálnych rokovaníach s ukrajinským partnerom Anatolijom Stepanovychom Hrycenkom.

Uvedol, že Slovensko považuje rok 2006 za reálny termín, kedy Ukrajina bude môcť začať plniť akčný plán pre členstvo v aliancii. Tiež informoval, že SR poskytne na pomoc v prístupovom procese nášmu susedovi na budúci rok asi 120 tisíc eur. Náš štát od budúceho roka má zároveň záujem o prevzatie pozície kontaktného partnera NATO pre Ukrajinu.

Juraj Liška verí, že Ukrajina sa stane členom Aliancie čo najskôr. Ukrajinský minister obrany dodal, že to bude vtedy, keď na to bude pripravený jeho štát aj NATO. A. Hrycenko zároveň ocenil podpísaný Program rozvoja spolupráce medzi rezortmi obrany Slovenska a Ukrajiny. Jeho súčasťou sú konzultácie na politickej úrovni, vojensko-technická spolupráca, výmena skúseností pri vstupe do NATO, výcvik malých jednotiek či výmenné stáže špecialistov. Ukrajinský minister tiež ocenil spoluprácu vojakov oboch krajín v Iraku, Kosove či Sierra Leone. Ukrajincov zaujímajú aj naše skúsenosti s profesionalizáciou armády, nakoľko od roku 2010 aj oni plánujú plne sprofesionalizovať ozbrojené sily.

(pv)

Foto: Michal BURZA

Slovenskí zbrojáři v USA

Ministerstvo obrany SR bolo jedným z hlavných organizátorov Dňa slovenského obranného priemyslu v USA. Podujatie sa za prítomnosti trinástich slovenských zbrojárskych firiem uskutočnilo 14. novembra vo Washingtone.

Uskutočnenie tejto mimoriadne úspešnej akcie iniciovala septembrová návšteva štátneho tajomníka MO SR Martina Fedora v Pentagone, kde mu jeho americký partner Gordon

Cieľom prezentačného dňa bolo pritaiahnuť pozornosť amerických zbrojárskych firiem na Slovensko, predstaviť možnosti spolupráce, ale i investícií. Záujem amerických firiem a vysokých

predstaviteľov ministerstiev obrany a zahraničných vecí USA svedčili o tom, že podujatie splnilo cieľ a očakáva sa, že prinesie svoje ovocie. Ako povedal počas otváracích príhovorov M. Fedor: "Toto podujatie je prvé svojho druhu zo strany Slovenskej republiky na pôde USA, malo by však byť len prvým zo série ďalších, ktoré naň budú nadväzovať."

Slovenské zbrojárské podniky by sa chceli výraznejšie presadiť aj na trhu v Iraku, preto potrebujú najst' spoločnú reč s americkými podnikmi. Slovenské firmy predstavili svoj výrobný potenciál, zariadenia, softvéry, termo-chemický

analýzator a ďalšie moderné výrobky.

Text a foto: **Rudolf MICHALKA**

England, zástupca ministra D. Rumsfelda, osobne prisľúbil podporu americkej strany. Slovenskú stranu zastupovali ešte štátna tajomníčka MH SR Eva Šimková a prezident ZOP Ľudovít Černák.

Najvyšší generáli v Skalici

V Skalici sa 19. októbra uskutočnilo prihraničné stretnutie náčelníkov generálneho štábu českej a slovenskej armády Pavla Štefku a Ľubomíra Bulíka. Hovorili spolu o bilaterálnej spolupráci v oblasti výcviku vojsk, vojenského vzdelávania a o kooperácii v zahraničných operáciách.

Prínos tohto stretnutia je aj vo vzájomnej výmene skúseností z oblasti profesionalizácie našich armád," zdôveril sa generálporučík Pavel Štefka. „Významným aspektom týchto už tradičných stretnutí je aj budovanie a upevňovanie ako formálnych, tak aj neformálnych vzťahov na všetkých úrovniach velenia a riadenia," dodal jeho slovenský partner generálporučík Ľubomír Bulík.

Po rokovaní prijal náčelníkov štábov a ich sprievod primátor mesta Skalica Stanislav Chovanec, ktorý predstaviteľom oboch armád predstavil historické časti mesta.

Text a foto: **Vladislav VAVRINEC**

Náčelníci na Golanoch

Náčelník Generálneho štábu OS SR generálporučík Ľubomír Bulík a jeho rakúsky partner generál Roland Ertl navštívili 4. - 6. novembra mierovú misiu UNDOF na sýrskych Golanských výšinách.

Myslienka uskutočnenia prvej spoločnej cesty je príkladom výborných vzájomných vzťahov Rakúska a Slovenska vo vojenskej oblasti s novou tradíciou aj v misii UNDOF. Jednotka ozbrojených síl SR tu totiž plní úlohy od mája 1998 v zostave práporu rakúskych ozbrojených síl.

V rámci spoločnej návštevy generáli (na fotografii) hovorili o udržaní a prehĺbení koordinácie činnosti rakúskych a slovenských ozbrojených síl v misii a ro-

kovali o možnom začlenení príslušníkov chorvátskych ozbrojených síl do štruktúr slovenskej jednotky. Náčelníci generálnych štábov navštívili vybrané stano- vištia rakúskej a slovenskej rot, kde sa oboznámili s hlavnými úlohami a podmienkami služby na jednotlivých pozíciách. Generáli sa podakovali vojakom za profesionálne plnenie operačných úloh a za vzornú reprezentáciu svojich krajín.

Text a foto: **mjr. Martin REMEŠ**

Do Sudánu

Zámer Slovenska zapojiť sa do podpornej misie Európskej únie v regióne Sudán/Darfúr prezentoval v polovici novembra v Bruseli na zasadnutí Vojenského výboru EÚ náčelník Generálneho štábu OS SR generálporučík Ľubomír Bulík. Zasadnutie na úrovni náčelníkov generálnych štábov ozbrojených síl členských a prístupujúcich krajín EÚ zhodnotilo dosiahnutý pokrok v budovaní vojenských spôsobilostí a zdôraznilo potrebu pokračovať v posilňovaní spolupráce medzi VV EÚ a Európskou obrannou agentúrou. Zhodnotilo aktuálny stav a priebeh operácií krízového manažmentu na Balkáne, africkom kontinente a v Indonézii. Ľ. Bulík prezentoval zámer SR posilniť účasť v operácii ALTHEA v Bosne a Hercegovine a zapojiť sa do podpornej misie EÚ pre AMIS II v regióne Sudán/Darfúr.

Prvé cvičenie

Prvé cvičenie s použitím simuláčnych technológií (CAX) zaradené do začleňovacieho procesu v rámci aktivít jednotiek NATO uskutočnil prápor Okamžitej reakcie Martin. Išlo o komplexný štábný nácvik „CRAZY HORSE 2005“. Uskutočnil sa 7.-10. novembra 2005 v Centre simuláčnych technológií NAO v Liptovskom Mikuláši. Pilotné cvičenie v anglickom jazyku preverovalo schopnosti veliteľského zboru vo vedení operácií v konfliktoch vysokej intenzity. Na nácviku „CRAZY HORSE 2005“ sa zúčastnilo 67 príslušníkov prOR. (hg)

Riaditeľ kancelárie ministra obrany Štefan Škultéty:

Nie atomizovať, ale koncentrovať

Pán riaditeľ, minister obrany SR Juraj Liška na inom mieste v tomto čísle OBRANY hovorí, že príčinou uskutočnenia auditu na ministerstve bolo aj vytvorenie efektívnejšej štruktúry s odstránením duplicít. Mohli by ste ako vedúci pracovnej skupiny pre implementáciu výsledkov auditu jeho slová bližšie konkretizovať?

– Zmena štruktúr a odstránenie duplicít bol naozaj jedným z hlavných cieľov auditu. Ďalšími bolo definovanie úloh jednotlivých inštitúcií a orgánov ministerstva obrany. Čo sa týka duplicitných činností, rezervy sme definovali najmä pri tvorbe personálneho manažmentu a tvorbe koncepcií rozvoja ľudských zdrojov. Tieto oblasti sme sa snažili koncentrovať na jedno miesto a zodpovednosť za personálny manažment v oblasti ozbrojených síl preniesť jednoznačne na generálny štáb. Tak, aby to mal v náplni činnosti a v plnej miere za svoju personálnu prácu aj zodpovedal.

Na jedno miesto sme sústredili aj koncepčnú činnosť rezortu v oblasti strategického a politického rozhodovania. Bude ju zastřešovať Sekcia obrannej politiky, medzinárodných vzťahov a legislatívy. Skrátka, príbuzné činnosti sme sa snažili nie atomizovať, ale koncentrovať.

Mohli by ste charakterizovať nové sekcie?

– Začnem tým, že na začiatku sme si definovali, čo sú hlavné a čo sú podporné procesy. Z toho nám vznikla nová štruktúra, kde teraz hovoríme o štyroch sekciách. Ako som už povedal, Sekcia obrannej politiky, medzinárodných vzťahov a legislatívy bude zodpovedať za celkovú politiku rezortu obrany a s ňou súvisiaca legislatíva. Strategické politické otázky úzko súvisia s legislatívnou činnosťou, preto sme ich tiež skoncentrovali na jedno miesto.

Pri tvorbe Sekcie obranného plánovania a manažmentu zdrojov sme zrušili Sekciu vyzbrojovania a Sekciu majetku. Jasne sme definovali, že musíme spojiť vyzbrojovanie s plánovaním a tiež do tejto sekcie skoncentrovať infraštruktúru. Napríklad aj preto, aby nedochádzalo k takým veciam, že plány, ktoré si dávame, už v januári

v tejto oblasti nedodržujeme. Pozícia generálneho riaditeľa tejto sekcie je veľmi dôležitá najmä z manažérského hľadiska, pretože bude musieť dávať veľký pozor na reálnu prepojenosť plánovania a investovania finančných zdrojov. Ak ešte hovoríme o rušenej Sekcii majetku, niektoré jej činnosti sme rozdelili. Tie, ktoré sú koncepčné a strategické, sme nechali na ministerstve obrany. Podporné, ako je napríklad starostlivosť o nehnuteľný majetok, nepokladáme za primárne spojené s rozhodovaním na úrovni ministerstva. Preto sme ich vyčlenili ako podpornú činnosť a v tomto prípade vznikol Úrad správy majetku. To isté sme urobili aj s právnymi službami, ktoré pokladáme za podporné, takže nebudú na úrovni ministerstva, ale zriadime Úrad právnych služieb.

Rezort obrany sa bude zaoberať tým, čo patrí k jeho kľúčovým úlohám vyplývajúcim z ústavy a zákonov.

Veľmi dôležitá je kontrola. Kontroly doteraz vykonávali viaceré pracoviská na rozličných sekciách plus inšpekcia ministra. Tomu systému sme tiež povedali nie. Rozhodli sme sa kontrolu sústrediť do jednej silnej Sekcie kontroly a inšpekcie, ktorá bude mať prierezový charakter a bude môcť v rezorte kontrolovať a vyhodnocovať všetko a všade.

Keď chceme hovoriť o zriaďovanej Sekcii ekonomiky a finančného manažmentu, najskôr si povedzme, čo sme tu mali doteraz. Bol to Úrad správy rozpočtovej kapitoly, Hlavný finančný úrad a aj úrady finančného zabezpečenia. Prepojenie medzi nimi nebolo dobré, dochádzalo ku kompetenčným sporom. Veľakrát nebolo jasné, s kým má ten – ktorý úradník komunikovať. Aj oni už budú pod jednou strechou a finančné záležitosti budú mať jedného manažéra, s ktorým bude vedenie rezortu komunikovať a ktorý bude mať kompetencie v celej tejto oblasti. Podotýkam, že zlepšiť sa musí napríklad normovanie prevádzkových nákladov, aby nedochádzalo trebárs k tomu, že porovnateľné činnosti sú financované značne

odlišnými sumami financií. Takéto normovanie vlastne vo veľa oblastiach v súčasnosti vôbec nie je, a preto aj takto prispejeme k transparentnosti využívania finančných zdrojov a budeme vedieť oveľa reálnejšie plánovať.

Do akej miery ste akceptovali odporúčania audítorov, respektíve, v ktorých oblastiach bolo konečné riešenie zložitejšie?

– Na to, aby sme vedeli zosúladiť predstavy audítorov s reálnymi možnosťami rezortu, bola vytvorená pracovná skupina, ktorú som viedol a v rámci konzultácií sme si postupne vyjasňovali niektoré sporné otázky. Základom bola kľúčová dohoda v tom zmysle, že procesy, ktoré analyzovali, neboli spochybnené. Na nich sme stavali novú organizačnú štruktúru. No aj audítori museli uznať niektoré špecifiká, ktoré sa s týmto rezortom posúvajú z minulosti a v tomto transformačnom procese ich takpovediac nemožno lámať cez koleno. Je to ešte stále otázka vývoja a hoci sa možno časom dostaneme aj k niektorým ich ďalším odporúčaniam, dnes musíme akceptovať realitu. A to napríklad z hľadiska personálnych možností, legislatívneho rámca či časového horizontu uplatňovania zmien. Niektoré zmeny, pri ktorých dochádzalo k polemikám, sa týkali najmä modifikácie organizačných jednotiek a vyjasňovanie si činností a kompetencií vo vzťahu ministerstva

a generálneho štábu. Jednou oblasťou, kde sme povedali, že ešte nie, bolo vytvorenie úplne integrovaného ministerstva a generálneho štábu. V rámci súčasného legislatívneho rámca i napriek už skutočne úzkej prepojenosti a integrácie procesov musia fungovať stále ako dve štruktúry.

V ktorých oblastiach došlo k najvýraznejšej redukcii personálu a kde ste naopak štruktúry posilnili?

– Najvýraznejšia redukcia pracovných miest súvisela s rušením Sekcie ľudských zdrojov. Posun personálu bol aj na Sekciu majetku, kde však časť ľudí ostala na ministerstve a niektorí prechádzajú do oblasti podporných činností. Taktiež sa redukcia v niektorých smeroch týkala právnych služieb a legislatívy. Naopak, mierne posilňujeme oblasť ekonomiky a správy financií. Niekde nás k prídaniu pozície viazala legislatíva, tak ako napríklad v súvislosti s novým leteckým zákonom. Išiel by som však širšie a môžem povedať, že významná redukcia pracovných miest je na územných

vojenských správach, ktorá súvisí s profesionalizáciou ozbrojených síl, kedy týmto správam ubudla veľká časť agendy.

Dajú sa tieto počty v rámci ministerstva kvantifikovať?

– Na túto otázku musím odpovedať v širšom kontexte, pretože inak by odpoveď v súvislosti s komplexnejšími posunmi štruktúr nebola objektívna. Odpoveď spočíva v tom, že Úradu pre štátnu službu sme pre ministerstvo a aj ním riadené štruktúry hlásili na budúci rok o takmer stopäťdesiat štátno-zamestnaneckých miest menej, ako sme mali v tomto roku. V tejto súvislosti možno dodať, že máme predbežnú dohodu s ministerstvom financií o tom, aby peniaze, ktoré redukciami ušetríme, ostali v rezorte a aby sme ich mohli použiť aj na motiváciu zostávajúcich zamestnancov, čo považujem za mimoriadne dôležité.

Mohli by ste priblížiť aj ďalšie ťažiská zmien v oblasti riadenia, plánovania a financovania?

– Naším zámerom je všetky vzťahy, ktoré možno riešiť v rámci dodávateľsko – odberateľských vzťahov, riešiť týmto systémom. Týka sa to napríklad transformácie štátnych príspevkových a rozpočtových organizácií. Rezort obrany sa bude zaoberať tým, čo patrí k jeho kľúčovým úlohám vyplývajúcim z ústavy a zákonov. Tými sú brániť územie Slovenskej republiky, podieľať sa na medzinárodnom krízovom manažmente a pomoc obyvateľom pri živelných pohromách. Nemáme ambíciu financovať z peňazí daňových poplatníkov ostatné činnosti. Tie, ktoré pri napĺňaní hlavných úloh potrebujeme a vieme si ich zabezpečiť formou dodávateľských služieb, budeme zabezpečovať týmto systémom. Preto prichádza aj civilizovanie služieb, a preto odmietame z peňazí daňových poplatníkov dotovať príspevkové a rozpočtové organizácie.

Tiež spomeniem, že odmeňovanie zamestnancov bude viac diferencované na základe ich aktivity. Mám na mysli napríklad generálnych riaditeľov sekcií a manažérov rozvojových projektov, ktorí budú mať oveľa väčšie kompetencie, ale aj zodpovednosť. Veď v budúcom roku napríklad preinvestujeme 10 miliárd korún, čo je tretina z rozpočtu (mimochodom, na prelome desaťročia i roky predtým bolo na rozvoj v rezorte vyčleňovaných 2 až 5 % z objemu rozpočtu obrany – pozn. red.). Manažér bude plne zodpovedný za investovanie financií, ktoré bude mať pridelené a dostane vo svojej oblasti plné kompetencie. Keď hovoríme o rozvojových projektoch, treba zdôrazniť, že v budúcnosti ich už nebude vyše tisíc, ale iba štyridsať. Drobné záležitosti a nákupy už teda nebudú samostatné projekty, ale stanú sa súčasťou plnenia väčších projektových cieľov. Tie bude vždy manažovať zodpovedný manažér. U neho sa budú sústreďovať všetky zdroje, informácie, kompetencie aj zodpovednosť.

Do akej miery sa audit venoval aj iným súčastiam rezortu?

– Bol prepojený napríklad aj na veliteľstvá síl a niektoré úrady, takzvané podvesy, kde sme tiež identifikovali prepojenosť a duplicity. Takto sa celý proces stal ešte komplexnejším. Verejnosť už vie, že pristupujeme k transformácii štátnych podnikov. Chceme dosiahnuť cieľ, aby naďalej boli schopné poskytovať servis aj ministerstvu, ale aby mohli byť vďaka vlastnej aktivite sebestačné. Je dobré, že tieto procesy – audit aj transformácie – prebiehajú paralelne. Vzhľadom na cieľové podmienky týmto spôsobom transformujeme takpovediac telo – to sú spomenuté organizácie a podporné činnosti spolu s ozbrojenými silami, no zároveň aj hlavu, čo je ministerstvo a s ním súvisiaci audit.

Pán riaditeľ – tradičná posledná otázka v tomto čísle: čo ste si želali na Vianoce, keď ste boli malý chlapec a čo sebe a kolegom želáte dnes?

– V detstve to možno boli niektoré veci, ktoré som trebárs videl u kamarátov alebo v televízii a rád by som ich mal aj ja. Najskôr to boli samozrejme hračky a potom športový výstroj, pretože som veľa športoval. Pamätám si, ako ma v jedenástich rokoch veľmi potešila tenisová raketa značky Fila, čo bola ešte za socializmu naozaj skvelá vec. No a teraz mojím kolegom želám najmä trpezlivosť so mnou a veľkú mieru odhodlania aj výdrže do budúceho roka. Ten bude spojený s mnohými zmenami, ktoré ale podľa mňa prinesú efekt pre tento rezort aj pre celú spoločnosť.

Pavol VITKO
Foto: **Michal BURZA**

KRÁTKO

Indické letectvo chce nakúpiť 126 nových stíhačiek a žiada svetových výrobcov o formálne predloženie ponuky. Do úvahy prichádzajú americké F-16 a F/A-18, francúzske Mirage, švédske Gripeny a ruské MiG-y. Náčelník letectva maršál S. P. Tyagi uviedol, že India chce nakúpiť aj viac vrtuľníkov a tankovacích lietadiel na dopĺňanie paliva vo vzduchu.

Rusko vyrába vozidlo podobné obrnenej verzii známeho amerického Hummera (M1114). Ruský stroj nazvaný Tigr (Tiger) vychádza z terénneho vozidla GAZ-2330. Má hmotnosť päť ton, štvorčlennú posádku a nosnosť približne tonový náklad. V porovnaní so 145-tisícovým M1114 stojí ruský Tigr 88 000 dolárov. Rusko tento rok kúpilo 22 týchto obrnených vozidiel pre špeciálne jednotky ministerstva vnútra (OMON) operujúce v Čechensku.

Spojené štáty zablokovali predaj španielskych dvojmotorových turbovrtuľových transportných lietadiel C-295 do Venezuely. Stroje sú totiž vybavené americkým radarovým systémom. Rovnako USA prinútili Izrael, aby odstúpil od veľkého kontraktu na vybavenie starších venezuelských stíhačiek F-16 modernejšou elektronikou. Súvisí to s napätými vzťahmi medzi USA a Venezuelou.

Americká námorná pechota nakupuje 832 nákladných áut s nosnosťou päť ton a 130 traktorov. Ku každému novému vozidlu „mariňáci“ kupujú rovno aj sadu dodatočného pancierovania za 156 000 dolárov. Pancier sa bude používať iba v nepriateľskom prostredí, v bezpečných oblastiach ho odmontujú kvôli zníženiu hmotnosti a úspore paliva.

Pentagon kupuje 3624 ďalekohľadov s termovíziou. Kým bežní vojaci dostávajú prístroje na nočné videnie, ktoré zvyšujú intenzitu existujúceho svetla, termovízia pracuje na princípe rozoznávania tepelných rozdielov. Je teda účinná aj v úplnej tme. Drahšie prístroje (13 000 dolárov za kus) budú dostávať velitelia pechotných jednotiek. Dajú sa použiť aj počas dňa, napríklad na odhalenie ľudí ukrytých v kríkoch. V noci môžu rozoznať ľudí na dva kilometre.

Lepšie nepriestrelné sklo

Letectvo USA vyvinulo nové nepriestrelné sklo, ktoré používa oxynitrid hliníka (ALON). Materiál je ľahší a odolnejší ako v súčasnosti používané nepriestrelné sklá. Pri skúškach dokázal zastaviť opakované zásahy z guľometu kalibru 12,7 mm. ALON je asi päťkrát drahší ako jestvujúce sklá. Je však takmer nemožné ho poškriabať, a tak by poskytoval potrebný nerušený výhľad bez toho, aby ho museli často vymieňať. Predpokladá sa, že najprv sa začne používať v lietadlách a neskôr aj v pozemných vozidlách.

Tri krajiny bez stíhačiek

Filipíny vyradili zo služby posledných osem starších stíhačiek F-5. Nový Zéland, ktorý uzemnil stíhacie lietadlá už v roku 2001, ich definitívne predal. V októbri ohlásili vyradenie stíhacích lietadiel aj v Albánsku. Dôvodom boli vysoké náklady na údržbu a nespoľahlivosť používaných strojov MiG-21, MiG-19 a MiG-17. Všetky tri krajiny si ponechali vo výzbroji iba vrtuľníky, poprípade cvičné a prieskumné lietadlá. Nový Zéland sa pri obrane spolieha najmä na svoju izolovanú polohu, Filipíny na spojenectvo s USA. Albánsko dúfa, že sa v roku 2008 stane členom NATO.

Navádzané 70 mm rakety pre vrtuľníky

Po deviatich rokoch vývoja získala americká armáda funkčné navádzané 70 mm rakety. Cieľom bolo pridať laserový navádzací systém k existujúcim neriadeným strelám. Tie sa od 60-tych rokov používajú na vrtuľníkoch v kontajneroch po 7 alebo 19 rakiet. Vývoj sa predĺžil pre technické ťažkosti s umiestnením laserového vyhľadávča a ovládacieho mechanizmu do malého telesa rakety. Pri testoch dokázala strela zasiahnuť pohybujúci sa cieľ na vzdialenosť 3,3 km. Raketa by mala stáť 20 000 dolárov. Vrtuľníky by ju mali používať na ničenie cieľov, ktoré si nevyžadujú ťažšie rakety Hellfire (cena - 100 000 dolárov).

Bradley na diaľkové ovládanie

Americká armáda má vlastniť podľa schválených koncepcií v priebehu desaťročia niekoľko revolučných zbraní, medzi nimi aj robotické bojové vozidlá ARV (Armed Robotic Vehicle). Malo by ísť o 10-tonové vozidlo určené na prieskum aj bojové misie. Prvým krokom k nemu sa stal demonštrátor, ktorý na vlastné náklady vyvinula firma BAE. Použili na to M-2

Začala sa sériová výroba F-22

Stíhačka F-22 vstúpila bez veľkého rozruchu do sériovej produkcie. Vyrábať sa budú dva stroje mesačne. Predpokladá sa výroba zhruba 200 lietadiel. Každé stojí 400 miliónov dolárov a americké letectvo ich nechce ponúkať na vývoz. Prototyp prvýkrát vzlietol 9. septembra 1997. Všetku výzbroj nesie vo vnútornej bombovnici, vďaka čomu má „čisté“ tvary a je ťažšie zachytiťelný radarom. Okrem 20 mm kanóna nesie šesť rakiet AIM-120C AMRAAM a dve rakety AIM-9 Sidewinder. Pri útokoch na pozemné ciele používa dve navádzané bomby JDAM, pričom počet rakiet sa zníži na štyri.

Bradley, ktoré na diaľku ovládal operátor pomocou videoobrazovky. Systém pravdepodobne použijú vo vozidlách, ktoré budú môcť preskúmať nebezpečné miesta bez ohrozenia života posádky. Ďalším krokom pri vývoji ARV sa stane robotický systém, pomocou ktorého si vozidlo bude samostatne vyhľadávať cestu.

KRÁTKO

Ministerstvo obrany USA podpísalo predaj 40 stíhačiek F-16 do Grécka. Pentagon teraz predložil obchod za 3,1 miliardy dolárov na schválenie do Kongresu. V cene sú zahrnuté aj náhradné diely, výzbroj a ďalšie vybavenie. Grécko sa tento rok rozhodlo zrušiť plánovaný nákup stíhačiek Eurofighter a vybralo si ďalšie F-16, ktoré už má vo výzbroji.

Taiwanskí piloti by sa mali naďalej cvičiť v USA. Pentagon je rozhodnutý predĺžiť kontrakt na výcvik pilotov stíhačiek F-16 a pozemného personálu na leteckej základni Luke v Arizone. Celý program vrátane rakiet AIM-9M Sidewinder a AIM-7M Sparrow pre ostré streľby stojí 280 miliónov dolárov.

Taiwan buduje 29 nových raketových člnov triedy Kchuang Chua VI, ktoré majú nahradiť 47 starších člnov triedy Chaj Ou. Nové plavidlá majú výtlak 180 ton a maximálnu rýchlosť 66 km/h. Hlavnú výzbroj tvoria štyri protilodné rakety Chsiung Feng II. Dopĺňajú ich dva 20 mm kanóny. Rakety so 190 kg bojovou hlaviciou majú dosah 170 km. Taiwan minie na nové člny 293 miliónov dolárov.

Nigéria kupuje od Číny 12 stíhačiek F-7 a tri dvojmiestne cvičné stroje. Za každú stíhačku zaplatí 18 miliónov dolárov. V cene je aj výcvik, munícia a náhradné diely. F-7 je čínskou verziou ruského MiG-21. Nigéria používala staršie verzie MiG-ov, tie sú však v zlom stave a ich oprava a modernizácia by sa nevyplatila. Čínske F-7 majú modernejšiu elektroniku a motory.

Taiwanské námorníctvo vybavilo dve ponorky holandskej výroby protilodnými raketami Harpoon. Strely sa odpaľujú cez torpédomety. Ponorky majú približne 20 rokov a táto modernizácia znamená výrazné zvýšenie ich bojového potenciálu.

Austrália kúpila miniatúrne robotické lietadlá od izraelskej firmy Elbit pre svoje jednotky v Iraku. Jeden systém Skylark tvoria tri lietadlá a jedno ovládacie zariadenie. Keď si na ne vojaci zvyknú, objedná Austrália ďalšie. Päťkilogramové plastové lietadlo na batérie vydrží vo vzduchu 90 minút a môže operovať v okruhu 10 km od pozemného operátora. Môže byť vybavené farebnou kamerou pre denné svetlo alebo videom s nočným videom. Američania v Iraku už používajú stovky podobných robotických lietadiel na prieskum.

Protiraketový systém pre vozidlá

Americká armáda úspešne otestovala protiraketový systém CICS (Close-In Countermeasure System) na bojovom vozidle M-2 Bradley. Tvorí ho jednak pasívny senzor, ktorý sústavne sníma 180-stupňový oblúk, jednak dve hlavne, ktoré proti prilietajúcej rakete alebo pancierovej pásti vystrelia 55 bro-

kov. Systém vyskúšali na stojacom aj pohyblivom vozidle. Ak sa ukáže jeho spoľahlivosť, mohli by ho montovať na nákladné autá aj obrnené vozidlá. Podobný systém má už dlhšie Rusko, ale Američania ho pokladajú za nepresný a pracujú na vlastnom.

Južná Kórea vyvíja supertank

Južná Kórea chce do roku 2010 zaviesť do služby nový tank. Vozidlo vyvíjali v tajnosti už 10 rokov, práce doteraz stáli 220 miliónov dolárov. Nový tank KNMBT nahradí súčasný K1 používané od osemdesiatych rokov. Toto vozidlo vychádza z amerického M1 a jeho výroba sa skončila v roku 1997. Kórejská armáda má asi 1000 tankov K1. Ako medzistupeň postavili dva prototypy K1A1 (na snímke). Nový KNMBT bude vážiť 55 ton a jeho 120 mm kanón prispôsobia na vypúšťanie protitankových rakiet.

Dvojstranu pripravil: Miroslav BARIČ, foto: US Army, US Navy, USAF, Rotem

Nebezpečná „olejnička“

Keď Briti na začiatku 2. svetovej vojny zistili, že vo výzbroji potrebujú samopal, no drahý americký Thompson si v potrebnom množstve kúpiť nemohli, hľadali vlastné riešenie. Tak v roku 1941 vznikol prvý Sten konštruktérov Shepherd a Turpina. A hoci žiadny zo šiestich modelov neoplýval krásou, hlavné bolo, že britská pechota a najmä špeciálne jednotky dostali zbraň primeraného výkonu, na ktorú sa mohli spoľahnúť.

Takisto Američania, hoci disponovali oveľa väčším ekonomickým potenciálom, čoskoro pochopili, že precízne spracované, ale výrobné náročné a drahé Thompsony nebudú stačiť. Bez rozpakov sa teda nechali inšpirovať Stenom a objavila sa zbraň, ktorú neprijatí hanlivo nazvali „olejničkou“ (Grease Gun). Treba uznať, že sa na olejovú pumpičku dosť ponášala.

US M3 a M3 A1

Nový, nanajvýš jednoduchý samopal kalibru .45 (11,43 mm) na pištoľový náboj ACP (Auto Colt Pistol), ktorý ako M3 začali vyrábať v roku 1942, skonštruoval pre americkú výzbrojnú správu George Hyde v spolupráci s expertom na tvarovanie kovov firmy General Motors. To sa prejavilo i na jeho stavbe – telo zbrane, vrátane puzdra záveru, pažbička, objímka zásobníka, ako aj takmer všetky ďalšie súčiastky boli zhotovené lisovaním.

prístupný po odklopení krytu okienka vyhadzovača nábojníc (pozri č.b. foto). Kryt vo funkcii poistky však aj pri tomto type zostal.

Základné parametre

Modely M3 a M3 A1 sa až na spomenuté rozdiely prakticky nelíšili. Ich celková dĺžka s vysunutou drôtenou opierkou, ktorej ramená sa dali použiť aj na čistenie hlavne, bola 745 mm,

vými samopalmi, ktoré však v tom čase diskvalifikovala ich náročná výroba a cena.

Len pre porovnanie spomeňme, že Thompson M1 kalibru .45 mal celkovú dĺžku 811 mm, dĺžku hlavne 267 mm, hmotnosť s 30-nábojovým zásobníkom 5,5 kg a max. kadenciu 700 výstrelův/min. Samopal firmy Marlin UD M42 kalibru 9 mm Parabellum mal tieto parametre v rovnakom poradí nasledujúce: 820 mm, 279 mm, cca 4,7 kg s 20-nábojovým zásobníkom, 700 vý-

Dynamický záver mal dve pružiny a do zadnej polohy sa napínal zvláštnou páčkou ukotvenou na pravej strane pod puzdrom záveru medzi lúčikom spúšte a objímkou zásobníka. Toto riešenie bolo veľmi nepraktické, pretože páčka otáčajúca sa okolo svojej osy sa v boji často odlamovala. Kritickým prvkom bol i poistný mechanizmus. Jeho hlavnú časť tvoril kryt okienka vyhadzovača nábojníc. Keď bol sklopený, zbraň bola zaistená.

Nedostatky M3 čiastočne odstránil novší model M3 A1, ktorý bol ešte jednoduchší. Zložitý a poruchový páčkový mechanizmus napínania záveru pri ňom odstránili a záver sa ťažoval jednoducho prstom vloženým do otvoru v jeho čele, ktorý bol

dĺžka pri jej zasunutí 570 mm. Hlaveň bez tlmiča plameňa (je na M3 A1 na č.b. foto), ktorý však nemali všetky zbrane (farebná kresba), bola dlhá 203 mm. Model M3 s plným 30-nábojovým schránkovým zásobníkom mal hmotnosť 4,7 kg, model M3 A1 4,52 kg. Oba modely mohli strieľať iba dávkou s maximálnou teoretickou kadenciou 450 výstrelův/min.

Ako sme sa už zmienili v úvode, samopal M3 vznikol ako náhrada za Thompson, ktorý sa síce tiež zjednodušoval až po model M1 A1, ale stále zostával oveľa zložitejší a drahší. Aj preto pre M3 určili rovnaký kaliber a strelivo (.45 ACP).

strelův/min. Pri samopale Reising M50 kalibru .45 to bolo 959 mm, 279 mm, 3,7 kg s 20-nábojovým zásobníkom, 550 výstrelův/min.

Všetky tri uvedené typy mohli strieľať jednotlivými výstrelmi i dávkou, čo M3 ani M3 A1 nedokázali, mali vyššiu max. kadenciu strelby a vzhľadom na dlhšie hlavne i väčší dostrel. Napriek tomu sa staré dobré „olejničky“, vyrábané od roku 1942 do roku 1944, v 2. svetovej vojne nestarali a v rukách niektorých amerických vojakov sa ešte objavili nielen v Kórei, ale dokonca i vo Vietname!

PhDr. Ján DOLINAY

Foto: **archív**

Kresba: **Rudolf TOMŠA**

Najmladší generál

Brilantný štábný dôstojník a vynikajúci plánovač - to sú len dva základné hodnotiace superlatívy profesionálnej charakteristiky Alfreda Gruenthera. Tento pomerne neznámy americký generál, s menom ktorého sa spájajú viaceré zásadne zmeny v povojnovej výstavbe americkej armády a vojsk NATO, sa môže popýšiť ešte dvoma primátmi – v priebehu 2. svetovej vojny sa stal najmladším generálmajorom, po vojne zasa najmladším generálom americkej armády. Aj to vypovedá o jeho kvalitách a odbornej zdatnosti.

Vplyvný spojenec

Alfred Maximilian Gruenther sa narodil v Platte Center v Nebraske. Stalo sa tak 23. mája 1899 v rodine, ktorá mala nemecké korene. Vojenskú akadémiu vo West Pointe úspešne ukončil v roku 1918 ako štvrtý z ročníka. Prakticky až do vstupu Spojených štátov amerických do druhej svetovej vojny v decembri 1941 vykonával rutinnú posádkovú službu v rôznych častiach USA, pričom dominovala predovšetkým orientácia na riadiacu a štábnu prácu.

Úvod jeho vojenskej kariéry významným spôsobom predurčili vplyvní známi, ktorí nad ním ako patróni „držali ochrannú ruku“. Na vrchol samotnej špičky vojenskej hierarchie sa prepracoval najmä vďaka odborným kvalitám, nevyčerpatelnej energii a osobnému čaru, ktorým si získaval okolie, medzi iným a predovšetkým generála D. D. Eisenhowera. Práve spolupráca s týmto „vojenským manažérom“ mala ovplyvniť jeho profesionálnu kariéru. Tandem dvoch vojakov „s nemecky znejúcimi menami“ na druhej strane nie celkom bezdôvodne vyvolával, najmä u viacerých rivalov a neprajníkov, pochybnosti a dohady.

Druhá svetová vojna

V auguste 1942 sa Gruenther stal v hodnosti brigádneho generála zástupcom šéfa štábu veliteľstva amerických expedičných síl v Európe, kde slúžil práve pod Eisenhowerom. Bol priamo zodpovedný za operačné plánovanie spojenec-

kých akcií na africkom, čiastočne aj na európskom území. Zároveň bol jedným z tých, ktorí sa zaslúžili o výstavbu vojenských riadiacich štruktúr amerického veliteľstva. Od leta 1943 už ako generálmajor šéfoval štábu americkej 5. armády generálporučika Marka Clarka, operujúcej v Taliansku. Výraznou mierou sa spolupodieľal na plánovaní a realizácii spojeneckej invázie do tejto krajiny, rovnako tak aj na všetkých operáciách uskutočnených na talianskom území do apríla 1945. Jeho rukopis bol viditeľný pri vylodení jednotiek 5. armády v Salerne v septembri 1943, resp. pri Anzii v januári 1944.

Gruentherove odborné kvality boli predpokladom pre ďalší profesionálny postup. V závere vojny si ho generál Clark, v novembri 1944 vymenovaný za nového veliteľa 15. skupiny armád, vzal ako náčelníka štábu so sebou. Na oboch pôsobiskách sa Gruenther prezentoval talentom, vysokým stupňom výkonnosti, usilovnosťou a systematickým prístupom k práci. U svojich podriadených vzbudzoval značné sympatie a dôveru, nadriadení s ním zasa prejavovali mimoriadnu spokojnosť. Za celé obdobie vojny však stál v pozadí a jeho meno sa neskloňovalo tak často ako mená frontových veliteľov. Pod tento fakt sa podpísala jednak skutočnosť, že bojisko, na ktorom pôsobil, bolo vedľajšie, ako aj to, že tu Spojenci nedosahovali také výrazné úspechy ako na Západe, keďže sa v dôsledku húževnatej a premyslenej nemeckej obrany Talianskom doslova iba predierali. Gruentherova šťastná hviezda však ešte len mala zažiarit...

Vrchný veliteľ vojsk NATO v Európe

Po vojne bol dva roky zástupcom veliteľa amerických okupačných vojsk v Rakúsku, kde stál znovu po boku generála Clarka. V priebehu roka 1947 ho v hodnosti generálporučika ustanovili za predsedu Spojeného výboru náčelníkov štábov USA, aby v roku 1949 prevzal funkciu zástupcu náčelníka operačného štábu amerických pozemných vojsk. V januári 1951 ho prevelili do Paríža, kde bol najprv ustanovený za šéfa prípravnej plánovacej skupiny a tri mesiace na to za prvého náčelníka štábu Vrchného veliteľstva spojeneckých síl v Európe. Stalo sa tak na odporúčanie „starého známeho“ Eisenhowera, ktorý bol opäť jeho priamym nadriadeným. Od 1. júla 1953 ho Eisenhower ako nový americký prezident vymenoval za hlavného veliteľa spojeneckých síl v Európe, keď vo funkcii vystriedal generála M. B. Ridgwaya.

Gruentherovi s menovaním na výložkách pribudla ďalšia hviezda, čím sa stal najmladším štvorhviezdičkovým generálom v histórii US Army. Patril medzi hlavných

zástancov pokračujúcej americkej vojenskej prítomnosti na starom kontinente, a to po dobu celej existencie hrozby sovietskej agresie. Nekompromisne vystupoval proti ZSSR a jeho expanzívnosti a bol spolutvorcom strategickej koncepcie „meča a štítu“. S jeho menom je spojená výstavba amerických základní na území členských štátov aliancie a vyzbrojovanie vojsk paktu nukleárnymi zbraňami.

Gruenther významnou mierou prispel k vybudovaniu ozbrojených síl západného Nemecka, ako aj k ich integrácii do vojenských a politických štruktúr Severoatlantickej aliancie. Na vrchnom veliteľstve NATO zdokonalil infraštruktúru plánovania, programovania, komunikácie a inicioval výstavbu koordinovaného defenzívneho leteckého systému v Európe. Penzionovaný bol 20. novembra 1956 a nasledujúcich 8 rokov zastával funkciu prezidenta amerického Červeného kríža. Zomrel 30. mája 1983 vo Washingtone.

Alex MASKALÍK

Vojenský historický ústav

Bratislava

Snímka: archív VHÚ

Nový veliteľ vzdušných síl

Dôraz na vyššiu profesionalitu vojenských letcov si ako jednu z hlavných úloh vytýčil nový veliteľ vzdušných síl Juraj Baránek.

Brigádneho generála Baránka vo Zvolene do funkcie 31. októbra slávnostne uviedol náčelník generálneho štábu Ľubomír Bulík. Baránkovým mottom je meniť veci k optimálnemu stavu. „Je to pre mňa veľká výzva a významný deň,“ zdôveril sa nový veliteľ a pripomenul, že pre neho, ako profesionálneho letca, je to najvyššia funkcia, akú mohol dosiahnuť. K najdôležitejším úlohám zaradil pokračovanie výmeny zastaranej leteckej techniky.

Podľa Ľ. Bulíka armáda chce najskôr obnoviť park transportných lietadiel, potom vrtulníky a nakoniec bojové lietadlá. Za najakútnejšie na výmenu označil práve transportné lietadlá. OS SR v súčasnosti disponujú dvoma nákladnými lietadlami AN 24 a dvoma typu AN 26. „Lietadlá sú dnes plne využité, keď ich náletové hodiny sú plnené až na 126 percent,“ pripomenul.

Doterajší veliteľ vzdušných síl Jozef Dunaj vykonával funkciu sedem rokov a stane sa vojenským pridelencom v Londýne.

Ján FIŤMA

Pridelenci na Sliachi

Súčasťou programu pridelencom obrán akreditovaných v SR na Veliteľstve vzdušných síl bola 10. novembra 2005 i návšteva Leteckej základne Sliach genmaj. Otta Smika.

Veliteľ LZ Sliach plukovník Jozef Dobrotka priblížil vojenským pridelencom históriu, poslanie, úlohy a plánované zmeny prebiehajúce na leteckej základni v rámci integrácie SR do systému obrany vzdušného priestoru NATO. Nasledovala ukážka pilotáže na tréningu stíhacieho lietadla MiG-29. Pridelencov očaril virtuálny prelet nad územím Slovenska, ktorý umožňuje novo zabudovaná technológia s aplikovaným reálnym terénom. Pre dvadsiatich diplomatov z 18 krajín bola pripravená aj statická ukážka stíhacieho nadzvukového lietadla MiG-29, ktorým LZ Sliach zabezpečuje pohotovostný systém vzdušných síl SR a modernizovaného cvičného lietadla L-39 Albatros.

Text a foto: rtn. Zuzana MILDEOVÁ

Kooperácia 2005 s Rakúšanmi

Vo Vojenskom výcvikovom priestore Lešť sa od 17. do 21. októbra uskutočnilo medzinárodné cvičenie malých jednotiek radiačnej, chemickej a biologickej ochrany pod názvom Kooperácia 2005.

Jeho hlavným cieľom bolo precvičiť spoločné nasadenie síl a prostriedkov Ozbrojených síl SR a Ozbrojených síl Rakúskej republiky v rámci vzniknutej krízovej situácie na našom území. Išlo o prvé cvičenie takéhoto druhu a rozsahu na Slovensku, ktorému predchádzala dvojročná príprava. Jeho priebeh a záverečné hodnotenie potvrdili, že aj napriek diametrálne odlišným operačným postupom cvičiacich jednotiek oboch strán dokážeme v krízových situáciách podobného charakteru efektívne a spoľahlivo kooperovať. „Spolupráca medzi našimi armádami je na veľmi dobrej úrovni, čo v konečnom dôsledku potvrdili aj výsledky tohto cvičenia,“ komentoval generálmajor Christian Segur-Cabanac, náčelník štábu velenia GŠ OS Rakúska.

„Rád konštatujem splnenie všetkých cieľov cvičenia. Treba oceniť vynikajúcu úroveň vzájomnej spolupráce, predovšetkým aktívnu a profesionálnu účasť všetkých cvičiacich,“ zhodnotil cvičenie náčelník Štábu operácií a výcviku GŠ OS SR brigádny generál Jaroslav Vývleck.

Budúci rok sa uskutočnia plánované konferencie na prípravu ďalšej spolupráce malých jednotiek RCHBO oboch armád. V roku 2007 sa plánuje spoločné cvičenie podobného charakteru, tentoraz recipročne vo výcvikovom priestore rakúskeho Bundesheeru.

Text a foto: Vladislav VAVRINEC

Ženy v ozbrojených silách

Štáb personálneho manažmentu GŠ OS SR prostredníctvom Odboru vzdelávania a kvality života v spolupráci so Združením žien v OS SR pripravil a zrealizoval konferenciu na tému Kvalita života žien v ozbrojených silách s účasťou nielen našich profesionálnych vojačiek, ale aj z okolitých členských štátov NATO.

Významným hosťom bola pplk. Astrid N. Matschulat, predsedníčka Výboru žien v ozbrojených silách NATO (CWINF – Committee on Women in NATO Forces) zo Spolkovej republiky Nemecko.

Konferenciu otvoril 11. októbra generálmajor Ing. Peter Gajdoš, zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR. S prí-

z Poľska a nrtm. Anikó Szilágyi, pozorovateľka Výboru (CWINF) z Maďarska. Zamerali sa na pôsobenie žien v jednotlivých ozbrojených silách, nároky na riadnu dovolenku, preventívnu rehabilitáciu, materskú dovolenku a účasť profesionálnych vojačiek v odborných a jazykových kurzoch. Zaujímavé je zistenie o percentuálnom zastúpení profesionál-

spevkami vystúpili mjr. Tatiana Šlesariková, delegátka výboru (CWINF) z Odboru vzdelávania a kvality života ŠbPeM GŠ OS SR; pplk. Astrid N. Matschulat, predsedníčka Výboru (CWINF); mjr. Tatiana Spieszová, pozorovateľka Výboru (CWINF) z ČR; kpt. Joanna Stelmach, príslušníčka Informačného centra MO

nych vojačiek v ozbrojených silách – v Poľsku (0,47 %), Česku (12,21 %) a Maďarsku (16 %).

V závere konferencie sa účastníčky dohodli na prehlbovaní a ďalšom rozvoji spolupráce okolitých štátov NATO v oblasti pôsobenia žien v ozbrojených silách.

Tatiana ŠLESÁRIKOVÁ

Podpora profesionálom

S plnou profesionalizáciou slovenských ozbrojených síl súhlasí 74 percent občanov. Proti je 13 percent ľudí a názor na završenie profesionalizácie armády nevedelo vyjadriť necelých 13 percent obyvateľov.

Výplýva to z prieskumu agentúry TNS SK, ktorý uskutočnila v septembri na vzorke 1004 respondentov. S krokom ministerstva obrany pritom úplne súhlasí 51 percent opýtaných, ďalších 23 percent s tým skôr súhlasí. Skôr s týmto krokom nesúhlasí 8 percent občanov, ďalších 5 percent je proti úplne. Rozhodnutie ministra obrany Juraja Lišku o pozastavení povolávania brancov na základnú vojenskú službu zaregistrovalo vyše 82 percent obyvateľov Slovenska.

Poslední základňci by mali opustiť kasárne koncom decembra a od 1. januára 2006 budú slovenské ozbrojené sily zložené len z profesionálnych vojakov.

(r)

Srdcom maľované obrázky

Už viac ako 10 rokov organizuje Viola Pelánová v gescii Národnej akadémie obrany maršala Andreja Hadika v Liptovskom Mikuláši zbierku materiálnej pomoci pre deti z Detského domova v Spišskom

Štiavniku.

V súčasnosti žije v tomto detskom domove 60 detí, teda o 10 detí viac ako je jeho kapacita. Aj tento rok sa jej pričinením pre tieto deti zozbierali

odevy, knihy, hračky, obuv. Pretože sa deti sami o seba materiálne postarať nedokážu, ďakujú priateľom svojím farebným svetom – srdcom maľovanými obrázkami.

Viola Pelánová poznamenala, že „obrázky patria všetkým, ktorí nezištne prispeli darcomstvom k starostlivosti o tieto rodičmi opustené deti“.

(hg)

AOS v Košiciach i v Bratislave

V najväčších mestách SR sa 25. - 27. októbra prezentovali slovenské i zahraničné vysoké školy a ďalšie inštitúcie pomaturitného vzdelávania - v Košiciach na výstave „GAUDEAMUS 20 05“ a v Bratislave na „Veľtrhu pomaturitného vzdelávania AKADÉMIA 2005“.

Akadémia ozbrojených síl generála M.R. Štefánika predstavila štvorročné bakalárske štúdium v troch akreditovaných študijných programoch: manažment, elektronické systémy, dopravné stroje a zariadenia.

V bratislavskom PKO sa usilovalo získať informácie vyše 8000 študentov stredných škôl. O skúsenosti zo štúdií na vojenskej vysokej škole sa ochotne s nimi podelil druhák Filip Gödöle: „Bol som v domácom prostredí – som Bratislavčan. Prvýkrát som sa na veľtrhu zúčastnil, keď som sa v roku 2003 rozhodol o voľbe vysokej školy. Odvtedy sa poriadne rozrástol počet vystavovateľov aj návštevníkov. O našu akadémiu mali študenti veľký záujem, prekvapil ma hlavne zo strany dievčat. Ako študent som im mohol porozprávať aj konkrétnejšie veci zo študentského života

na vojenskej škole. Pýtali sa nielen na výhody, ale aj na problémy a negatíva, aby sa na ne mohli pripraviť.“

V košickom Obchodnom centre Cassovia prebiehala zároveň výstava „GAUDEAMUS 2005“. Nezamerala sa len na pomaturitné štúdium, ale prezentovali sa na nej aj stredné školy z regiónu východného Slovenska. AOS zastupoval i pracovník oddelenia vzdelávania Igor Vitovský: „Mám veľmi rád takúto formu prezentácie. Umožňuje nám priamy kontakt s potenciálnymi uchádzačmi o štúdium a s výchovnými poradcami stredných škôl. Snažíme sa im dať maximum informácií. Najviac nás zaujímajú gymnazisti. Regrutačné stredisko v Košiciach nám pomohlo doplniť prezentáciu veľkoplošnou projekciou, reklamnými predmetmi a informačnými materiálmi. Medzi mládežou bol o ne obrovský záujem.“

Text a foto: Soňa JAROŠOVÁ

Kurzy pre plukovníkov a civilov

Kariérne kurzy prebiehajúce na Národnej akadémii obrany v Liptovskom Mikuláši sme si v Obrane už stručne predstavili. Pristavme sa však pri dvoch z nich, ktoré majú v týchto mesiacoch premiéru. Prvým z nich je Kurz národnej bezpečnosti a druhým Dôstojnícky kurz pre absolventov civilných vojenských škôl.

„Myslím si, že pripravujeme novú generáciu dôstojníkov, ktorí budú schopní v oblasti bezpečnosti etablovať sa na najvyšších miestach v národnom prostredí a zastávať dôležité pozície v medzinárodných štáboch a veliteľstvách. Tí chlapi sú skvelí,“ povie s entuziazmom seba vlastným na adresu jedenástich frekventantov Kurzu národnej bezpečnosti jeho veliteľ plukovník Ján Pšida.

Plukovnícka spokojnosť

Už na prvý pohľad vidieť, že byť absolventom Kurzu národnej bezpečnosti naozaj znamená veľa. Syndikátne aj oddychové miestnosti sú autonómne oddelené od ostatných priestorov. Na stenách visia veľkoformátové fotografie ilustrujúce nie činnosť na úrovni poľného výcviku, ale veliacich štábov. Zosieťované počítače, namiesto vyšliapanej podlahovej gumy koberce atď. To však nie je to najdôležitejšie: „Kurz je desaťmesačný. Vybraní profesionálni vojaci v jeho rámci absolvujú strategické štúdium, ktoré ich pripraví na naozaj vysoké pozície. Sú to ľudia, ktorí už majú bohaté vojenské skúsenosti na operačnej aj strategickej úrovni a tu im ponúkame pohľad na bezpečnostné prostredie z úrovne generálneho štábu, ministerstva obrany, vlády, parlamentu aj medzinárodných organizácií, predovšetkým NATO,“ vyraťva plk. Pšida.

Vie, že s internými učiteľmi by nemal šancu podobný rozsah zvládnuť, preto prichádzajú aj bezpečnostní experti z univerzít, ministerskí či vládni úradníci, ľudia z parlamentu alebo vojenski pridelenci. Napokon – veliteľ kurzu absolvoval niekoľko zahraničných škôl a pôsobil na regionálnom veliteľstve NATO – Juh, ktoré sídli v Neapole, ako aj v Stálej delegácii SR pri NATO v Bruseli. Takže aj osobne má predstavu o potrebách a náplni štúdií, pričom sa opiera aj o vlastné skúsenosti z Vojnovej školy leteckej v Amerike Alabame.

Spýtajme sa však samotných frekventantov, či pre nich desaťmesačný pobyt v Národnej akadémii nie je iba podaromníci za-

bitým časom. Hovorí plukovník Miroslav Kelemen (na fotografii stojí vpravo), ktorý bol pred príchodom do kurzu veliteľ leteckej základne v Prešove a má za sebou aj funkciu zástupcu rektora Vojenskej leteckej akadémie v Košiciach: „Oceňujem štúdium bezpečnostných otázok v národných aj medzinárodných dimenziách, vrátane problémov globálnej bezpečnosti. Dobrý je aj výber kvalitných lektorov zo Slovenska aj zahraničia. Prichádzajú ľudia, ktorí majú skúsenosti z nasadenia jednotiek v zahraničí, ako aj z tvorby právnych predpisov na medzinárodnej úrovni. Osobitne je to dôležité v rámci spolupráce s krajinami NATO. Je tiež veľmi dobré, že do učebného plánu dokázali zapojiť aj pridelencov obrán. To, že je tu aj vojenská diplomacia, či medzinárodný protokol je naozaj skvelé. Preto kurz skutočne vnímam ako ďalší posun vo svojej profesionálnej službe.“

Podplukovník Daniel Zmeko (stojaci vľavo) pricestoval do Liptovského Mikuláša takpovediac priamo z Iraku, kde bol veliteľom nášho kontingentu. Predtým velil mechanizovanému práporu v Trebišove. Konštatuje: „Tento typ kurzu mi dáva širší pohľad na zložitosť zabezpečenia obrany štátu ako celku, ktorú sa učíme vnímať v súvislostiach. Pochopiť všetky tie vzťahy

a väzby sa bez patričnej sumy informácií dá len ťažko. Aj preto som s učebným programom spokojný.“

Plukovník Jaroslav Baláž (na fotografii sediaci) zrejme najlepšie vedel, do čoho ide, pretože predtým bol zástupca veliteľa Národnej akadémie obrany. Ešte skôr vykonával funkciu náčelníka oddelenia leteckého výcviku Vzdušných síl a ak je jeho meno niekomu viac povedomé, tak áno – je to pilot bývalej leteckej akrobatickej skupiny Biele Albatrosy. Počúvame ho: „Vojaci sú vo všeobecnosti veľmi špecializovaní podľa svojich odborností a ak sa dostanú na funkciu, kde sa rozhoduje a veľí v širších súvislostiach, môžu mať problémy. Týka sa to znalosti príslušných zákonov, systému civilnej kontroly ozbrojených síl a medzinárodných väzieb. Je tu skrátka iný, povedal by som, že viac civilný a predovšetkým strategický pohľad na bezpečnostný sektor. Aj to, že sa dostávame do styku s vládnymi úradníkmi či pridelencami, je veľmi dobrá predpríprava na pozície, ktoré nám, azda, po kurze ponúknu.“

„Budúci rok chceme ponúknuť účasť v kurze aj zamestnancom ministerstva zahraničných vecí, ministerstva vnútra a ďalších organizácií, ktorí prichádzajú

do styku s problematikou obrany. Veď taký kurz, ako ponúkame my, v tomto štáte ešte nie je,“ vysvetľuje plukovník Pšida. Nuž, a keďže je toto číslo OBRANY vianočné, aj jeho sme sa spýtali na detské štedrovečerné želania a súčasné prania.

„Keď som bol malý, vždy som si želal knižky. Najskôr rozprávkové a potom dobrodružné. Neskôr – aby som mal úspech a aby ma okolie vnímalo pozitívne. A dnes? Aby som bol zdravý, mal naďalej takú fajn rodinu ako mám a aby frekventanti môjho kurzu dostali po jeho absolvovaní adekvátne funkcie.“

Poručícke výhrady

Hovoríme vlastne o budúcich porúčikoch, pretože frekventantmi Dôstojníckeho kurzu pre absolventov civilných vysokých škôl sú ľudia, ktorých armáda zregrutuje preto, lebo ich odbornosti už na Akadémii ozbrojených síl nepripravuje. Veliteľom kurzu je major Vladimír Šebo. Keďže sa však ujal svojej funkcie až neskôr a nastúpil do takpovediac rozbehnutého vlaku, slovo má vedúci jednej zo syndikátnych skupín kapitán Aurel Sabo: „Frekventanti najskôr absolvujú deväť týždňov takpovediac bojového výcviku. Po nich nasledujú štyri mesiace dôstojníckeho kurzu. Dostanú sumu vojenských informácií, ktorá sa vyžaduje na úrovni veliteľa pešej čaty a budú menovaní do hodnosti porúčik. Následne ich čaká minimálne mesačná, ale spravidla viacmesačná odborná príprava podľa špecializácií. Najdlhšie – 18 mesiacov – sa takto pripravujú piloti. Tento program je už pod gesciou odborných náčelníkov generálneho štábu a nimi určených špecializovaných pracovísk.“

Kapitán Sabo hovorí, že v prvom kurze očakávali 44 ľudí. Medzi nimi mal byť budúci vojenský kňaz, topograf, chemici či meteorológ. Smerné číslo nebolo naplnené. Frekventantmi kurzu sú ľudia z oblasti zdravotníctva, ktorých ozbrojené sily tak tiež akútne potrebujú. „Máme tu jedenásť lekárov, dve psychologičky a jedného veterinára,“ vytrávuva kpt. Sabo.

Keď sme navštívili frekventantov kurzu, vyčujúci im prednášal o zabezpečení hygie-

ny v poľných podmienkach. Sám uznal, v samotných lekárskejších otázkach je iste menej zorientovaný ako jeho žiaci. No on sa v tejto oblasti sústredil na vojenskú logistiku, ktorú ich iste na lekárske fakultách neučili. Teda na poľné sprchovacie a prezliekacie zariadenia, systém dodávky vody či ďalšie logistické zabezpečenie. Podobne im až do 3. januára budú prednášať základy taktiky, topografie či líderstva, absolvujú streleckú a ženijnú prípravu atď. Kde je teda problém, ktorý sme naznačili v medzititulku tejto časti?

Neočakávané predĺženie

„Nielen ústne, ale aj na papieri som mala potvrdené, že ak 1. júla nastúpim na vojenský výcvik do Martina, 6. septembra pôjdem na špecializovaný kurz a od 1. októbra začnem pracovať vo svojej funkcii. O tom, že vstúpi do platnosti nový zákon a moja príprava sa predĺži prakticky až do konca februára, mi nikto nepovedal ani pol slova,“ konštatuje budúca vojenská psychologička Jana Guláková. Pokračuje: „Z praxe sme boli zregrutované dve a obe nás postavili pred podobný problém. Dali sme výpoveď v práci, urobili sme si na tri mesiace finančnú rezervu a napokon sa na svoju funkciu namiesto štyroch mesiacov budeme pripravovať dvakrát dlhšie.“

Kpt. Sabo priznáva, že začiatok prvého kurzu ešte nebol celkom systémový. Len štyria zo štrnástich frekventantov absolvovali deväťtýždňový bojový výcvik v Základnej výcvikovej škole v Martine. Desiatich ho

robili počas štyroch týždňov spolu s kadetmi 1. ročníka. Problémom bol totiž najmä skorý začiatok kurzu. Preto sa budúci rok začne približne o dva mesiace neskôr. Na nie presné vstupné informácie, ktoré právom nahnevali najmä tých, ktorí absolvovali bojový výcvik v Martine, odpovedať nevie, pretože to nie je v jeho kompetencii a otázka patrí skôr regrutačným strediskám. Nebola to však chyba NAO. Jednoznačne tiež tvrdí, že ani napriek žiadosti nemohli frekventantom kurzu prípravu na ich vojenské povolanie skrátiť, pretože inak by podľa Zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov platného od 1. septembra nemohli byť menovaní do dôstojníckych hodností.

Pre psychologičku Janu Gulákovú, ktorej následný odborný výcvik potrvá dva mesiace, to znamená, že si „svadobnú cestu“ predĺži do konca februára. Smeje sa, pretože tesne pred nástupom do uniformy sa vydávala. Už zmierlivejšie dodáva, že keď sa rozhodla pre armádu, tak to predsa len vydrží. Pracovala v Michalovciach, o možnosti stať sa vojenským psychológom sa dozvedela od priateľov a črtá sa jej miesto v neďalekom Trebišove. S účasťou v mierových misiách či vojenských operáciách samozrejme ráta.

S nasadením v zahraničí počíta aj MUDr. Katarína Belicová. Ani ona si však neodpustí poznámku, že podobnými nepresnými informáciami si armáda môže naštříbiť svoj imidž. Predĺženie kurzu ju zaskočilo tým viac, že už má dve deti. MUDr. Belicová pracovala v Roosveltovej fakultnej nemocnici v Banskej Bystrici.

S možnosťou získať lekárske miesto v armáde sa bližšie zoznámila v časopise OBRANA. Má už dve atestácie a špecializuje sa v oblasti anesteziológie a intenzívnej medicíny. Teda v odbore, ktorý armáda aj v poľných podmienkach nevyhnutne potrebuje. Možno dodať, že s prácou v teréne ako aktívna skialpinistka problém iste mať nebude. Ona však predsa len spomenie ďalší problém: „O tom, že neočakávané predĺženie prípravných kurzov a plat vo výške minimálnej mzdy pre mňa znamenalo požičať si financie na fungovanie domácnosti, už hovoriť nebudem. Ťažko však chápem fakt, že časť zo sľubovaného náborového príspevku môžem dostať až po roku služby – a aj to iba tretinu. Investovala som do vzdelania, za druhú atestáciu musím splatiť časť financií nemocnici, zodpovedne som sa rozhodla ako dospelá osoba – a armáda mi takto nedôveruje. A je tu ešte niekoľko ďalších drobností. Napríklad prečo armáde nestačí výpis z registra trestov, ktorý som odovzdala na regrutačnom stredisku. Po príchode do školy musela priniesť ďalší...“

Motivácia

Napriek tomu aj MUDr. Belicová v uniforme ostala. Aká je jej motivácia? „Je to predovšetkým otázka odborného rastu. Civilné zdravotníctvo nie je v dobrej situácii a o vojenských lekároch viem, že ak majú schopnosti a ambície, môžu absolvovať ďalšie odborné kurzy doma i v partnerských krajinách. Veľké skúsenosti sa dajú získať aj počas nasadenia v zahraničí. No a okrem toho sú mi blízke aj niektoré aspekty vojenského povolania. Napríklad ak si v civilite za udržiavanie svojej fyzickej kondície musím platiť, pre vojakov je to súčasť pracovnej náplne. Takže napriek pripomienkam k mojim prvým mesiacom v armáde – teším sa na ďalšie roky.“

„Začiatok býva vždy ťažký, no dúfam, že sa už podobných nedorozumení v rámci celých ozbrojených síl vyvarujeme. Teší ma, že všetci, čo do kurzu nastúpili, v ňom pokračujú ďalej a želám im v uniforme veľa úspechov,“ uzatvára kpt. Sabo. Dodáva, že s absolventmi vysokých škôl sa mu pracuje výborne aj preto, lebo v porovnaní s nastupujúcim 18-ročným kadetom už oveľa presnejšie vedia, čo od služby v armáde očakávajú. Nuž – a ani jeho sme sa nezaбудli spýtať na vianočné sny: „V detstve to boli jednoznačne lyže, ktoré som napokon dostal ako 12-ročný. Dnes je to zdravie, šťastie a pohoda pre rodinu aj kolegov...“

Pavol VITKO

Foto: autor a kpt. Aurel SABO

OBRANA

2006

JANUÁR

1	Nedeľa	Nový rok, Deň vzniku SR
2	Pondelok	Alexandra, Karína
3	Utorok	Daniela
4	Streda	Drahošlav
5	Štvrtok	Andrea
6	Piatok	Antónia, Zjavenie Pána, Traja králi
7	Sobota	Bohuslava
8	Nedeľa	Severín
9	Pondelok	Alexej
10	Utorok	Daša
11	Streda	Malvína
12	Štvrtok	Ernest
13	Piatok	Rastislav
14	Sobota	Radovan
15	Nedeľa	Dobroslav
16	Pondelok	Kristína
17	Utorok	Nataša
18	Streda	Bohdana
19	Štvrtok	Drahomíra, Mário
20	Piatok	Dalibor
21	Sobota	Vincent
22	Nedeľa	Zora
23	Pondelok	Miloš
24	Utorok	Timotej, Timea
25	Streda	Gejza
26	Štvrtok	Tamara
27	Piatok	Bohuš
28	Sobota	Alfonz
29	Nedeľa	Gašpar
30	Pondelok	Ema
31	Utorok	Emil

FEBRUÁR

1	Streda	Tatiana
2	Štvrtok	Erik, Erika
3	Piatok	Blažej
4	Sobota	Veronika
5	Nedeľa	Agáta
6	Pondelok	Dorota
7	Utorok	Vanda
8	Streda	Zoja
9	Štvrtok	Zdenko
10	Piatok	Gabriela
11	Sobota	Dezider
12	Nedeľa	Perla
13	Pondelok	Árpád
14	Utorok	Valentín
15	Streda	Pravoslav
16	Štvrtok	Ida, Liana
17	Piatok	Miloslava
18	Sobota	Jaromír
19	Nedeľa	Vlasta
20	Pondelok	Livia
21	Utorok	Eleonóra
22	Streda	Etela
23	Štvrtok	Roman, Romana
24	Piatok	Matej
25	Sobota	Frederik, Frederika
26	Nedeľa	Viktor
27	Pondelok	Alexander
28	Utorok	Zlatica

MAREC

1	Streda	Albín
2	Štvrtok	Anežka
3	Piatok	Bohumil, Bohumila
4	Sobota	Kazimír
5	Nedeľa	Fridrich
6	Pondelok	Radoslav, Radoslava
7	Utorok	Tomáš
8	Streda	Alan, Alana
9	Štvrtok	Františka
10	Piatok	Branislav, Bruno
11	Sobota	Angela, Angelika
12	Nedeľa	Gregor
13	Pondelok	Vlastimil
14	Utorok	Matilda
15	Streda	Svetlana
16	Štvrtok	Boleslav
17	Piatok	Ľubica
18	Sobota	Eduard
19	Nedeľa	Jozef
20	Pondelok	Vítazoslav, Klaudius
21	Utorok	Blahoslav
22	Streda	Beňadik
23	Štvrtok	Adrián
24	Piatok	Gabriel
25	Sobota	Marián
26	Nedeľa	Emanuel
27	Pondelok	Alena,
28	Utorok	Sofia
29	Streda	Miroslav
30	Štvrtok	Vieroslava
31	Piatok	Benjamín

APRÍL

1	Sobota	Hugo
2	Nedeľa	Zita
3	Pondelok	Richard
4	Utorok	Izidor
5	Streda	Miroslava
6	Štvrtok	Irena
7	Piatok	Albert
8	Sobota	Zoltán
9	Nedeľa	Milena
10	Pondelok	Igor
11	Utorok	Július
12	Streda	Ester
13	Štvrtok	Aleš
14	Piatok	Justína, Veľký piatok
15	Sobota	Fedor
16	Nedeľa	Dana, Danica, Veľkonočná nedeľa
17	Pondelok	Rudolf, Veľkonočný pondelok
18	Utorok	Valér
19	Streda	Jela
20	Štvrtok	Marcel
21	Piatok	Ervin
22	Sobota	Slavomír
23	Nedeľa	Vojtech
24	Pondelok	Juraj
25	Utorok	Marek
26	Streda	Jaroslava
27	Štvrtok	Jaroslav
28	Piatok	Jarmila
29	Sobota	Lea
30	Nedeľa	Anastázia

MÁJ

1	Pondelok	Sviatok práce
2	Utorok	Žigmund
3	Streda	Galina
4	Štvrtok	Florián
5	Piatok	Lesia, Lesana
6	Sobota	Hermína
7	Nedeľa	Monika
8	Pondelok	Ingrida, Deň víťazstva nad fašizmom
9	Utorok	Roland
10	Streda	Viktória
11	Štvrtok	Blažena
12	Piatok	Pankrác
13	Sobota	Servác
14	Nedeľa	Bonifác
15	Pondelok	Žofia
16	Utorok	Svetozár
17	Streda	Gizela
18	Štvrtok	Viola
19	Piatok	Gertrúda
20	Sobota	Bernard
21	Nedeľa	Zina
22	Pondelok	Júlia, Juliána
23	Utorok	Želmíra
24	Streda	Ela
25	Štvrtok	Urban
26	Piatok	Dušan
27	Sobota	Iveta
28	Nedeľa	Viliam
29	Pondelok	Vilma
30	Utorok	Ferdinand
31	Streda	Petrana, Petronela

JÚN

1	Štvrtok	Žaneta
2	Piatok	Xénia, Oxana
3	Sobota	Karolína
4	Nedeľa	Lenka
5	Pondelok	Laura
6	Utorok	Norbert
7	Streda	Róbert
8	Štvrtok	Medard
9	Piatok	Stanislava
10	Sobota	Margaréta
11	Nedeľa	Dobroslava
12	Pondelok	Zlatko
13	Utorok	Anton
14	Streda	Vasil
15	Štvrtok	Vít
16	Piatok	Blanka, Bianka
17	Sobota	Adolf
18	Nedeľa	Vratislav
19	Pondelok	Alfréd
20	Utorok	Valéria
21	Streda	Alojz
22	Štvrtok	Paulína
23	Piatok	Sidónia
24	Sobota	Ján
25	Nedeľa	Oľivia, Tadeáš
26	Pondelok	Adriána
27	Utorok	Ladislav, Ladislava
28	Streda	Beáta
29	Štvrtok	Peter a Pavol, Petra
30	Piatok	Melánia

JÚL	AUGUST	SEPTEMBER	OKTÓBER	NOVEMBER	DECEMBER
1 Sobota Diana	1 Utorok Božidara	1 Piatok Drahoslava,	1 Nedeľa Arnold	1 Streda Denis, Denisa,	1 Piatok Edmund
2 Nedeľa Berta	2 Streda Gustáv	2 Sobota Deň Ústavy SR	2 Pondelok Levoslav	2 Štvrtok Sviatok všetkých	2 Sobota Bibiána
3 Pondelok Miloslav	3 Štvrtok Jerguš	3 Nedeľa Linda	3 Utorok Stela	3 Piatok Pamiatka zosnulých	3 Nedeľa Oldrich
4 Utorok Prokop	4 Piatok Dominik, Dominika	4 Pondelok Rozália	4 Streda František	4 Sobota Hubert	4 Pondelok Barbora, Barbara
5 Streda Sviatok sv. Cyrila	5 Sobota Hortenzia	5 Utorok Regína	5 Štvrtok Viera	5 Nedeľa Imrich	5 Utorok Oto
6 Štvrtok a sv. Metoda	6 Nedeľa Jozefína	6 Streda Alic	6 Piatok Natália	6 Pondelok Renáta	6 Streda Mikuláš
7 Piatok Patrik, Patrícia	7 Pondelok Štefánia	7 Štvrtok Marianna	7 Sobota Eliška	7 Utorok René	7 Štvrtok Ambróz
8 Sobota Ivan	8 Utorok Oskar	8 Piatok Miriama	8 Nedeľa Brigita	8 Streda Bohumír	8 Piatok Marina
9 Nedeľa Lujza	9 Streda Ľubomíra	9 Sobota Martina	9 Pondelok Dionýz	9 Štvrtok Teodor	9 Sobota Izabela
10 Pondelok Amália	10 Štvrtok Vavrinec	10 Nedeľa Oleg	10 Utorok Slavomíra	10 Piatok Tibor	10 Nedeľa Radúz
11 Utorok Milota	11 Piatok Zuzana	11 Pondelok Bystrík	11 Streda Valentína	11 Sobota Martin, Maroš	11 Pondelok Hilda
12 Streda Nina	12 Sobota Darina	12 Utorok Mária	12 Štvrtok Maximilián	12 Nedeľa Svätopluk	12 Utorok Otilia
13 Štvrtok Margita	13 Nedeľa Ľubomír	13 Streda Ctibor	13 Piatok Koloman	13 Pondelok Stanislav	13 Streda Dagmara
14 Piatok Kamil	14 Pondelok Mojmír	14 Štvrtok Ľudomil	14 Sobota Boris	14 Utorok Irma	14 Štvrtok Branislava, Bronislava
15 Sobota Henrich	15 Utorok Marcela	15 Piatok Jolana,	15 Nedeľa Terezia	15 Streda Leopold	15 Piatok Ivica
16 Nedeľa Drahomír	16 Streda Leonard	16 Sobota Sedembolestná	16 Pondelok Vladimíra	16 Štvrtok Agnesa	16 Sobota Albína
17 Pondelok Bohuslav	17 Štvrtok Milica	17 Nedeľa Panna Mária	17 Utorok Hedviga	17 Piatok Klaudia,	17 Nedeľa Kornélia
18 Utorok Kamila	18 Piatok Elena, Helena	18 Sobota Ľudmila	18 Streda Lukáš	18 Sobota Deň boja za slobodu	18 Pondelok Sláva, Slávka
19 Streda Dušana	19 Sobota Lýdia	19 Nedeľa Olympia	19 Štvrtok Kristián	19 Nedeľa a demokraciu	19 Utorok Judita
20 Štvrtok Ilja, Eliáš	20 Nedeľa Anabela	20 Pondelok Eugénia	20 Piatok Vendelín	20 Pondelok Eugen	20 Streda Bohdan
21 Piatok Daniel	21 Pondelok Jana	21 Utorok Konštantín	21 Sobota Uršula	21 Štvrtok Alžbeta	21 Štvrtok Adela
22 Sobota Magdaléna	22 Utorok Tichomír	22 Streda Ľuboslav, Ľuboslava	22 Nedeľa Sergej	22 Piatok Nadežda	22 Piatok Adam a Eva,
23 Nedeľa Olga	23 Streda Filip	23 Štvrtok Matúš	23 Pondelok Alojzia	23 Sobota 1. sviatok vianočný	23 Nedeľa Štedrý deň
24 Pondelok Vladimír	24 Štvrtok Bartolomej	24 Piatok Mórica,	24 Utorok Kvetoslava	24 Utorok Félix	24 Pondelok 2. sviatok vianočný
25 Utorok Jakub	25 Piatok Ľudovít	25 Sobota Deň Ozbrojených	25 Streda Aurel	25 Streda Elvira	25 Utorok Štefan,
26 Streda Anna, Hana	26 Sobota Samuel	26 Nedeľa sil SR	26 Štvrtok Demeter	26 Piatok Cecília	26 Streda Filoména
27 Štvrtok Božena	27 Nedeľa Silvia	27 Sobota Zdenka	27 Piatok Sabína	27 Utorok Klement	27 Piatok Ivana, Ivona
28 Piatok Krištof	28 Pondelok Augustín	28 Utorok Ľuboš, Ľubor	28 Sobota Dobromila	28 Streda Emília	28 Piatok Milada
29 Sobota Marta	29 Utorok Nikola, Nikolaj,	29 Pondelok Vladislav	29 Nedeľa Klára	29 Sobota Katarína	29 Sobota Dávid
30 Nedeľa Libuša	30 Streda Ružena	30 Sobota Jarolím	30 Pondelok Šimon, Simona	30 Nedeľa Kornel	30 Nedeľa Silvester
31 Pondelok Ignác	31 Štvrtok Nora		31 Utorok Aurélia	31 Piatok Milan	
				31 Utorok Henrieta	
				31 Streda Vratko	
				31 Štvrtok Ondrej, Andrej	

Nové predpisy

Na základe splnomocňovacích ustanovení zákona č. 346/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov ozbrojených síl Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov boli schválené viaceré všeobecne záväzné právne predpisy a interné normatívne akty. Prinášame ich prehľad a stručnú charakteristiku.

1. Výnos Ministerstva obrany Slovenskej republiky z 9. septembra 2005 číslo SELP/K-58/5-15/2005 o určení sumy úhrady nákladov vynaložených na naturálne a finančné zabezpečenie vysokoškolského štúdia profesionálnych vojakov v prípravnej štátnej službe.

Výnos podľa § 18 ods. 4 zákona č. 346/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov ozbrojených síl Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon“), určuje najvyššiu sumu úhrady nákladov za naturálne a finančné zabezpečenie vysokoškolského štúdia, ak sa služobný pomer profesionálneho vojaka skončí z dôvodov taxatívne ustanovených zákonom, alebo ak profesionálny vojak nezoťtrvá v dočasnej štátnej službe po dobu výsluhy v hodnosti poručík. Súčasne ustanovuje aritmetický výpočet celkovej sumy úhrady nákladov na naturálne a finančné zabezpečenie vysokoškolského štúdia profesionálneho vojaka v prípravnej štátnej službe.

2. Výnos Ministerstva obrany Slovenskej republiky z 28. septembra 2005 číslo SELP/K-58/5-16/2005 o určení stup-

ňov vojenských medailí a tried vojenských odznakov a o podmienkach ich udeľovania.

Výnos upravuje podľa § 137 ods. 9 zákona stupne vojenských medailí, tried vojenských odznakov a podmienky udeľovania vojenských medailí a vojenských odznakov. Rieši tiež podmienky predkladania návrhov na udeľovanie vojenských medailí a vojenských odznakov.

3. Výnos Ministerstva obrany Slovenskej republiky zo 14. októbra 2005 číslo SELP/K-72/3-189 o požadovaných druhoch stredoškolského vzdelania, študijných odboroch a stupňoch vysokoškolského vzdelania na výkon dočasnej štátnej služby profesionálnych vojakov Ozbrojených síl Slovenskej republiky.

Podľa paragrafu číslo 27 ods. 1 zákona určuje výnos požadované druhy stredoškolského vzdelania pre profesionálnych vojakov vo vojenských hodnostiach vojak 2. stupňa až nadporučík a požadované študijné odbory a stupne vysokoškolského vzdelania pre profesionálnych vojakov vo vojenských

hodnostiach poručík až generál na výkon dočasnej štátnej služby.

4. Služobný predpis hlavného služobného úradu pre štátnu službu profesionálnych vojakov č. 1/2005 o určení služobných úradov, o vymedzení rozsahu rozhodovania vedúcich služobných úradov a o vymedzení rozsahu pôsobnosti veliteľov pri vykonávaní štátnej služby profesionálnych vojakov Ozbrojených síl Slovenskej republiky.

Služobný predpis vychádza zo základnej koncepcie personálneho manažmentu o centralizácii personálnej pôsobnosti vedúcich služobných úradov a pôsobnosti veliteľov. Ústrednou myšlienkou služobného predpisu je zníženie počtu vedúcich služobných úradov s cieľom sústrediť personálnu pôsobnosť v rámci Ozbrojených síl Slovenskej republiky na Personálny úrad a v rámci Ministerstva obrany Slovenskej republiky, jeho úradov a zariadení na Osobný úrad Ministerstva obrany SR.

5. Služobný predpis hlavného služobného úradu pre štátnu službu profesionálnych vojakov č. 2/2005 o výške vreckového.

Predpis ustanovuje výšku vreckového pre profesionálnych vojakov vyslaných na zahraničné služobné cesty a vyslaných na štúdium do zahraničia. Vreckové je náhrada poskytovaná pri vyslaní do zahraničia, ktorá slúži na pokrytie potrieb profesionálneho vojaka, pričom jej použitie je na rozhodnutí profesionálneho vojaka a nemusí sa dokladovať.

6. Služobný predpis hlavného služobného úradu pre štátnu službu profesionálnych vojakov č. 3/2005 o podrobnostiach opisu činností, vyplývajúcich z funkcie, o písomnom oznámení profesionálnemu vojakovi a o zápočte času služby.

Podľa Smernice Rady Európskych spoločenstiev je zamestnávateľ povinný informovať zamestnanca o podmienkach vzťahujúcich sa na zmluvu alebo na pracovno-právny vzťah. Uvedené je premietnuté v § 28 ods. 3 zákona. Týmto predpisom sa upravuje spôsob, akým má byť profesionálny vojak informovaný o náležitostiach, vyplývajúcich zo služobného vzťahu.

7. Služobný predpis hlavného služobného úradu pre štátnu službu profesionálnych vojakov č. 4/2005 o výške príplatku za výkon štátnej služby profesionálnych vojakov v sťaženom a zdraví škodlivom prostredí.

Ustanovuje v rámci zákonom stanoveného rozpätia výšku príplatku za výkon činností v sťaženom a zdraví škodlivom prostredí v závislosti od miery rizika, intenzity a času pôsobenia sťažujúcich a škodlivých vplyvov.

8. Služobný predpis hlavného služobného úradu pre štátnu službu profesionálnych vojakov č. 5/2005 o okruhu funkcií a výške zahraničného príspevku.

Tento predpis ustanovuje výšku zahraničného príspevku pre profesionálnych vojakov vo vojenských operáciách a pozorovateľských misiách. Zahraničný príspevok sa skladá z troch častí – zo základného príspevku, ktorý je rovnaký pre všetkých profesionálnych vojakov vo vojenských operáciách, z príspevku za výkon funkcie, ktorý závisí od toho, aká vojenská hodnosť je na výkon funkcie plánovaná a požadovaná. Tretiu časť tvorí príspevok, ktorý vyjadruje náročnosť vojenskej operácie podľa pôsobenia rizikových faktorov v mieste pôsobenia vojenskej operácie.

9. Služobný predpis hlavného služobného úradu pre štátnu službu profesionálnych vojakov č. 6/2005 o výplatnom termíne platu profesionálnym vojakom.

Služobný predpis ustanovuje 10. deň v mesiaci, ktorý nasleduje po mesiaci, v ktorom mu vznikol nárok na plat, ako výplatný termín platu profesionálneho vojaka Ozbrojených síl SR.

10. Služobný predpis hlavného služobného úradu pre štátnu službu profesionálnych vojakov č. 7/2005 o kritériách na priznanie jednorazovej nenávratnej peňažnej výpomoci.

Daný predpis definuje kritériá na priznanie jednorazovej nenávratnej peňažnej výpomoci, o ktorú môže profesionálny vojak požiadať ministra obrany v prípade, že už boli z jeho strany vyčerpané všetky ostatné zákonné nároky na zlepšenie sociálnej situácie jeho a jeho rodiny.

11. Služobný predpis hlavného služobného úradu pre štátnu službu profesionálnych vojakov č. 9/2005 o výške príplatku zdravotníckym pracovníkom.

Predpis ustanovuje výšku príplatku pre profesionálnych vojakov – zdravotníkov v závislosti od stupňa zodpovednosti za činnosti vykonávané na úseku poskytovania zdravotnej starostlivosti, hygienicko-epidemiologickej služby alebo riadenia vojenského zdravotníctva.

V súčasnosti sa pripravujú:

12. Služobný predpis hlavného služobného úradu pre štátnu službu

bu profesionálnych vojakov o výške príplatku výkonným letcom.

Služobný predpis bude ustanovovať výšku príplatkov pre profesionálnych vojakov, ktorí sú ustanovení do funkcií výkonných letcov (pilot, letovod lietadla – navigátor, palubný radista, palubný operátor, palubný technik, palubný sprievodca). Príplatky budú ustanovené v závislosti od dosiahnutého stupňa vycvičenosti (výkonný letec bez triedy až výkonný letec 3. triedy) a v závislosti od charakteru vykonávanej funkcie.

13. Služobný predpis hlavného služobného úradu pre štátnu službu profesionálnych vojakov o výške príplatku výsadkárom.

Rozhodne o výške príplatkov pre profesionálnych vojakov, ktorí sú ustanovení do funkcií výsadkárov a padákových odborníkov letectva. Príplatky budú ustanovené v závislosti od dosiahnutého stupňa vycvičenosti (bez triedy až 3. triedy) a v závislosti od charakteru vykonávanej funkcie.

Dvojstranu podľa podkladov SEĽUZ a SELP MO SR pripravil:

Vladislav VAVRINEC
Foto: Michal BURZA

NÁHRADNÉ VOĽNO

V praxi sa nezriedka stretávame s rôznym výkladom pojmu náhradné voľno a priznávaním náležitostí, ktoré z neho vyplývajú. O právnu analýzu tejto problematiky sme požiadali JUDr. Stanislava Črepa, CSc. zo Sekcie legislatívy a práva MO SR.

„Profesionálnemu vojakovi vzniká nárok na náhradné voľno za štátnu službu nad určený služobný čas. Pre zistenie, či ide alebo nejde u profesionálneho vojaka o štátnu službu nad určený služobný čas, je nutné v prvom rade skúmať, ako bol rozvrhnutý služobný čas v danej organizačnej zložke Ozbrojených síl SR. Následne treba preveriť, aký služobný čas (rovnomerne rozvrhnutý, nerovnomerne rozvrhnutý, nepretržitá prevádzka) sa na profesionálneho vojaka vzťahuje vzhľadom na výkon jeho štátnej služby,“ informuje JUDr. Stanislav Črep.

Štátnou službou nad určený služobný čas sa rozumie štátna služba, ktorá presiahne päť hodín nad určený týždenný služobný čas, respektíve priemerný týždenný služobný čas.

„Napríklad služobný čas pri rovnomernej rozvrhnutosti služobného času na päť dní v týždni je 40 hodín týždenne. Ak vedúci služobného úradu služobný čas rozvrhne nerovnomerne, tak priemerný týždenný služobný čas nesmie presiahnuť v období najviac štyroch mesiacov 38 a 3/4 hodiny týždenne. Ak profesionálny vojak vykonáva štátnu službu nad určený týždenný služobný čas napríklad 7 hodín, potom profesionálnemu vojakovi za daný týždeň, a to zdôrazňujem že za daný týždeň, vzniká právny nárok na náhradné voľno v rozsahu dvoch hodín. Je nutné poznamenať, že nadčasové hodiny za jednotlivé týždne sa spočítavať nedajú,“ upresňuje Stanislav Črep.

Kedy bez nároku?

Zákon o štátnej službe profesionálnych vojakov v paragrafe 92 ustanovuje, že práva úprava o služobnom čase, o štátnej službe nad určený služobný čas, a práva úprava o služobnej pohotovosti sa nevzťahujú na profesionálneho vojaka počas:

- a) plnenia úloh bojovej pohotovosti vrátane prípravy a nácviku bojovej pohotovosti,
- b) vojenského cvičenia,
- c) vyvedenia vojsk do vojenského priestoru,
- d) vykonávania záchranných, lokalizačných a likvidačných prác v priestore postihnutom mimoriadnou udalosťou alebo kde je vyhlásená mimoriadna situácia, núdzový stav alebo výnimočný stav,
- e) plnenia mimoriadnych úloh na štátnej hranici a pri ochrane verejného poriadku podľa rozhodnutia vlády,
- f) výkonu 24-hodinovej zmeny, stálych služieb a dozorných pohotovostných zmien,
- g) výkonu poriadkovej, strážnej, eskortnej a dozornej služby,
- h) humanitárnej pomoci, mierovej pozorovateľskej misie, vojenskej operácie a plnenia záväzku z medzinárodnej zmluvy o spoločnej obrane proti napadnutiu,
- i) zaradenia do prípravy na získanie osobitných predpokladov na výkon funkcie a na hodnosť alebo počas vyslania na zahraničnú služobnú cestu a na sťaž,
- j) zaradenia do zálohy pre profesionálnych vojakov zaradených do prípravy na získanie osobitných predpokladov na výkon funkcie a na hodnosť.

V praxi to teda znamená, že profesionálnemu vojakovi počas uvedených foriem výkonu štátnej služby žiadny „nadčas“ vzniknúť ani nemôže a nemôže mu preto ani vzniknúť žiadny nárok na náhradné voľno.

Čo so „starým“ voľnom?

Pre profesionálneho vojaka je okrem iného významný najmä čas vzniku právneho nároku na náhradné voľno. Je dôležitý predovšetkým z hľadiska premlčacích lehôt pre uplatnenie peňažných nárokov. Právny nárok na strane profesionálneho vojaka na hodinovú sadzbu jeho služobného platu za každú hodinu štátnej služby nadčas vzniká po vykonaní štátnej služby nadčas len vtedy, ak sa mu za štátnu službu nadčas neposkytne náhradné voľno do troch mesiacov od vzniku nároku na náhradné voľno. Určiť čerpanie náhradného voľna, respektíve udeliť náhradné voľno profesionálnemu vojakovi v uvedenej lehote troch mesiacov je povinný vedúci služobného úradu a veliteľ. Čerpanie náhradného voľna určuje veliteľ s prihliadnutím na potreby služby. Podľa zákona o štátnej službe nemôže veliteľ určiť čerpanie dovolenky profesionálnemu vojakovi v tom istom čase, v akom si čerpá náhradné voľno.

„Otázka nadčasov, ktoré vznikli pred 1. septembrom 2005, zákon o štátnej službe rieši v prechodných ustanoveniach. Aj tu sa ale uplatňuje základné pravidlo, podľa ktorého sa nároky právoplatne vzniknuté zo služobného pomeru pred účinnosťou zákona posudzujú podľa predtým platných právnych predpisov,“ upozorňuje JUDr. Stanislav Črep a dodáva: „Rozhodovať o nich sú pritom oprávnení vedúci služobných úradov a velitelia určených podľa nového zákona. Uvedené pravidlo je premietnuté v § 207 ods. 20 zákona o štátnej službe. Uvádza sa v ňom, že náhradné voľno za zamestnanie nadčas, na ktoré profesionálnemu vojakovi vznikol nárok pred účinnosťou tohto zákona, sa posudzuje podľa predchádzajúcich predpisov.“

Kosovo - krajina nenávisti

Rachot zbraní a výkriky zranených sa ozývali bojiskom. Zúfalý veliteľ Miloš Obilič povzbudzoval svojich vyčerpaných vojakov, ktorých rady sa značne preriedili po nápoře Osmanskej armády. Z krvavého čela mu v pramienkoch stekal pot. Jediným pohľadom odhadol situáciu na bojisku a pochopil, že porážka Srbskej armády je neodvratiteľná. V zlomku sekundy sa rozhodol konať.

Nikdy sa už nedozvieme, či naozaj veril, že jeho misia má šancu na úspech, alebo išlo iba o šialený čin z bezradnosti. Nechal sa zajať a predviesť pred sultána Muráda I. s tým, že chce zraďiť vodcu Srbskej armády knieža Lazara. Sultán ho prijal. Keď Obiliča vyzvali, aby prehovoril, tak sa s dýkou v ruke vrhol na prekvapeného Muráda I. Sultán bezvládne klesol k zemi. Obilič prežil svoju obeť iba o pár sekúnd.

Po vyše 600 rokoch

Ani Obiličova samovražedná misia však obrat v bitke nepriniesla. Osmanská armáda 15. júna 1389 na Kosovom poli porazila srbské vojsko aj s jeho spojencami v radoch, v ktorých bojovali tiež Albánci. V srbskej histórii je tento tragický boj spojený so stratou samostatnosti Srbského kráľovstva. Pochopiteľne, okolo udalosti sa vytvorilo veľa mýtov a historická pravda je trochu odlišná.

Po vyše 600 rokoch od porážky srbských vojsk sa na Kosovom poli nachádza cudzia armáda. Jej poslanie je však diametrálne odlišné od armád, ktoré sa touto oblasťou prehánali v dobách minulých.

„Základňa Monument je stála základňa s nestálou posádkou. Chalani tu rotujú každé tri dni. Našou úlohou je ochrana pamätníka na Kosovom poli pred poškodením zo strany kosovských Albáncov. Tým sa snažíme predísť nepokojom v oblasti, ktoré by takýto čin vyvolal,“ povedal veliteľ 1. čaty por. Viktor Puškár. „Služba na základni Monument je veľmi náročná a monotónna. Osem hodín služby a osem hodín spánku. Okrem monumentu strážiame aj školské centrum v neďalekom Obiliči a tzv. žltú budovu v tom istom meste,“ zhodnotil prácu rtn. Jozef Hríčik. Naraňajkoval sa a zbalil si veci potrebné do služby. Služba mu vyšla na mesto Obilič, pomenované po tragickom hrdinovi bitky na Kosovom poli, kde Slováci strážia školské centrum. V unimobunke na dvore centra sa nachádza elektrický ohrievač, stôl a lavica. To je jediný komfort dvoch vojakov, ktorí sú v službe.

„Ubytovaní sú tu Srbi, ktorým Albánci v nepokojoch v marci roku 2004 vypálili, alebo zničili domy. Niektorí však

žijú tu a domy prenajímajú Albáncom, iní odišli do Srbska. My ich strážiame 24 hodín, aby neprišlo k etnickému násiliu,“ povedal Jozef. Zavesil si na plece samopal a vydal sa na obchôdzku. Blížila sa 7. hodina a dvor bol ešte opustený. „Toto sú unimobunky, kde žijú tí, čo sa nezmestili do školského centra. Počet ľudí sa tu mení. Raz je ich menej, raz viac. Niekedy idú pozrieť svoje rodiny do Srbska a potom sa vracajú späť. Momentálne tu žije tak 40 ľudí. Zväčša sú tu starší ľudia, ale žijú tu aj rodiny s deťmi.“

Mladých ubúda

Deti každé ráno odchádzajú za sprievodu polície do srbskej školy. Medzi ne patrí aj 18-ročná Mária Jovanovičová. „Chodím do posledného ročníka strednej ekono-

mickej školy. Teraz maturujem a potom chcem ísť na vysokú školu. Mimo centra veľmi nemôžeme chodiť. Bojíme sa Albáncov. Oni nás nemajú radi, na druhej strane ani my ich. To je politika. Sme tu stále zavretí a lezie mi to na nervy. Chcela by som raz ísť na diskotéku do mesta, ale to sa nedá.“

Mladých ľudí v centre postupne ubúda. Odchádzajú za prácou do Srbska. Niektorým však situácia v centre vyhovuje. Nemusia robiť a dostávajú finančnú podporu zo Srbska. Identifikovať ich nie je ťažké. Jeden z nich sa na dvore zjavil tak okolo obeda. Asi 40-ročný chlapík s výrazne červeným nosom držiak v ruke štamprlík Rakije. Poobzeral sa po dvore a nalial do seba „ohnivú vodu“. Potom sa odtergal do vnútra budovy. Rituál sa zopakoval ešte niekoľkokrát denne.

„Sem-tam sa k nám prídu postážovať. Dobré s nimi vychádzame. Niektorí však pijú a potom si navzájom robia zle. Naposledy jeden zapálil novinový stánok na dvore. Údajne preto, lebo mu predavačka nechcela dať cigarety na dlh. Tieto incidenty však rieši miestna polícia. Ľudia v centre trávajú celé dni, v Kosove sa zamestnať nedokážu. Je mi ich ľúto,“ povedal Jozef.

Milorad Milič sedel na terase pred domom a počúval rádio. Hudbu prerušil oznam hlásateľky o nepokojoch v Kosove. Milič tomu nevenoval veľkú pozornosť. Zrazu sa oproti nemu vzpriamila neznáma postava. Ledva sa uhol letiacej tehle. Život si zachránil útekem. Bežal cez ulice, ktoré lemovali horiace srbské domy. „Všetko sa to stalo v marci 2004. Albánci mi všetko ukradli a zničili. Odvtedy žijem v centre. Toto bol môj dom. Nemám na to, aby som

ho dal opraviť. Albánci ho zničili, mali by ho aj opraviť,“ tvrdil Milič počas návštevy svojho domu ležiaceho iba pár metrov od školského centra. „Tam žijem v unimobunke a tu mám dvojposchodový dom, kde sa nemôžem vrátiť,“ postážoval sa vyše 60-ročný starček.

Ozveny vlašskej jari

Nepokoje začali zavraždením 19-ročného Srba. Neskôr zasa údajne Srb poštval psa na tri albánske deti, ktoré sa utopili. To bol oficiálny dôvod Albáncov, prečo začali rabovať. Táto verzia má však mnohé trhliny. Všetko však nasvedčuje tomu, že išlo o dopredu pripravovanú akciu. Slovenskí vojaci sa tiež zapojili do potlačovania nepokojov. Jedným z nich bol aj veliteľ družstva nrtm. Daniel Gumenický.

„Pamätám si, že najprv panoval chaos a nikto nevedel, čo sa deje. Nakoniec nás poslali do Obiliča, kde rabovali školské centrum. Keď sme tam prišli, tak to bolo už vyrabované. Potom nás presunuli k policajnej stanici, ktorú chcel dav vypáliť. Stáli sme tam proti miestnym ľuďom a bránili im v postupe na stanicu. Nakoniec nás nejakí ľudia obišli odzadu a tak nás totálne uzavreli. Postupovali na nás s palicami a sekerami. Keď sa priblížili, už sme nemali na výber. Chalani obtiahli samopaly a až to ich zastavilo. Upokojili sa a našťastie sa rozišli domov.“

Po potlačení spomínaných nepokojov slovenskí vojaci začali strážiť školské centrum a žltú budovu v Obiliči, kde žijú Srbi. Predtým monitorovali kosovsko-srbské hranice. „Keď Albánci vypaľovali srbské domy, tak som bol na strane Srbov. Neskôr som si uvedomil, že predtým to bolo

presne naopak a iba im to vracajú. To ich však neospravedlňuje. My musíme byť objektívni a nenadriažovať žiadnej zo znepriatelených strán. Problém Kosova je, že si nedokážu odpúšťať. Pokiaľ sa tak nestane, pokoj tu nikdy nebude,” tvrdil nám rtm. Daniel Gumenický.

Keď odídu Slováci, odchádzam

Základňa Šajkovac sa nachádza na kopci. Sem sa vracajú slovenskí vojaci po troch dňoch strávených na Monumente. „Na Šajku je oveľa lepšie, ako na Monumente. Máme tu lepšie podmienky a hlavne sa tu dá odreagovať športom. Stadiálto vykonávame patroly, ale je to lepšie, ako služba na stacionárkach v Obiliči,” povedal po príchode na základňu rtm. Jozef Hríck.

Patroly plnia skôr demonštratívnu funkciu. V Obiliči nie je problém stretnúť ozbrojených vojakov multinárodnej Brigády Stred. Na ich prítomnosť si už obyvatelia mesta zvykli a nikto im zvýšenú nevenuje pozornosť. „KFOR v Kosove demonštruje silu a ukazuje výstražný prst jednej aj druhej strane, že násilie tolerované nebude,” tvrdí por. Viktor Puškár. Patroly vojaci absolujú v meste zväčša pešo po ľubovolnej trase, aby sa prítomnosť vojakov nedala predvídať. „Väčšinou sa zameriavame na opustené srbské domy, či ich niekto nerabuje. Pešia patrola je aj o kontakte s miestnymi ľuďmi. Ľudia na nás reagujú rôzne. Deti sú k nám milé, ale ani s dospelými nemáme žiadne problémy, už si na našu prítomnosť zvykli,” tvrdil rtm. Vladimír Sabo. Vojaci vykonávajú aj motopatroly. „Pre zbieranie informácií je pešia patrola lepšia. Počas jazdy pochopiteľne s ľuďmi do kontaktu neprídete. Pešia patrola je tá najlepšia cesta, ako zistiť, čo sa v meste deje,” porovnal oba druhy patrôl rtm. Vladimír Sabo.

„Najväčším problémom Kosova sú drogy a nelegálne držané zbrane,” vyhlásil por. Viktor Puškár. To je dôvod, prečo na cestách robia kontroly áut. Vojaci vytvoria prepúšťacie miesto, v ktorom zastavujú a prehľadávajú osobné autá. Po asi pol hodine sa presunú na iné miesto. „So Srbmi sa dohovorme po slovensky. S Albáncami to je ťažšie. Museli sme sa naučiť zopár fráz v ich jazyku. Ako je: Dobrý deň, doklady prosím, otvorte kufr... Ľudia si na kontroly áut zvykli. Niekedy máme problémy s mladými ľuďmi, ktorí sú drzí. Vtedy voláme miestnu políciu, nech si s nimi poradí. Vo väčšine prípadov nás však miestni rešpektujú. Mne a môjmu družstvu sa drogy, ani zbrane zatiaľ nájst nepodarilo,” vyhlásil veliteľ družstva rtm. Peter Krištan. O tom, že v Kosove sa pašujú zbrane, drogy a kradnuté autá však nikto nepochybuje.

Terénna sanitka sa pomaly driapala do kopca. Zablatený terén dával autu poriadne zabráť. Údolie pod nami zahľovala ranná hmla. Nakoniec sme zastali tesne pod kopcom. Lekár otvoril dvere a zamával na nás. Nasledovali sme ho. Prekonali sme strmé stúpanie a ja som sa znova presvedčil o tom, že časy mojej športovej formy sú dávno preč. Zastali sme na kopci s nádherným výhľadom. Plk. Martin Háber sa zahľadel do dialky a povedal: „Toto je Sekirača. Cieľ našej cesty. Sem chodíme ošetrovať starých ľudí. Mladí odišli za prácou do Srbska. Tí, čo zostali, žijú na samotách. Že je tu nádherná príroda?! Chodíme sem radi, nielen kvôli prírode, ale aj preto, že sa tu cítime užitoční. Títo ľudia potrebujú našu pomoc.”

Vrátili sme sa do auta a pokračovali v ceste. Vodič zastal pred samotou, kde nás privítal štekot psa. O chvíľu sa v dverách domu zjavil dedko a s úsmevom na tvári

na nás zamával. Dragomír Ivovič má už vyše sedemdesiat rokov. Prežil porážku, ale vôbec to nie je na ňom vidieť. „Vidíš tieto jazvy,“ hovorí a ukazuje mi ruku, „To mám ešte z druhej svetovej vojny. Nemci nás okupovali a terorizovali. Nenávideli sme ich. Slovinci a Česi sú prvé cudzie armády, ktoré vidím v Kosove rád. Keď KFOR z Kosova odíde, zbalím sa aj ja a odšťahujem sa do Srbska. V Kosove už nie je miesto pre Srbov, pritom je to oddávna naša krajina.“

Nad Kosovom stále zamračené

Lekár vyšetril Dragomíra a jeho manželku Máriu. Starček si prítomnosť lekára viditeľne užíval a stále rozprával. Nebolo ťažké sa dovŕtiť, že pre neho má návšteva aj iný, než zdravotnícky rozmer. „Pochopiteľne, my im poskytujeme aj psychologickú pomoc a útechu. Títo ľudia cítia krivdu a potrebujú sa vyrozprávať. Niekedy nám trvá veľmi dlho, než nás pustia späť na základňu,“ priznáva lekár.

Na ceste zo Sekerače sanitku zastavili Albánci žijúci v oblasti. „My ošetrujeme aj Albáncov, keď nás potrebujú. Sem-tam nás zastavia, dáme im lieky, alebo poskytneme zdravotnícku pomoc,“ vysvetlil situáciu lekár plk. Martin Háber. Vyšetril staršiu pani sediacu pri ceste a dal jej lieky. Cesta späť na Šajkovac pokračovala bez problémov. Prechádzali sme okolo rozstrieľanej mešity a vypálených srbských domov, ktoré mi pripomenuli, že riešenie konfliktu v Kosove nie je a nebude jednoduché.

KFOR sa snaží v Kosove udržať poriadok a mier. V rámci medzinárodných síl tu pôsobia aj slovenskí vojaci. Stabilita tejto oblasti je dôležitá pre celý región. O ich schopnostiach svedčí aj fakt, že velenie multinárodnej Brigády Stred im dalo na starosť

mesto Obilič, kde žije etnicky zmiešané obyvateľstvo. Táto oblasť je všeobecne považovaná za problémovú.

Martin RAJEC, A-NEWS

Foto: Michal BURZA

Päť detí pod stromčekom

Dôstojník pre styk s verejnosťou trenčianskeho veliteľstva pozemných síl kapitán Ján Turčan s úsmevom poznamenáva, že nebyť konverzie zbrojárskej výroby, asi by sa nestal profesionálnym vojakom. Rodák zo spišskej Gelnice vyrastal v Prakovciach. Po maturite na prešovskej strojníckej priemyslovke vyštudoval Strojnícku fakultu SVŠT a tomuto odboru sa chcel venovať aj naďalej. Počas päťmesačnej náhradnej vojenskej služby v popradskom výcvikovom stredisku spojovacích špecialistov ho síce prehovárali, aby zostal na vojenčine, ale nastúpil do ZTS Prakovce...

Prešlo však zopár mesiacov a v Prakovciach začali byť problémy. Výroba sa obmedzovala. „Najskôr sme dostávali 60 percent platu, potom som prišiel o prácu. S manželkou sme sa presídlili do Prešova. Pracoval som ako obchodný zástupca. Nebolo to však ono. Všade vokol vládla neistota, či dostaneme načas výplatu, či bude práca aj o mesiac. Práve vtedy mi známy odporučil, že možno v armáde by bola väčšia sociálna istota. Skúsil som to a v prvý decembrový deň roku 1994 som nastúpil do prešovského práporu opráv techniky.

Každých päť rokov zmena

Priznali mi hodnosť nadporučíka a prevzal som čatu vrote opráv techniky. Bol som spokojný. Pracoval som vo svojom odbore. V jednotke som mal zváračov, sústružníkov, frézarov. Robili sme aj zložitejšie opravy tankov a bojových vozidiel. Odborne som podrástol, navyše som získal neoceniteľné skúsenosti z manažovania ľudí,“ spomína kapitán Turčan na pôsobenie v prešovskom prápore.

Postupne sa stal veliteľom roty, ale po piatich rokoch cítil, že potrebuje zmenu, ktorá by ho vedela naštartovať k novej aktivite. Stal sa dôstojníkom pre styk s verejnosťou armádneho zboru, neskôr brigády v Prešove. Pomáhal budovať vzťahy s civilnou verejnosťou i médiami v regiónoch východu republiky. Spoluzakladal streleckú súťaž Novinárska strela pre novinárov z prešovského a košického kraja. Oceňuje, že najmä tí veliteľia, ktorí absolvovali školy a kurzy v krajinách NATO, začali chápať dôležitosť práce s civilnou verejnosťou. Prešlo ale ďalších päť rokov a Ján začal pociťovať potrebu nabiť svoje baterky niekde inde.

„Zároveň prišla reorganizácia a znižovanie hodností na jednotlivých funkciách. Mám už svoj vek a tak by prijatie hodnosti nadporučíka bolo spojené s rizikom skončenia služby. Preto som sa rozhodol vo februári tohto roku prijať ponuku pôsobiť v Trenčíne, na veliteľstve pozemných síl. V tejto práci sa otvárajú zasa nové možnosti. Veď veliteľstvo má útvary po celom Slovensku,“ konštatuje 38-ročný Ján.

Od februára teda dochádza tristo kilometrov z Prešova na týždňovky do centra Považia. Nie je to však také jednoduché. V Prešove zanechal manželku i päť detí: 18-ročného Martina, 16-ročnú Barbaru, 8-ročného Rafaela, 5-ročného Jána i 1,5-ročného benjamínka rodiny Timoteja. Dve najstaršie deti mali manželia Turčanovci, kým skončili vysokú školu. Manželka Andrea, rodáčka z Martina,

ukončila Chemicko-technologickú fakultu SVŠT. V Prešove pracovala v rôznych odvetviach. Od Plety cez poisťovníctvo až po sociálnu oblasť. Pravda s prestávkami na materské dovolenky.

Bude rodina pokope?

„Keď dostal Janko miesto v Trenčíne, našou prvou myšlienkou bolo presťahovať sa za ním. Martin a Barbara chodia na cirkevné gymnázium, pokračovali by v Trenčíne na piaristickom, ja by som si tiež niečo našla, hlavne by sme boli spolu. Máme štvorizbový, takmer 100 metrov štvorcových veľký byt, ktorý patrí Barmu. Chceli sme ho vymeniť za podobný byt v Trenčíne, ale nastali prekážky, nešlo to. Uvidíme, ako bude ďalej,“ trochu smutne hovorí Andrea, ktorej pri starostlivosti o detváky pomôže mama, ktorá býva neďaleko.

„Až teraz, keď som cez dovolenku doma, vidím, že manželka je neúmerne vyčerpaná doslova od rána do večera. Ráno musí vystrojiť deti, popoludní ich zasa vybrať zo škôl. Starší majú krúžky a dlhšie vyučovanie, takže jej v tomto veľmi nepomôžu. Celá domácnosť je na Andrejke. Najviac si preto cením chvíle, keď môžem byť s rodinou. A to je aj ten najväčší darček pod stromček. Keď som bol malý, spomínam si, že veľkú radosť mi urobili korčule, ale aj prvé lyže. Boli sme doma štyria chlapi a na Štedrý večer sme mali najväčšiu radosť, keď sa zišla celá rodina vrátane starých rodičov okolo stromčeka,“ zdôveril sa otec piatich detí kapitán Ján Turčan a dodal, že aj pre jeho rodinu by bolo tým najkrajším darčekom nájsť prijateľný spôsob, ako byť zasa spolu.

Jozef ŽIAK

Foto: autor, archív kpt. Turčana

Popravy a koledy

Skupinu amerických letcov, ktorí boli zostrelení nad Slovenskom a dostali sa do kontaktu s partizánskou skupinou Jána Reptu, pôsobiacej v Malých Karpatoch, tvorili letci zostrelení 20. novembra (posádka Ernesta Applebyho, havária na Turej Lúke) a 11. decembra 1944 (posádka Williama Geera, havária na Dobrej Vode) v oblasti Myjavy a Dobrej Vody.

Z oboch posádok sa dovedna zachránilo na kopaniciach 12 letcov. Z Applebyho posádky to boli F/O Owen M. Sullivan (alias Janko Bílik), Cpl. Leonard Chekirda, Cpl. Lawrence G. Cardwel, Cpl. Gus W. Chakos, Cpl. Anthony J. Scardino, Cpl. Lawrence B. Baumgarten, 2nd Lt. Walter B. Newbury a F/O James M. Kirchhoff (alias Ján Kulich). Z posádky Williama Geera sa ukryli v pohorí Malých Karpát 2nd Lt. John T. Zebrowski, S/Sgt. Eugene R. Hodge, S/Sgt. Wilfred E. Tritz a 1st Lt. Robert W. Wicks. Kolko rodín ich skrývalo, sa už presne vystopovať nedá. Známe je, že Tritz a Scardino sa ukrývali na Bukovci, Sullivan prechodne býval u Štefana Jorika, neskôr ho vystriedal Zebrowski. Chekirda bol ubytovaný u Pavla Koblišku, Chakos u Jána Jorika vo Figrovci, Hodge u Jána Dobiáša v Rakovci a určitý čas boli niektorí letci hosťami u Pavla Jablonického v Dolných Pasekách. Pomáhali aj iní podľa možnosti – zásobami, nocľahom, informáciami.

Ako prvý sa naplnil smutný osud Jamesa M. Kirchhoffa. Po dopade ho našiel Pavol Haruštiak z Lubiny a vzal ho do rodičovského domu v osade Podkozince. O pár dní odviezol letca do

odľahlejšej podhorskej osady Súš do rodiny Kýškovcov. Tam sa James spoznal s rovesníkom Martinom Kýškom. Kirchhoff dostal falošnú legítimáciu na meno Ján Kulich. Pre istotu bol podľa záznamov hluchonemý. Posledným úkrytom sa letcovi stal dom rodiny učiteľa Stanislava Hlubockého v Starej Turej. Osudný deň nastal 16. decembra 1944. Do domu vtrhlo gestapo a zatlo Kirchhoffa a raneného partizána Chorváta. Oboch odviezli do väzenia v Novom Meste nad Váhom. Krátko na to zatkli a uväznili aj Stanislava Hlubockého. Pavel Haruštiak sa vydal na pomoc svojim známym. Prerazal mreže na okne cely, avšak okrem siedmich partizánov sa z jeho priateľov nepodarilo oslobodiť ani jedného. Boli totiž medzi časom prevezení do väznice v Trenčíne. Tam ich po výsluchoch a mučení 28. decembra 1944 popravili a pochovali v hromadnom hrobe na kopci Brezina pri Trenčíne.

Týmto smutnými udalosťami poznačené Vianoce roku 1944 prežili ostatní spomenutí letci spolu u Bachárovcov. Iba Owen Sullivan sa stále liečil zo svojich zranení (mal aj zlomenú ruku) a nemohol sa zúčastniť. Podávala sa pečená hus, víno a koláče. Spievali sa koledy.

Na udalosti spomína bombometnik 1st Lt. Robert W. Wicks (na fotografii): „Pristál som s padákom na Brezovej pod Bradlom. Za pomoci partizánov a miestnych obyvateľov som vystriedal niekoľko prilytkov a dostal sa do obce Bukovec. Tam som zostal tri týždne. V oblasti sa vyskytovalo jedenásť ďalších letcov americkej národnosti a Novozélandčan Gordon Follas, ktorý bojoval s partizánmi a neformálne viedol skupinu Američanov. Dňa 1. januára 1945 bola skupina premiestnená do tábora 5 kilometrov severovýchodne od Bukovca. Na obranu a podporu partizánskych akcií sme vyfasovali strelné zbrane. Nemci zaútočili na tábor okolo 7. januára. Niekoľko partizánov bolo zabitých, ostatní sa rozutekali. Ujali sa nás civilisti, dali nám jedlo. Partizáni nás nechceli previesť cez front, odovodňujúc to tým, že sa aj tak Rusi približujú. A tak sa skupina pohybovala v horách dookola, aby sa vyhla stupňujúcej sa nemeckej aktivite. Vo februári boli štyria Američania zajatí v obci Paseky.“

Prerušíme rozprávanie Roberta Wicksa a venujeme pozornosť poslednému údaju. Dňa 14. februára 1945 boli zajatí v obci Horné Paseky štyria americkí letci. Pre J. Zebrowskiho, L. Chekirdu, G. Chakosa a T. Scardina sa skončilo ukrývanie

a putovali cez sústreďovací tábor v Stupave do zajateckého tábora Stalag Luft VII. John Zebrowski spomína: „Boli sme u Bachárovcov. Z Brezovej prišlo deň predtým oznámenie, že nemecké jednotky dislokované v ich mestečku chystajú na druhý deň ráno raziu po okolitých kopaniciach. Spoláhli sme sa, že ráno máme dost času odbehnúť do hôry či výmolov a skryť sa. Nemci vyrazili z Brezovej skoro ráno a nás prekvapili ponevierať sa u Bachárovcov. Chceli sme z kruhu, čo sa okolo nás uzavrel, utiecť. Nemci nás štyroch zbadali pri skupine stromov a začali strieľať. Neboli to len výstražné výstrely. Nezmohli sme sa na odpor. Bol by márný. Zdvihli sme ruky nad hlavy a vzdali sa. Nemci nás obkľúčili, vzali nám peňaženky, náramkové hodinky a identifikačné štítky. Vypočúval nás Nemec, ktorý hovoril veľmi dobre po anglicky. Keď sme sa sťažovali, že nám jeho podriadení vzali osobné veci, okamžite im prikázal všetko vrátiť. Bol nesmierne korektný. Z Brezovej nás previezli do Senice a neskôr do Bratislavy.“

Osudy mnohých letcov sa nezmazateľne zapísali do povedomia obyvateľstva. V šesťdesiatich rokoch 15. USAF zahynulo 95 letcov z celkového počtu asi 540, pre ktorých sa vojna skončila na Slovensku. Je to časť histórie, ktorá nie je dostatočne spracovaná. Usilujeme sa to napraviť našim pátraním s cieľom publikovať knihu (z ktorej je tento výňatok) o všetkých doteraz objavených a zmapovaných haváriách amerických lietadiel na Slovensku a o osudoch letcov zo zostrelených strojov, ktorí sa počas druhej svetovej vojny vyskytli na Slovensku. Viac informácií možno nájsť na našich internetových stránkach: www.kasa.ahoj.sk/the_15th_usaaf. Privítame aj vaše podnety.

Peter KAŠŠÁK

Posledné vojnové

Mal som 21 rokov, keď ma počas II. svetovej vojny zaradili do Slovenskej rýchlej divízie, ktorá z rozhodnutia slovenskej vlády podporovala Nemcov proti Sovietskemu zväzu. A tak v roku 1942 som po prvýkrát prežíval vojnové Vianoce ďaleko od domova. Boli sme rozmiestnení na Kaukaze, v dedinke Kutajskaja. Bol som zástupcom dôstojníka spojovacích vojsk práporčíka Dezidera Palečku. Aby nám Vianoce čo najviac priblížili domov, priniesol som z lesa „jolku“ – jedličku a spolu sme ju po vojensky vyzdobili. Do papierikov sme zabalili kocky cukru a povešali na stromček, malé sviečky sme si zhotovili z veľkých. Na stromček sme povešali aj náboje, ktoré sa vo svetle sviečok ligotali, ako keby sme mali na stromčeku sklenené gule. Boli to smutné Vianoce, lebo sme ich prežívali v spomienkach na svojich najbližších. K tomuto smútku sa pridali aj domáci, u ktorých sme boli ubytovaní. Manžel pani domácej bol vo vojne a nemala o ňom žiadne informácie.

Aj o rok som trávil Vianoce ďaleko od domova, tentoraz v Odeze. Vlastne Vianoce sa tu neslávali, slávil sa tu až Nový rok. Býval som u Kírla Volčienka, ktorý bol významným funkcionárom Odeského podzemného hnutia. Mal päťčlennú rodinu, ja som bol šiesty. Sviatočný deň okrem spoločného pohoste-

Ing. Štefan ŠTEFLOVIČ

Narodil sa 12. novembra 1921. Pochádza z obce Adamovce. Po skončení vojny až do dôchodku bol stredoškolským profesorom na priemyslovke v Novom Meste nad Váhom. Vychoval štyri deti.

nia sme strávili rozhovormi. Hovorili sme o tom, aké sú vianočné tradície u nás a aké u nich. Dlho sme sa rozprávali o našich rodinách a spomínanie bolo veru smutné, lebo sme nemali informácie o príbuzných, ktorí boli vo vojne. Aj tento večer ma presvedčil o tom, že ako slovenský vojak stojím na nesprávnej strane. Vtedy som sa rozhodol stať sa členom Odeského podzemného hnutia. Mojou úlohou bolo získavať pre hnutie ručné zbrane, náboje a informácie o pohybe fašistických vojsk.

Vianoce v roku 1944 som prežíval už ako vojak Československého armádneho zboru – na území Slovenska, v malej osade. Aj keď sme veľké sviatky slávili na domácej pôde s tradíciami nám blízkymi, boli veľmi chudobné a smutné. Rodina, ktorá nás ubytovala a trávila s nami štedrý večer, prišla o syna v SNP.

Pre mňa to aj tak boli Vianoce šťastné a radostné, pretože som vedel, že sú posledné vojnové. Veril som v naše víťazstvo. Po celý čas, čo som bol vo vojne, a zvlášť cez Vianočné sviatky, som mal v srdci matkine slová a v mysli domov drahý.

Tomáš ŠVEC

Na konci sveta

Minister obrany SR Juraj Liška v spolupráci so Slovenským rozhlasom - Rádiom Regina Košice vyhlásil poslucháčsku súťaž s názvom Čo vojna dala a čo vzala. V nasledujúcich číslach uverejníme odmenené príbehy.

V júni 1969 som skončil veterinárnu fakultu. Po krátkej praxi ma povolali na vojenskú základnú službu do Výcvikového strediska tylu v Žiline. Šesť týždňov nás učili poraďovú prípravu. Vpravo bok! Vľavo bok! Pozor! Pohov! Rozchod! Pochodom vchod! Zastaviť stáť! Vojenskou prísahou som sa stal slobodníkom-absolventom so špecializáciou zdravotník práporu.

Rozdelili nás po celej republike. Mne sa ušla Plzeň. Po dvadsaťdvo hodinovej ceste vlakom som sa hlásil u hlavného lekára divízie v Plzni. Sympatický bodrý „pepánek“ si ma posadil, ponúkol kávu. Žiadne oslovenie súdruh slobodník absolvent, ale civilné - Pane doktore. Chvilu som sa tešil, ako mi bude dobre v tej pivárskej Plzni. Bola, ale len pol hodiny. Ten príjemný plukovník ma odvelil do Boru pri Tachove. Je to malé sympatické vojenské mestečko na trase Plzeň - Rozvadov. A v Rozvadove končil tábor socializmu. To som vedel, ale nevedel som, že Bor je pre mňa len ďalšou prestopnou stanicou, kde som z motorovej jednovozňovej lokálky aj s celou plnou poľnou, s ktorou som sa vládil už od Žiliny, prestúpil na korbu čakajúcej vetričky. Nákladník zarachotil a ja som ako vo sne sledoval smerové tabule. Bolo jasné, že smerujeme na Rozvadov. Po pol hodine sme zastavili pred kasárňami, obkolesenými asi dvadsiatimi bytovkami pre rodiny dôstojníkov. Ubytovali ma v samostatnej izbe na prapore. Aspoň to. Nik ma nevitil, nik nerozkazoval. Zakrátko ma našiel dozorný roty, že sa mám okamžite hlásiť u veliteľa pluku. A tu začala moja vojna.

Predo mnou na stolíčke rozvalená hora sadla. Začal som tak, ako ma naučili: „Súdruh plukovník, slobodník absolvent Bajzik, prišiel som na váš rozkaz.“

„Nešaskajte, doktore, a dejte si pivo. Bez dlhých řečí, ať je medzi námi jasno. Mne říkájí, když to neslyším, Bahňák a jsem tady velitelem. Ale vy nejste lapiduch na druhém prapore, jak máte v papírech, ale zastupujete hlavního lékaře útvaru. Hlavního lékaře sice máme, ale pět let již nebyl střizlivý. Když někdy přijede, dostane se jen před důstojnické kasino a to, jak již jistě víte, je ještě před bránami kasáren.“

Nevedel som to dovtedy, ale dobre vedieť. Bol som však v pomykove a nescelo som oponoval: „Súdruh veliteľ, ale ja som zverolekár a hlavný lekár útvaru sa stará aj o rodiny dôstojníkov, chodí k pôrodom, opravuje zuby, má na starosti lekáreň, robí aj závodného lekára pre dievčatá, čo šijú tepláky v dielni pri kasárňach.“ A mnel som ďalej, čo všetko robí taký lekár. Vtedy som ešte nevedel, že som jediný ako tak medicínsky vzdelaný človek v okolí najmenej tridsať kilometrov. Nevedel som, že chlapi šikan na útvare občas nezvládajú a siahajú si v zúfalstve aj na život. Bahňákova reakcia bola pre mňa šokom: „A to je vše? Doktore uvědomte si, že lidi jsou horší jak dobytek. O rok mi dáte za pravdu. Teď si vezmě zavazadla z prapore a jděte na ošetrovnu, tam jse zabýdlete. Máte osm lapiduchů, ať vás poslouchají... A zítra ráno v osm ať Vás vidím sedět v ambulanci. Hlášení mi podáte večer v kasínu. Zvu Vás. A ještě něco. Ty kanony, co vidíte v kopcích kolem kasárni, mifi na nás, ale nemějte obavy, ty nejsou naše. Ony tam mifi už od srpna loňského roku, když přijeli zastavit kontrarevoluci a já je nepustil do kasární - jsou to zkrátka Rusové.“

Pomyslel som si: Bahňák si frajer, aj keď každý hovorí, že si pes. Vtedy som ešte nevedel prečo. Vedel som však, že som hlavný lekár bojového útvaru a jediný človek, čo vie pichnúť injekciu na širokom okolí. Mal som z toho strach, hoci z tých osloboditeľských kanónov sršal väčší.

To bol môj prvý deň v bojovom útvare na hranici tábora socializmu. Každý ďalší deň by bol na samostatný príbeh. Liečil som chrípky, vyhadzoval simulantov, zachraňoval zomierajúcich, asistoval pri pôdoch, očkoval psov proti besnote, ošipané proti moru, zašival rany ľuďom aj zvieratám, písal dôstojníckym deťom ospravedlnenia do školy, kriesil opikov, trhal zuby a večer v kasíne počúval opité historky dôstojníkov, ktorí tam boli pridelení z trestu.

Ak ste čakali odo mňa veselú vojenskú príhodu, iste ste sklamaní, pretože moje vojenské príhody majú skôr trpkú príchuť, ale odrážajú dobu. Za jediné šťastie považujem to, že neviem o tom, že by som bol niekomu svojou medicínou ublížil. Ale predsa. Ublížil som súdruhovi Bahňákovi, keď som mu vedome dal liek, po ktorom štyri dni nemohol spať.

Skrátka, vtedy ešte nebola VIAGRA a on niečo také potreboval, keď ako sám povedal: „Lidi jsou horší jak dobytek.“

Stalo sa to takto: Veliteľ útvaru Bahňák maširoval krížom cez buzerplac, pokrikujúc na skupinky cvičiacich nováčikov. Ako lekár - zverolekár som sa ťahal s plnou taškou ľudsko-zvieracích nástrojov a liekov na trase medzi dôstojníckou bytovkou od unudenej paničky s migrénou do útvarovej ošipárne kastrovať kancov. Stretli sme sa často denne. Prešli sme okolo seba bez salutovania, či iného pozdravu. Po pár krokoch sa Bahňák zvrtoľ a kričí na mňa: „Jsem již z toho bordelu unavený, večer lehnu a chrápu a moje pani se nudí a to je z toho nejhorší. Dejte mi náký léky, ať jsem jak ti vaši bujáci ve stáji.“

Samozrejme, že som mal viaceré vtedy veľmi používané „klepáky“ a na potenciú bol tiež všeobecne známy liek, jeho účinky sa

ešte nedali porovnávať so súčasnými, ale väčšinou - aspoň u zvierat - fungovali. Situáciu som hneď využil aj pre seba.

„Za desaťdňový opusták plus 3 dni na cestu do Košíc vám dám také lieky, že nezaspíte ani pri vlastnej žene.“

„Máte ho mít! Ale říkám vám, ať to stojí za to.“

Ešte som ho upozornil, aby nebral viac ako má, pretože lieky sa môžu medzi sebou biť. On na to, aby som ho už toľko nekanotoroval, veď to „žerou celý kasárna“.

Na druhý deň som už bol v Košiciach pri vtedajšej snúbenici a na Bahňáka som aj zabudol. Týždeň rýchlo ubiehal a mne sa veru do Boru pri Tachove vrátiť nechcelo. Dostal som nápad. Zasiel som do Vojenskej nemocnice na ambulanciu nafilmovať chrípku. Nemusel som robiť žiadne divadlo, ambuloval tam absolvent ako ja. Bývali sme spolu na internáte na Medickej, len on študoval ľudskú medicínu. Priamo sa ma spýtal, koľko potrebujem byť v Košiciach, ja som len tak strelil, že mesiac, on to bez začudovania napísal do papierov a večer už mali v mojich kasárňach správu, že som chorý a prídem o mesiac.

Mesiac ubehol a nastal čas návratu do môjho kumbáku na útvarovú ošetrovňu. Nebudem opisovať celý priebeh môjho zvlátnia s veliteľom. V skratke som bol všetko možné len nie pán doktor a postupne som sa dozvedal prečo.

Bahňák prvý deň bral lieky podľa návodu a skutočne unavený nebol, ani spať sa mu nechcelo, žienku tiež nezanedbal. Zrejme si vsugeroval aj účinky druhého lieku. Chcel si dokázať, že v päťdesiatke je totálny samiec a dávky zvyšoval až tak, že niekoľko nocí ani oka nezažmuril. Jeho potencia však prešla do impotencie. Nechcel sa s tým zmieriť, myslel si, že je to pre jeho vek. Zavolať si k sebe vojaka Stojku. Poznal som ho, bol to taký milý cigánik z východného Slovenska. (Vtedy sme ešte pomenovanie Róm nepoznali.) Naordinoval mu svoje lieky v dávkach, aké si naordinoval sám. Výsledok bol teda rovnaký u oboch. Na môj report si pozval aj vojaka Stojku. Rozprával, chudák, šariško-česko-cigánsky.

„Já jsem objektivní člověk,“ hovorí mi Bahňák, „nebudu mlúvit já, ať mlúví vojín Stojka.“ Stojka v pozore, ako by podával hlásenie, spustil: „Súdruh plukovník

mi dali dva řalátky medicíny, mal jsem je jíst každý dvě hodiny. Ja je znal už z dětského lapáku. Bars šumne po nich bulo, no čuračik bul krotký a bars cený. Ja pošol na malú potrebu, jak i šické. Nohavky rozepňem, ulapim toho drobného pipíša i šikam na scenu toťeho baraku...“

Bahňák sa snažil, aby hovoril len vojak Stojka, ale tu nevydržal. „Vojíne, vy jste chcali na štábní budovu naši socialistické armády?“ Stojka suverénne pokračoval. „Chcal, ale neočcal jsem ji, protože ja lemm šikam, šikam... Scena suha, ale na nohe ceplu a nohavka mokra. Patrim ta co to, a ja netrimem huja, ale lemm skuru z vajcoch.“

Bahňák spočiatku vážny a rozzúrený sa po vypočutí príbehu vojaka Stojku rozehotol. Pochopil, že to s tými liekmi prehnal a tešil sa aspoň tomu, že nemal „mokrú nohavku“. Naše vzťahy to nenarušilo, zažili sme ďalšie veselé aj veľmi smutné príhody, ale po tejto som získal nového kamaráta. Vojaka Stojku. Prestal nosiť gulomet a u mňa zametol ošetrovňu. Možno mi je dodnes vďačný.

MVDr. Marián BAJZÍK, Bratislava
Kresba: Fedor VICO

Únos pod stromček

Keď Žaneta Rusnáková, rodáčka z Gelnice, nastupovala po maturite v prešovskom gymnáziu v roku 1990 na štúdium psychológie vo Vojenskej pedagogickej škole v Bratislave, ktoré po rozdelení ČSFR ukončila na Univerzite Komenského, len ťažko mohla predpokladať, že niekedy zažije to, čo sa stalo v Kosove v marci 2004.

Po skončení štúdia, ktorého všeobecno-vojenská časť prebiehala vo Vojenskej akadémii v Liptovskom Mikuláši, prešla podľa vlastných slov dobrou, hoci tvrdou školou vo vajnovskom prieskumnom práporu. Dodnes nedá na prieskumníkov dopustiť.

Po ukončení vajnovskej anabázy pôsobila ako psychologička v Prešove (vo veliteľstve divízie, armádneho zboru, brigády). Do Kosova išla teda dobre pripravená.

Mám šťastie na veliteľov

„Nemala som nejaké obavy, ako bude misia prebiehať. Verila som, že keď budem ako psychologička 4. čs. práporu v ľudoch posilňovať všetko pozitívne, dopadne to dobre. Prvé mesiace tomu aj nasvedčovali. Až prišiel ten nešťastný 17. marec 2004, keď vypukli etnické nepokoje a ľudia, ktorých sme dovtedy celkom bežne stretávali, sa úplne zmenili. Stovky miestnych Albáncov naháňali a doslova lynčovali svojich srbských susedov a snažili sa ich vyhnúť z domovov, ktoré potom zapalovali. Rovnako aj pravoslávne kostoly a kláštory. Najviac ohrozené boli srbské deti, ženy a starí ľudia. Bol to pre nás všetkých veľký šok. Na niečo také sme neboli pripravovaní,

improvizovali sme. Boli okamihy, kedy som sa modlila za našich chlapcov, len aby sa vrátili v poriadku na základňu,“ spomína majorka Rusnáková na tie dni.

Nakoniec sa všetci vrátili v poriadku, až na jedného vojaka so zranením hlavy. Vojaci vtedy málo spali, na základňu prichádzali unavení, s najhoršími zážitkami. Psychologička sa s nimi snažila aspoň trochu porozprávať, povzbudiť ich. Aj keď toho času veľa nebolo. Oporou im boli esemesky z domu od rodín a blízkych. Ale aj takí veliteľia, ako boli vtedy nadporučík Brinček a major Parimucha.

„Vždy som tvrdila, že som mala šťastie na veliteľov a v Kosove sa to len potvrdilo. A na všetkých chlapcov, ktorí tam vtedy boli, som dodnes hrdá. Keď sa prišli najesť a oddýchnuť si na základňu, v ich očiach som videla takú veľkú duševnú silu a odhodlanie, až som ich úprimne obdivovala. Nevieť, či my doma vieme dodnes oceniť, čo všetko títo vojaci vtedy urobili. A to nielen na záchranu ľudských životov a upokojenie situácie, ale aj pre dobré meno Slovenska a jeho ozbrojených síl vo svete,“ s určitou výčitkou v hlase konštatuje majorka Rusnáková.

Sama zažila dosť nepríjemnú situáciu, keď bola spoločne s dievčatami z českej časti práporu na stráž vchodu do objektu veliteľstva

mnohonárodnostnej brigády v Prištine. „Strážili sme vchod, keď sa k nám veľkou rýchlosťou začalo približovať nákladné auto, ktoré nakoniec skončilo medzi panelmi, slúžiacimi na ochranu. Bolo to už v koridore vchodu. A v aute sedeli albánski vojaci. Je pravdou, že oni sa len pomyšlili, nemali tu čo hľadať a ako vysvitlo, ani nechceli. Ale zvládnuť ich, prekontrolovať osoby a vozidlo nebolo v prvom momente úplne jednoduché. Vtedy ma prekol strach. Uvedomila som si, že ak ho dám najavo, zneistím aj ostatné dievčatá, ktoré pozerali na mňa a čakali, čo urobím. Tu sa osvedčilo staré známe, že dobre nacvičené sa v ostrej situácii osvedčí najlepšie. Nevieť si predstaviť, ako sa tí albánski vojaci cítili, keď s nimi narábala vojak – žena, ale po niekoľkých minútach práce som ich autu s hlbokým výdychom pozerala na zadné svetlá. Ale v prvom momente by sa vo mne asi krvi nedorezali,“ spomína Žaneta.

Vianoce v Kosove

„V kopcoch okolo našej základne v Šajkovaci bolo chladno, plno snehu. Už zďiaľ bolo vidieť dvanástmetrový vianočný stromček, ktorý spoločne vyzdobili českí a slovenskí vojaci. Večer pekne svietil. Spoločne s českým kňazom, porúčikom Josefom Glogarom sme všetkým vojakom v tábore rozniesli svetielko pokoja. Každý dostal svoju sviečku, spoločne sme si zaspievali koledy. Aj napriek tomu, že nám chýbali rodiny a blízki, ďaleko od domova sme mali všetci akosi bližšie k sebe,“ spomína vtedajšia psychologička práporu.

Najkrajší darček

V detstve, ako všetky deti, túžila mať pod stromčekom darček. Matka bola často chorá, a tak sa jej najväčším želaním stalo, aby bola s nimi na Štedrý večer. Nie vždy sa to podarilo, ale dodnes spomína na jedny Vianoce.

„Mama bola zasa v nemocnici a práve vtedy som dostala nádherný dar. Otec nám nič nepovedal, sadol do auta a mamu doslova uniesol z nemocnice. Bola doma síce len pár minút, ale dodnes sú to pre mňa najkrajšie Vianoce...“ hovorí Žaneta a oči sa jej zvláštne zalesknú.

Dodnes sa teší na čaro Vianoc, stávanie stromčeka, vôňu vianočných jedál, má rada darčeky (veď kto by ich nemal rád), ale ešte radšej obdarúva iných. Spokojná je vtedy, keď vidí na ich tvárach radosť.

V súčasnosti pracuje na Generálnom štábe a všetko to, čo zažila ona, ale aj jej kolegovia v Iraku a v ostatných misiách, sa snaží preniesť do prípravy vojakov, ktorí odchádzajú do zahraničia. Želám im len to najlepšie.

Jozef ŽIAK
Foto: archív

Parlament súhlasil s ministrom

„Ak chceme zachrániť tieto podniky, ak chceme zabezpečiť prácu pre ľudí, ktorí tam pracujú, jediná možná cesta je transformácia,“ povedal minister obrany Juraj Liška na novembrovej tlačovej konferencii k zákonu o transformácii štátnych podnikov v zakladateľskej pôsobnosti rezortu MO SR. Od 15. decembra sa na základe súhlasu parlamentu vojenské podniky zmenia na akciové spoločnosti so stopercentnou majetkovou účasťou štátu. Týka sa to Vojenského opravárenského podniku Nováky, Vojenského opravárenského

podniku Trenčín, Leteckých opravovní Trenčín a Leteckých opravovní Banská Bystrica. Opravárenské podniky boli kapacitne budované ako servisné pracoviská pre niekdajšiu federálnu armádu, pričom aj počet Ozborených síl SR za desať uplynulých desať rokov z takmer 50 tisíc radikálne poklesol a ich cieľový stav je zhruba 17 tisíc.

V rámci radikálnej reformy sa mení aj vybavenie armády a jej úlohy. Navyše transformácia prináša podľa J. Lišku najmä transparentnejšie a prehľadnejšie prostredie, a to vytvorením predstavenstva, dozornej rady a po-

silnením práv akcionára, čiže štátu. „Svojich zástupcov v týchto orgánoch môžu mať napríklad aj zamestnanci. Tieto podniky však nemôžeme dotovať cez umelo vytvárané zákazky,“ povedal minister. Transformačné zmeny sa nekončia štátnymi podnikmi. Na rade sú podľa ministra obrany príspevkové a rozpočtové organizácie. „Ročne na ich činnosť vynakladá rezort desiatky až stovky miliónov korún. Od tohto kroku si sľubujeme výraznú úsporu peňazí,“ zdôraznil Juraj Liška s tým, že ide o zdravotníctvo, kultúru či vedecko-technickú základňu. (r)

Problém korupcie

Oddelenie analýz a verejnej mienky KOD KaMO uskutočnilo v septembri 2005 výskum medzi civilnými zamestnancami. Jeho cieľom bolo spoznať názor tejto významnej zložky v štruktúre rezortu na problematiku rozšírenia korupcie v rezorte obrany. Zber údajov sa realizoval formou anonymného dotazníka, ktorý bol rozoslaný na všetky pracoviská rezortu. Výskum bol úspešný, pretože z 533 rozoslaných dotazníkov sa na spracovanie vrátilo 446, čo znamená až 84 % návratnosť.

Je korupcia v rezorte vážny problém?

Vysoká návratnosť vyplnených dotazníkov svedčí o tom, že o túto problematiku je medzi civilnými zamestnancami živý záujem. Zdá sa, že korupciu, v niektorých jej špecifických formách, považujú civilní zamestnanci za pomerne vážny problém rezortu obrany. Korupciu za veľký problém považuje 55 % respondentov, opačný názor má len 19 % respondentov.

V tomto názore sa zamestnanci zásadne nerozlišujú, myslia si to rovnako tí, ktorí sú v rezorte krátko, ako aj tí, ktorí sú dlhšie, rovnako ženy aj muži, rovnako riadiaci aj výkonní pracovníci.

Akú formu korupcie považujú civilní zamestnanci za najrozšírenejšiu v rezorte?

Medzi civilnými zamestnancami prevláda názor, že v rezorte je veľmi rozšírené zvýhodňovanie priateľov a známych a uprednostňovanie

osobných záujmov. Veľmi vysoké percento z účastníkov výskumu sa priklonilo taktiež k názoru, že v rezorte sa vyskytuje zvýhodňovanie profesionálnych vojakov pred civilnými zamestnancami. Myslí si to až 44 % respondentov.

Zdá sa, že v organizačnej kultúre nášho rezortu sa vyskytuje negatívny jav, prejavujúci sa v určitom napätí medzi profesionálnymi vojakmi a civilnými zamestnancami. U mnohých civilných zamestnancov je zafixovaný názor, že vojaci sú nezaslúžene upred-

uskutočnili v lete tohto roku. Stretávajú sa s ňou osobne alebo sprostredkované najmä v oblasti odmeňovania a prijímania do zamestnania. Podľa veľkej skupiny respondentov – civilných zamestnancov, sa úroveň korupcie za posledný rok zvýšila (34 %), len marginálna časť odpovedajúcich si myslí opak (7 %).

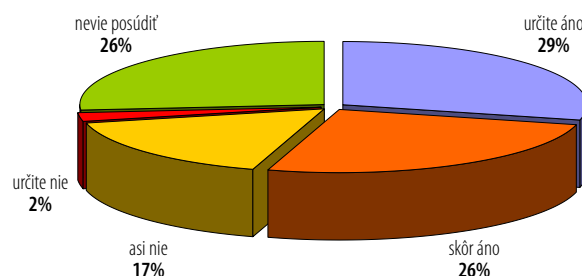
Čo je príčinou korupcie v našom rezorte?

Názory civilných zamestnancov na mieru a formy korupcie sú určitou výzvou pre riadiacich pracovníkov, najmä preto, že zamestnanci kriticky hodnotia správanie sa najmä riadiacich štruktúr, čo potvrdzuje aj fakt, že za hlavnú príčinu korupcie v rezorte označili práve úroveň morálky riadiacich pracovníkov (18,7 %), na druhé miesto zaradili tvrdenie „súčasný režim korumpuje ľudí“ (15,5 %). Za vážny faktor spôsobujúci korupciu v rezorte považujú civilní zamestnanci aj fakt, že sa veľa vecí v rezorte nedá vybaviť „normálnou cestou“.

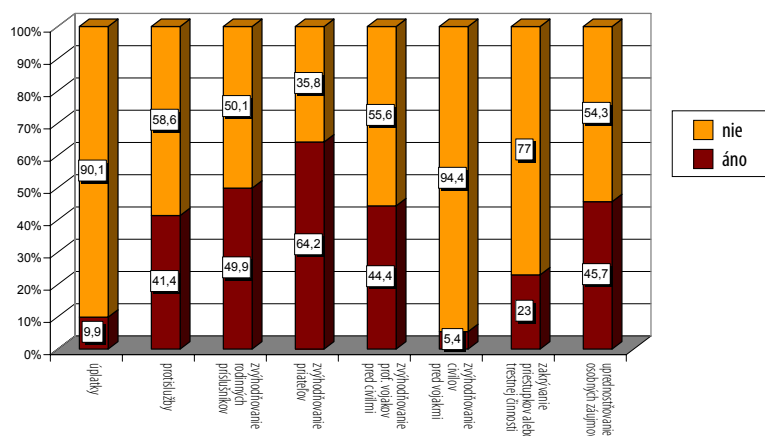
nostňovaní. Mnohí respondenti upozorňovali na skutočnosť, s ktorou sa stretávajú a ktorá sa im nepáči, že vojaci si vytvárajú pre seba pracovné miesta, na ktoré nastupujú po skončení služobného pomeru.

S korupciou, v rozličných formách, sa stretávajú civilní zamestnanci, ale aj profesionálni vojaci, ako to vyplýva z výskumu, ktorý sme

Je korupcia v rezorte obrany veľký problém?
(n = 447)

Názor civilných zamestnancov na existenciu rozličných foriem korupcie v rezorte obrany (v %)

Zvrat zápasu v Krupine

Na jesennom 3. ročníku minifutbalového turnaja O pohár generálneho riaditeľa WAY Industry Krupina, ktorý sa uskutočnil vo Zvolene, sa za ozbrojené sily zúčastnili mužstvá reprezentujúce generálny štáb, posádku Bratislava a veliteľstvá vzdušných síl aj logistiky. Z deviatich tímov vyhrali policajti z Banskej Bystrice, druhí boli Krupinčania, tretí naši logisti.

Krátká správa v prexe by ako informácia mohla stačiť. Vedť to neboli žiadne majstrovstvá sveta. Lenže... Aby sme tú správičku mohli vôbec napísať, predchádzal jej oveľa dramatickejší zápas. Počas jeho priebehu sa už aj väčšina skalných fanúšikov zmierila s deklaráciou prehrou a bankrotom.

O čo sa hralo? O existenciu strojárkej fabriky v Krupine, ktorá je dnes vo vojenských kruhoch známa najmä odminovacím kompletom Božena a patrí tak k významným spolupracovníkom rezortu obrany. Aj preto stojí za to trochu sa obzrieť. Vedť v roku 1999 bol podnik v konkurze. Jeho posledných 320 zamestnancov už v podstate nevyrábalo a čakala ich výpoveď. Ako v tomto zápase, keď sa rozhodca chystal odpískať koniec, mohlo podariť streliť gól, znamenajúci záchranu a postup do ďalšieho kola?

Zle rozohratá partia

Každý, kto sledoval vývoj v strojárkej strojárne na Slovensku, si dobre pamätá, koľko stoviek miliónov korún natieklo v polovici deväťdesiatych rokov zo štátneho rozpočtu do nezmyselných projektov. Kedy sa napríklad lobistické skupiny z Martina tvárili, že výroba tanku je pomaly otázkou prestíže štátu a že ten tank sa bude predávať ako hlávkový šalát začiatkom jari. Bola za tým jedna veľká bublina, po prasknutí ktorej ostal ako trápny pamätník prototyp nepredajného tanku. Ešte predtým však bolo nevyhnutné, aby sa tieto fabriky dožili minimálne do volieb v roku 1998. Umeľou existenciou mali prispieť k víťazstvu dovtedajšej politiky prezentovanej hre na „potenciálneho dravého zbrojárkeho tigra“. Ten propagandistický tiger bol síce už len dožijúci kocúr kŕmený štátom – ale tie sústa boli celkom štvartné! Na zármotok výrobcov „bublifukov“ v roku 1998 vyhrali politické sily jednoznačnej orientácie na NATO a trhovú ekonomiku bez ambícií sponzorovať zopár mužov v drahých oblekoch, tváriacich sa ako kapitáni slovenského zbrojárkeho priemyslu. Keď podniky postupne padali, oni si sadli do limuzín, aby sa venovali inému biznisu. Horšie to bolo s tými, ktorí chodili do fabriky na bicykli. Pamätáte si na tú vlnu krachov a prepúšťania? Zlé to bolo aj s niektorými projektmi, ktoré boli, na rozdiel od už spomenutého tanku, naozaj životaschopné a perspektívne. Tak ako Božena. Vlna pádov ich mohla poslať ku dnu.

Záchrana v posledných minútach

Vráťme sa však od komentovania zle rozohratej partie späť k zápasu do Krupinskej fabriky. „Keď sme prišli do podniku, bol v konkurze a jeho produkcia za aktuálnym vývojom zostávala minimálne desať rokov. Znamenalo to prakticky

nulový potenciál presadiť sa na trhu a jasnú diagnózu konca. Druhou možnosťou bolo zabojovať, prijať tvrdé opatrenia, byť chvíľu aj značne nepopulárny, ale pokúsiť sa zvrátiť stav...“, spomenie na recepcii po úvode spomenutého turnaja generálny riaditeľ Way Industry Július Mokoš (na fotografii s organizátorom turnaja Jurajom Števíkom a najlepším turnajovým hráčom a strelcom nadporučikom Jurajom Dobrotom z Veliteľstva logistiky).

Takže – aký je stav dnes? „Naše nakladače dosahujú vo svojej kategórii najlepšie parametre v porovnaní s celosvetovou produkciou. Podobne ako Boženy. Vani sme vyviezli do zahraničia 88 % produkcie, čo predstavovalo objem 661 miliónov korún a boli sme vyhodnotení ako najlepší exportér v kategórii podnikov do 500 zamestnancov“, dodáva riaditeľ. Priznáva, že tento rok triumf neobhájajú, hoci vyveze viac ako 90 % svojich výrobkov. Prečo? „Postúpili sme do ťažšej váhovej kategórie – máme už 530 zamestnancov“, zasmieja sa šéf.

Riaditeľ vytráťva, že Boženu kúpili už v sedemnástich štátoch a tento rok predali stý kus. Vani sa jej výroba podieľala na celkovej produkcii podniku 37 percentami. Nový model Božena 5, ktorý patrí medzi stredné odminovacie stroje, už pracuje v Azerbajdžane, pričom nákup financovalo konzorcium medzinárodných bánk a spoločností.

V drese Boženy

„S príslušníkmi ozbrojených síl sa nám tradične spolupracuje veľmi dobre a niečo sme spolu prostredníctvom našich Božien už prežili – začínajúc Balkánom a končiac Irakom. Prosím však o jedno“, nadýchne sa k ďalšej odpovedi J. Mokoš. „Tak ako ozbrojené sily potrebujú najmodernejšiu tech-

niku, tak my kontinuálne potrebujeme spätné informácie od odborníkov z praxe – teda najmä od členov odminovacích tímov a ich veliteľov, ako naše stroje fungujú, čo prípadne treba na nich zlepšovať a kde sa vo vývoji ukazuje slepá ulička. Takáto spolupráca medzi výrobcom a spotrebiteľom je bežná v tejto sfére výrobkov všade na svete. Ak by za tým chcel niekto vidieť dajaké korupčné správanie, prosím – nie je to tak. Žiadnym porovnávacím výberom s konkurenciou sa totiž nevyhýbame.“

Aký je teda stávkový kurz výrobcov Boženy pred ďalšími zápasmi? Veľa napovedá obmena kádra. V podniku zo siedmich riaditeľov traja ešte nemajú tridsať rokov, na dvoch riaditeľských stoličkách sedia ženy a výrobný šéf, okrem iného, šesť rokov pôsobil v riadiacej funkcii v USA. A ešte pikantéria z opačnej strany personálnej pyramídy. Prosím o prepáčenie, ak sa niekomu táto ilustrácia nebude páčiť, ale má vypovedajúcu hodnotu. Je o tom, že bidety na ženských toaletách sú nielen na riaditeľských chodbách, ale aj vo výrobných halách...

Július Mokoš, svojmu okoliu známy ako optimistický, športujúci workoholik, prešiel na vojenskej službe výsadkářskym výcvikom, neskôr bol tankista a je nadporučík v zálohe. Keď sa rozhodne niečo presadiť, vie byť veľmi tvrdý. Podľa spolupracovníkov vie aj počúvať. Tak ako keď sa u neho pred tromi rokmi po príchode z vojny ohlásil mladý nástrojár Juraj Števík. Hovoril ako slúžil vo zvolenskom posádkovom klube, kde sa vojakmi priučil pri organizácii desiatok kultúrnych aj športových podujatí a medzi vojenskými profesionálmi si našiel aj kopy kamarátov, ktorí by mu pomohli v jeho zámere. Ten spočíval v tom, že keď už Božena objektom spoločného záujmu vojakov aj ich podniku, zorganizuje spoločný futbalový turnaj. Nástrojár Števík je dodnes šéfom organizačného výboru, keďže riaditeľ súhlasil. Kľúčový zápas o záchranu firmy aj Boženy už mal totiž vyhrať.

Július Mokoš ako malý chlapec si želal pod stromčekom autička alebo spoločenské hry kopírujúce jeho vek. A dnes? „Neviem to povedať bez toho, aby moje slová nezneli tak trochu formálne, ale je to jednoznačne pokoj. Pohodu v rodine, dobrú optimistickú náladu vo firme a nekonfliktnú ústretovej atmosféru na celom Slovensku.“

SLOVÁ ŽIVOTA

Nastal Advent – blížila sa Vianoce, čas radosti, pokoja a lásky, ako i tradičné dávanie darčiekovo ako prejav náklonnosti a úcty. No o predvianočnom období mnohí tvrdia, že v ňom zažívajú najväčší zhon v roku. Môžeme povedať, že v súčasnom komerčnom svete je to skutočne tak.

Dar Vianoc

Pred Vianocami venujú ľudia veľa času starostiam, aký dar kúpi rodine, priateľom a všetkým tým, ktorým chcú prejavovať pozornosť. Obdarovanej osobe chceme vyjadriť takýmto konkrétnym spôsobom, že má miesto v našom srdci. Je to milá tradícia, ktorú určite dodržiavame i my vo vojenskom prostredí. Treba tu však spomenúť, že v adventnom čase počas štyroch týždňov pred Vianocami, nejde len o zháňanie vianočných darčiekov a pekne vyzdobené výklady a obchody, či vianočné trhy v centre mesta, kde všade počuť koledy, ale v kresťanskom svete predstavuje Advent oveľa viac. Doslovný preklad tohto slova znamená príchod. Adventné obdobie je teda očakávaním príchodu Ježiša Krista na svet. To znamená, že adventný čas má nielen materiálny, ale hlavne duchovný význam. Preto by sme sa okrem celoročného uponáhľaného spôsobu života a predvianočného zhonu, mali skôr pozastaviť nad tým, ako sa vnútorne pripravujeme, prehodnotiť svoj duchovný život a zamyslieť sa nad tým, čím Vianoce sú v ich podstate. Pre kresťanov sú v prvom rade oslavou Kristovho narodenia, udalosti približne spred dvetisíc rokov. To je Dar Vianoc a ich podstata.

V médiách často počujeme, že sú to najkrajšie sviatky v roku, sviatky lásky, radosti a mieru. Ide iba o tradíciu, že sme v týchto dňoch na seba milší a prejavujeme viac pozornosti jeden druhému, alebo význam a čaro Vianoc vplýva na nás hlbšie? Posolstvo Vianoc skryté v Ježišovi Kristovi musí provokovať k odpovedi v našom živote. On predstavuje pre nás tú radosť, lásku a pokoj. Z daru, ktorý sme prijali, sa v tieto dni snažíme dať i našim blízkym. Vzájomné obdarovávanie má byť prejavom vnútorného zamerania, vyjadrením pozornosti, lásky a priateľstva tým, na ktorých nám najviac záleží.

V období Vianoc prežívame prijatie najväčšieho daru, Ježiša Krista. V ňom je obsiahnuté pravé evanjelium Vianoc, posolstvo dobrej správy o pokoji a zmierení, ktoré dáva zmysel týmto dňom. On je pre nás aj stelesnením lásky a radosti. Jeho pokoj nepôsobí len v čase okolo Vianoc, ale prebýva v našich srdciach stále. Áno, budme lepši a milši počas vianočných sviatkov, ale snažme sa žiť posolstvo Vianoc a nechať sa ním ovládať po celý rok. A preto prajem všetkým Vám požehnané vianočné sviatky, aby Kristov duch prebýval vo vašich srdciach i počas nasledujúceho roku 2006.

Plk. ThMgr. Tomáš SEMKO

riaditeľ Úradu vojenských duchovných
Ekumenickej rady cirkví

Spomienka na Kragujevac

Bývalý príslušník prvého armádneho zboru a účastník bojov na Dukle podplukovník vo výslužbe Michal Krošlák bol pred 47 rokmi pri odhaľovaní pamätníka 44 popraveným príslušníkom bývalého 71. pešieho pluku Rakúsko-uhorskej armády. Tento pluk nazývali aj trenčiansky, keďže jeho vojaci pochádzali z bývalej trenčianskej župy.

Dňa 2. novembra sa pri príležitosti Pamiatky zosnulých znova poklonil pamiatke slovenských vojakov, ktorí sa 1. a 2. júna 1918 v srbskom Kragujevci vzbúрили. V trenčianskych kasárňach SNP (ktoré však miestni poznajú skôr pod názvom Štefánikove) sa v tomto roku zrodila nová tradícia.

„Chceme sa tu stretávať každý rok práve v Deň pamiatky zosnulých, aby sme si pripomenuli pamiatku všetkých vojakov, ktorí padli na frontoch vojen. V tomto smere sme im dosť dlžní. Najmä keď sa pozrieme, ako sa o pamiatku svojich bývalých vojakov starajú v zahraničí, vrátane našich susedov. Práve tu niekde sa rodí úcta a hrdosť na predchodcov, ktorá by sa mala stať súčasťou výchovy aj našich profesionálnych vojakov,“ hovorí predseda oblastného výboru Slovenského zväzu

protifašistických bojovníkov v Trenčíne plukovník vo výslužbe Tomáš Švec, ktorý prišiel spolu s velením pozemných síl na myšlienku založiť novú tradíciu.

Jej význam zdôraznil v príhovore aj náčelník štábu veliteľstva pozemných síl plukovník Karol Navrátil. Za členov Klubu vojenských dôchodcov Zväzu vojakov SR jeho predseda generálmajor vo výslužbe Rudolf Tvaroška spomínanú iniciatívu privítal a zdôraznil, že by sa mala v budúcnosti rozšíriť aj o zlepšenie starostlivosti o vojnové hroby, cintoríny a pamätníky na našom území, ktoré sú často v dezolátnom stave.

Na spomienkovej slávnosti nechýbali ani agilní členovia Klubov vojenskej histórie v dobových uniformách

vojakov slovenskej, československej a sovietskej armády z čias 2. svetovej vojny. Trenčan Juraj Pecík, Bohuslav Hloupy z Trenčianskej Teplej a Milan Moravčík z Lednických Rovní sa každoročne zúčastňujú na mnohých rekonštrukciách bojov z 2. svetovej vojny a takýmto spôsobom prispievajú k rozširovaniu historického po-

vedomia medzi mladou generáciou.

Veľkú zásluhu na zorganizovaní pietneho aktu má aj dekan veliteľstva pozemných síl podplukovník Jaroslav Balocký (na fotografii), ktorý sa s majorom Jurajom Siťošom pomodlili za padlých a zosnulých vojakov a požehnali prítomným. K vencu pri pamätníku po skončení aktu pribudli aj horiace sviece.

Jozef ŽIAK

Foto: kpt. Ján TURČAN

Apoštolské požehnanie pre LZ Sliač

Novovytvorené priestory vojenskej farnosti Leteckej základne Sliač zasvätenej Panne Márii Loretánskej, patrónke letcov, sa môžu od októbra popýšiť Apoštolským požehnaním od Svätého otca Benedikta XVI. Pápež udelil požehnanie kňazovi majorovi Mgr. ThLic. Františkovi Miháľovi a LZ Sliač, v ktorej už ôsmy rok pôsobí ako vojenský kaplán. Duchovný základne major Mihál umiestnil Apoštolské požehnanie priamo v Pastoračnej miestnosti základne, kde ho môžu zhladnúť všetci.

Freska Panny Márie Loretánskej je vo Farskom kostole v blízkosti leteckej základne od 50-tých rokov minulého storočia a už vyše polstoročia dohliada na

sliačskych letcov a všetkých tých, ktorí majú s letectvom niečo spoločné.

Text a foto: **rtn. Zuzana MILDEOVÁ**

Grácia a dokonalosť

Pôvab pohybov prepracovaných do najmenších detailov, elegantné róby či dokonalú vizáž mladých žien a mužov mohli v prvý novembrový víkend obdivovať návštevníci Kultúrneho a metodického centra (KaMC) Trenčín, kde sa konal Festival Ozbroyených síl SR v tanečnom športe - Považský pohár 2005.

V poradí XII. ročník organizovalo KaMC v spolupráci s Tanečným klubom Dukla Trenčín a Tanečnou školou Paškovcov. Štrnásť rozhodcov hodnotilo svojím skúseným okom spolu 150 súťažiacich párov z tridsiatich klubov. Nechýbali medzi nimi ani tanečníci z Poľska, Rakúska, Českej republiky či Talianska. Tento ročník bol výnimočný práve historicky prvou účasťou talianskych účastníkov z Alexandrijskej tanečnej školy. Program festivalu obohatili nielen ukážkou seniorského tanečného umenia, ale svojím temperament-

obhajcovia minuloročného titulu Eva Prnová (20) a Róbert Pavlík (23). Jedným dychom dodali, že toto umiestnenie je pre nich rovnako cenné, ako všetky predchádzajúce.

Radosť z víťazstva v kategórii latinskoamerických tancov neskrýval ani pár so súťažným číslom tri – David Franek a Romana Zoňová z ČR. „Slovenskí tanečníci sú veľmi silnou konkurenciou. Sme radi, že sa

z TK Dovetan Dolné Vestenice. Tie za dva roky dosiahli tanečnú úroveň, ktorú by im mohli závidieť aj kluby s niekoľkoročnou tradíciou. Priebeh podujatia spestrili ukážkou svojej choreografie „Bombay dreams“.

ným a spontánnym povzbudzovaním, ktorému sa slovenský divák môže ešte stále učiť, sa pričínili aj o výbornú atmosféru celej súťaže.

„Na Slovensku sme prvýkrát. Musíme ale uznať, že festival aj dispozície slovenských tanečníkov sú na vynikajúcej úrovni. Naša návšteva Trenčína určite nie je posledná,“ prezradili Andrea Ciapello a Elena Pereti, ktorí obsadil v kategórii latinskoamerických tancov piate miesto.

Rovnako ako minulý, ani tento rok sa veľké prekvapenia pri vyhlasovaní víťazov v hlavných kategóriách nekonali. „Takmer všetci sa už navzájom dobre poznáme z rôznych súťaží, a tak nás víťazstvo v štandardných tancoch veľmi neprekvapilo,“ priznali

nám po vlnajšom druhom mieste podarilo získať tento rok zlato. Je to pre nás zároveň aj výzva k ešte lepšiemu prejavu,“ zdôverili sa mladí tanečníci. Obdiv si zaslúžili aj deti

„Festival tanečného športu - Považský pohár - má množstvo nadšencov a podporu širokej verejnosti, čo dokazuje aj veľká účasť súťažiacich i divákov,“ zhodnotila nová riaditeľka KaMC Mgr. Slávia Novotná a dodala: „Jedným z mojich cieľov je práve pokračovanie v rozvoji a ďalšom budovaní tradície tanečného športu v podmienkach ozbrojených síl. Chceme tiež viac priblížiť široký záber činnosti KaMC v oblasti kultúry predovšetkým civilnej verejnosti.“

Vladislav VAVRINEC

Foto: autor a Jana TUREKOVÁ

VÍTAZNÉ PÁRY

Kategória B A S ŠTT - štandardné tance

1. Róbert Pavlík a Eva Prnová
2. Jakub Jančina a Barbara Bilkovičová
3. Martin Lazík a Stanislava Vyskupová

TK Dukla Trenčín
TŠK TŠ Jagermajster Bratislava
TC Eleganza Bratislava

Kategória B A S LAT - latinskoamerické tance

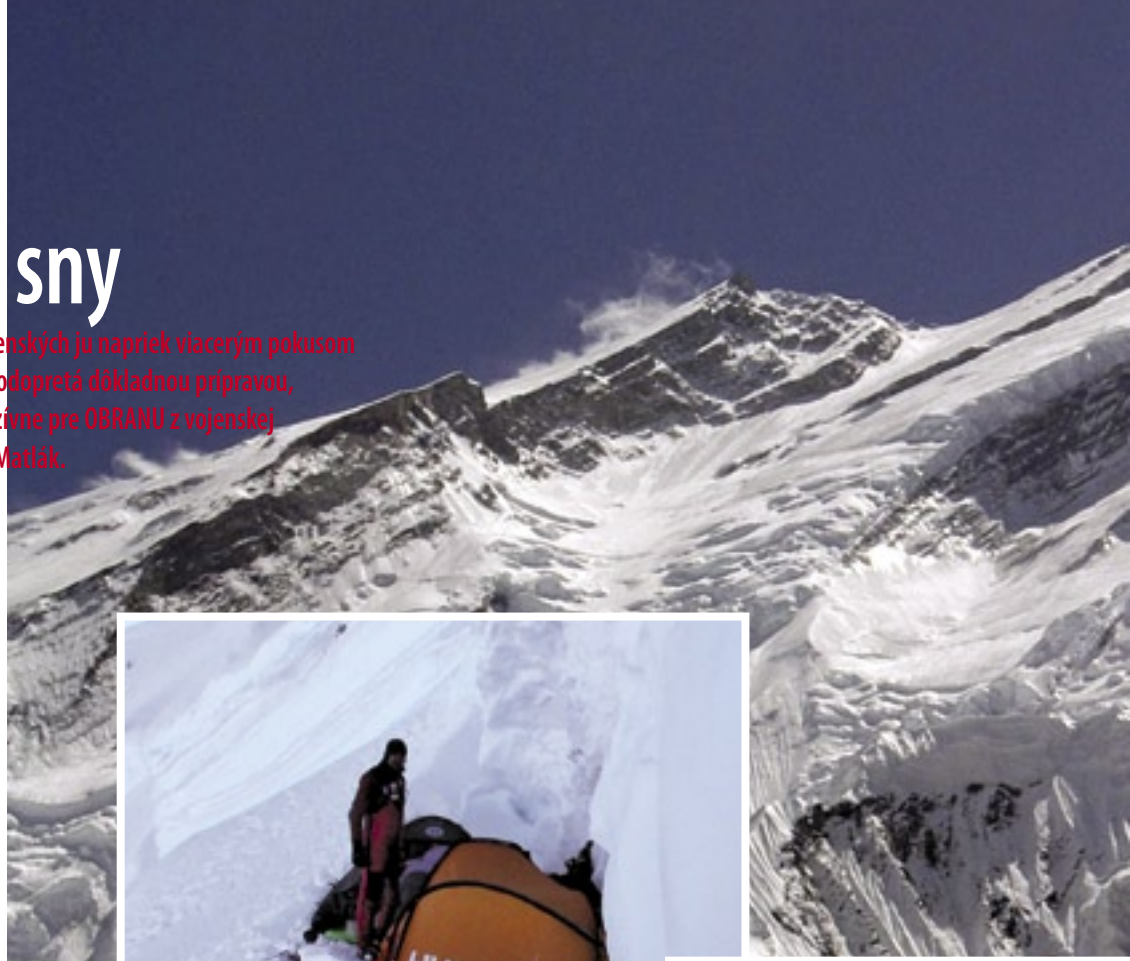
1. David Franek a Romana Zoňová ČR
2. Marián Sivák a Patrícia Prnová TK Dukla Trenčín
3. František Letal a Barbora Černá ČR

Zamrznuté sny

Annapurna - sen horolezcov. Zo slovenských ju naprieť viacerym pokusom nik nezliezol. Motivácia ako hrom. Podopretá dôkladnou prípravou, podporou MO SR a sponzorov. Exkluzívne pre OBRANU z vojenskej expedície v Himalájach plk. v.z. Ján Matlák.

K magnetizujúcim Himalájam sme odlietali 29. augusta 2005. Týždeň predtým sme zbalili a odoslali kargo (výstroj a všetok materiál potrebný pre výstup) - vyše 700 kg. Veľkú časť z toho tvorili fixné laná - 3000 m.

Expedičný tím tvorili dve skupiny. Prvá v zložení plk. v.v. Ing. Ján Matlák - vedúci expedície, pplk. v.v. Ing. Vladimír Švancár - zástupca vedúceho expedície a ekonóm, pplk. MUDr. Andrej Harendarčík - lekár expedície, Jozef Šupica, kpt. Mgr. Erik Bizoň, kpt. Ing. Jozef Hanzel vyrazila dopredu s cieľom vybaviť potrebné formality pre výstup, doplniť expedičný materiál a zabezpečiť

jeho presun do základného tábora (BC) a jeho vybudovanie. Druhá skupina v zložení Ing. Ladislav Vargic, Miroslav Nemčok, Ľubor Holý a čatár Štefan Mišiak odleteli 6. septembra. V Káthmandu sa zdržali len dva dni a hneď začali presun do BC.

Po prilete nás kontaktovala Mss. Holly, ktorá vedie štatistiky všetkých expedícií v Nepále. Spolu s Harendarčíkom sme navštívili nepálske ministerstvo kultúry a športu, kde nám predstavili styčného dôstojníka. Nasledovali potrebné formality pre vydanie povolenia na výstup. Potom nás pán Pasang, šéf agentúry, ktorá nám sprostredkovala potrebné formality pre pobyt v Nepále, zoznámil so sprievodným personálom - šerpiovia Dendi a Lakpa, kuchár Podom a pomocný kuchár Kučato. Dendi poznal severnú stenu Annapurny z roku 2002, kedy sprevádzal úspešnú indickú vojenskú expedíciu. Všetok materiál sme museli zabaliť tak, že náklad pre jedného údolného nosiča predstavoval 30 kg. Celkom sme zbalili vyše 800 kg materiálu. Ráno 2. septembra sme

ho naložili do autobusu značky „Tata“ a plní očakávania vydali sa na presun pod severnú stenu Annapurny I. Večer okolo 17.30 h sme boli v mestečku Beni, ktoré je východiskom pre peší pochod. Tu na nás čakal už Sirdar (vodca údolných nosičov) s vyše sedemdesiatkou nosičov rôzneho pohlavia a vekových kategórií.

Peší pochod začal 3. septembra zavčas rána. Nosiči už od pol šiestej ráno preberali svoj náklad - očíslované sudy - a vydávali sa s ním na cestu. Pre tento deň bol stanovený cieľ dedinka Tatopani, v preklade znamená horúca voda, vzdialená okolo 20 km pochodu. Ďalšie ráno sa situácia opakovala. Rozdiel bol iba v tom, že Lete, cieľ druhého dňa pochodu, bolo už vo výške 2300 m, čo spôsobovalo ťažkosti najmä ženám. Do malého hotelíka Lodgi, kde bol sklad, dorazili niektorí až po zotmení. Po oboch dňoch nás sprevá-

dzo krásne slnečné, ale vlhké počasie s teplotou okolo 30 stupňov Celzia. Ráno 4. septembra nás čakalo prekvapenie - štrajk nosičov. Dlho sme nevedeli pochopiť, o čo ide. Až okolo obeda nám bolo jasné, že silní jedinci sa snažia vypudieť spomedzi seba slabých nosičov a ženy. Zostalo 32 nosičov a museli sme zobrať iba 20 sudov s najnutnejším výstrojom s tým, že zvyšok vynesie naša druhá skupina.

Ďalší deň pochodu, keď sa roztvorili mraky a hmla, sme obdivovali južnú a juhovýchodnú stenu Dhaulághiri, ďalšieho z nepálskych veľikánov Himalájí. V nasledujúcich dvoch dňoch vo výške nad 4000 m sme mali túto horu, ako aj Nilghiri a západnú stenu Annapurny stále pred očami. Bolo to fantastické a najmä sklo severnej steny Annapurny I, ktorú sme videli z profilu, samotná majestátnosť a rozmery tejto hory, pôsobili nielen

impozantne, ale aj odstrašujúco. Už na pochode sme pochopili, prečo pod severnú stenu Annapurny tento rok ideme iba jediná expedícia. Peší pochod do severného BC sme zakončili 9. septembra poobede vo výške 4300 m n.m.

BC bol vybavený všetkým, čo má byť - okrem ubytovacích stanov tu bol spoločenský stan, kuchyňa, sklad, modlitebná vlajka a obetné miesto, kde šerpiovia pravidelne ráno aj večer prinášali obety bohom aj hore. Nad tým všetkým na bambusovom stožiarí viala slovenská zástava. Začal sa kolotoč výstupov a návratov s cieľom vyniesť do predsunutého tábora (ABC) maximum materiálu a potravín potrebného pre vybudovanie výstupovej trasy a život vo výškových táboroch. Počasie bolo veľmi premenlivé, po obede začalo zakaždým snežiť alebo pršať. Konečne 14. septembra dorazila druhá skupina, ale jej nosiči doniesli materiál až druhý deň pred poľudním.

s pozostatkami horolezcov sme našli pod ľadopádóm. V ten deň spadla neďaleko nás ešte jedna lavína.

Po obede 25. septembra sme teda začali s fixovaním výstupovej trasy po rebre nemeckou cestou a po natiahnutí asi 200 m „fixov“ sme zostúpili do tábora 1. Táto práca a vynášanie ťažkých vyše 20 kg vážiacich batohov trvali ešte tri dni, počas ktorých sme dosiahli výšku 6500 m. Medzitým sa udialo niekoľko udalostí, ktoré poznačili priebeh expedície. Ráno 26. septembra Dendi oznámil, že musí zostúpiť, lebo ho bolí zub. Ešte v ten deň mu ho doktor za asistencie Erika Bizoňa v BC vytrhol. Erik mal problém s chrbticou a len s ťažkosťami ovládal ľavú nohu. Od tohto momentu šerpa Lakpa upadol do akéjsi letargie a nepodieľal sa ani na prešľapávaní stopy a fixovaní cesty. Celá práca teda zostala na Šupicovi a Nemčekovi, ktorých sme podporovali spolu so Švancá-

rom, neskôr sa pridala Jožko Hanzel a 28. septembra aj Pišta Mišiak. V tento deň okolo 11.00 h, keď Dendi vystúpil opäť pod rebro na začiatok „fixov“, aby nám pomohol, spadla naľavo od nemeckého rebra lavína a zachytila Dendiho. Našťastie bol zapnutý vo fixnom lane, takže to prežil, mal však poškodené rameno a bol celý doudieraný. Toto ho úplne vyradilo z ďalšej práce na kopci, ba čo viac, šerpu Lakpu to natoľko vydesilo, že aj jeho aktivita zostala „na bode mrazu.“ Tým sme zostali odkázaní sami na seba. Ďalší postup sme konzultovali medzi sebou po vysielackách a sem-tam nám poradil aj Dendi. Konečne 30. septembra vyrazili Šupica, Nemčok a Lakpa do tábora 2 s cieľom dokončiť ho a nájsť cestu cez seraky na rampu popod skalnaté rebro, previsujúce z východného vrcholu. ňou sme chceli pokračovať na hlavný vrchol. Medzitým Mišiak, Holý a Hanzel zostúpili do BC, aby si odpočinuli a mohli sa vrátiť do tábora 1. Ja a Švancár sme vyrazili 1. októbra ráno z BC priamo do tábora 1 a v nasledujúci deň do tábora 2, kde sme sa spojili s prvou trojicou, ktorej sa až v ten večer podarilo nájsť výlez popod obrovský serak na širokú snehovú rampu.

mi oznámil Lakpa, že mu omrzajú prsty na rukách a že zostupuje. Vyrožil fixné lano z batocha a začal zostupovať. Ja a Nemček sme si lano rozdelili na polovicu a klepúť „kosu“ sme vyčkávali na ranné brieždenie. Po tvrdom a vyfúkanom teréne sme postupovali pomerne rýchlo. Vybrali sme si priamu trasu do sedla medzi hlavný a prostredný vrchol. Slnčné lúče nás našli necelých 100 metrov pod sedlom a trošku nám rozohriali stuhnuté telá. O 11.00 h sme boli už v sedle a posilňovali sme sa pred záverečnou fázou výstupu v presvedčení, že na vrchol nám chýba maximálne hodinka a pol. Celý výstup sledovali z ABC doktor Harendarčík, Bizoň a šerpa Den-di, ktorí sa už pomaly pripravovali na oslavu.

Ale potom to prišlo! Pod záverečným trochu strmším stúpaním, po ktorom nasledoval už len mierne sklonený svah vedúci na hlavný vrchol, sme narazili na naviaty bezo-

tmy, niekde v dolnej časti serakov spadol Šupica druhýkrát a keďže nemal čakana, zastavil sa len náhodou na plošine jedného zo serakov na úrovni tábora 3. Tentoraz to dopadlo horšie. Stratil orientáciu, celovú lampu a len vďaka tomu, že v batohu mal vysielaciu, mohli sme vlastne zistiť, kde sa nachádza. Mal podvrtnutý členok, preto mu pri chôdzi pomáhal Nemček. Do tretieho tábora sme sa dostali až okolo 22.00 h. Druhý deň som Šupicovi ošetril nohu a s Nemčekom sme ho začali spúšťať k tábore 2. Medzitým začali vystupovať z dvojky Mišiak a Holý. Okolo štvrtej popoludní som sa rozlúčil v dvojke s Jozefom a Ľuborom a začal som zostupovať po fixoch dole. Na posledných dvesto metroch fixov ma čakalo nemilé prekvapenie. Padajúce seraky a lavíny úplne zmenili spodok steny. Potrhali nám fixné laná a z depa, ktoré sme mali vybudované

pod stenou, zostala len bezodná diera pri okraji steny. Na prechod medzi stenou a ľadovcom zostal len jeden asi dvojmetrový most v spádnicí lavínového žľabu. Podarilo sa mi to zvládnuť len s rozbitým nosom a s pomocou Erika Bizioňa a Andreja Harendar-

dný krupicový sneh. Pokrývala ho 10 - 15 cm hrubá vrstva tvrdého snehu, ktorá sa po každom kroku prepadávala. Za štyri hodiny sa nám podarilo prekonať len asi 300 dĺžkových metrov. Okolo 15.00 h sme začali traverzovať z tohto terénu a okolo 17.00 h sme boli nad kuloárom vrcholovej stienky. Na vrchol nám zostávalo 40 výškových metrov. Keďže do úplného zotmenia zostávala sotva hodina a pol, rozhodol som, že sa otočíme a začneme zostupovať. Následný vývoj situácie ukázal, že rozhodnutie bolo správne. Zakrátko sa pokľzol na doske Jožko Šupica a prepadol celou vrcholovou stienkou. Pri páde stratil čakana, ale inak sa mu nič nestalo. Na zostupe sme našli trasu, ktorou sme mali ísť hore, ale to už je osud. Ešte za svetla sa nám podarilo zostúpiť nad seraky a dostať sa na stopu výstupu, čo nám uľahčilo orientáciu s pomocou čelových lúčov. Už za

čika, ktorí mi vyšli naproti, som už za tmy zostúpil až do ABC.

Chalani z trojky ráno okolo piatej začali druhý pokus o dosiahnutie vrcholu Annapurny, čo som už sledoval len z ABC. Vyrázili dosť neskoro a o 13.00 h im chýbalo ešte asi 350 výškových metrov, preto sa otočili a zostúpili do dvojky, Mišiak dokonca až do ABC. Holý pomáhal Šupicovi v ten deň zostúpiť po fixoch a následne do jednotky, odkiaľ ďalší deň po ošetrovaní s pomocou doktora Bizioňa zostúpil až do BC. Večer 7. októbra sme sa teda všetci opäť stretli po viac ako týždni. Doktor sa začal hneď venovať Šupicovi a Nemčekovi, ktorým omrzli nohy. V nasledujúcich dňoch sa rapidne zhoršilo počasie a začalo snežiť. To nám nielenže nedovolilo pokúsiť sa o ešte jeden pokus, ale skomplikovalo nám to aj situáciu pri likvidácii táborov. Preto sme začali organizovať návrat do Káthmandu...

SLOVAČKA LOVAČKA GULAŠ

Výnimočné podujatie vo výnimočnej krajine. Tretie Majstrovstvá Európy vo varení poľovníckeho guláša novinárov určite znesú takého prirovnanie a čo sa týka Chorvátska, kde sa uskutočnili, tiež niečo čo dodať. Časopis Slovenského syndikátu novinárov „ Fórum“ niekedy v máji uverejnil inzerát, že je možné prihlásiť sa na tieto majstrovstvá a keďže vojaci, a ešte k tomu novinári reagujú rýchlo, boli sme s kolegom Mirom Minárom prví.

Spožehnaním syndikátu, s dôverou našich priateľov z Komunikačného odboru ministerstva obrany a s nevyhnutným zabezpečením z Odborového zväzu potravinárov SR, ktorí sú už takmer desaťročie našimi partnermi pri organizovaní Dňa detí s Ozbrojenými silami, sme 22. septembra, na Deň OS SR, pricestovali opäť ako prví na miesto stretnutia do dedinky Brezovo Rozdolje v horskej oblasti Chorvátska Gorski Kotar, asi 30 kilometrov od Rijeki. Potesilo nás, že na obrovskom plagáte už svietil názov Slovačka radio medzi 32 účastníkmi majstrovstiev. Bolo to totiž po prvý raz, čo sa na majstrovstvách zúčastnili Slováci. Popri už tradičných účastníkoch, napríklad z Bosny a Her-

ré okrem osobného, prejavili o nás i záujem profesionálni. O príspevok do ich vysielania sa postaral Miroslav, ktorý im porozprával nielen o našom pôsobení v jednotkách UNPROFOR, kedy sme svojou troškou možno pomohli zmierniť následky vojny, ale aj o dianie v našich ozbrojených silách - o ich profesionalizácii, modernizácii, ale aj o tom, že chorvátski vojaci sú súčasťou nášho kontingentu v mierovej misii na Cypre. Oblečené sme mali naše verbungové tričky s logom profesionálnej armády. Ako všetci ochutnávali „exotický“ slovenský guláš, zastavil sa pri nás človek s decentnou briadkou a predstavil sa ako „brigádír“ (plukovník) Chorvátskej armády Marek Parizovski: „Poznám Slo-

cegoviny, z Macedónska, z Maďarska, zo Slovenska, sme spolu s Rakúšanmi dodali väčší európsky rozmer.

Každý z uvedeného počtu súťažiacich dostal nový kotlík na trojnožke, päť litrov vody, kilo cibule a kilo čerstvej diviny. A k tomu pravidlá - do limitu dva a pol hodiny uvariť gulášik. Ingrediencie a rôzne príchute sme si mohli priniesť podľa vlastnej fantázie. V neverickej a palárkovej špajzi ich bolo neúrekom, a tak sme nešetřili. Ak prirátame narúbanie dreva, rozkúrenie pod kotlom, načistenie cibule a v našom prípade aj pripavenie národnej vlajky, mali sme čo robiť, aby sme stihali za všetkými družstvami, v tomto prípade našich protivníkov. Super. S Mirom sme všetko zvládli. Až do tej miery, že popri varení sme stihli nadviazať kontakty so súpermi, zlava s Maďarmi z Pécsu, sprava s krásnymi reprezentantkami domácej televízie z relácie „Dobré ráno Chorvátsko“, kto-

vákov, ktorí pre nás urobili veľmi veľa v čase vojny. Odmínvali cesty, stavali mosty a za to chceme poďakovať celému slovenskému národu“. Krásne slová, ktoré zakaždým potešia.

Guláš sa nám vydaril. Mal všetko, čo správny guláš má mať. No gulášové chute našinca a Chorvátovej sú rôzne. A to bol kameň úrazu. Nevyhrali sme. Prvé miesta obsadili domáci reprezentanti. Predstavte si, uškodilo nám, že sme do nášho slovenského, tak trošku vojenského gulášu, pridali zemiaky. Pohoršilo to domácich rozhodcov, pretože balkánska nátura aj tá chuť je naozaj iná. Ocenenia sa nám dostalo od splitských skialpinistov - veteránov, ktorí vo Fužine táborili. Najedli sa všetci a na Slovensko prídu o rok aj s futbalovým mužstvom starších pánov na tradičný turnaj Old Boys do Palárkova. Gulášová misia sa vydarila.

Bernard ROŠTECKÝ
gulášmajster secondo

Mara sa zobudila a hovorí mužovi:

- Ferinko, snívalo sa mi, že na Vianoce som dostala briliantový náhrdelník. Čo by to mohlo znamenať?
- Len vydrž, skoro sa to dozvieš, - odpovie tajomne Fero. A naozaj. Na Štedrý deň dostala Mara peknú elegantnú krabičku, previazanú mašľou. S trasúcimi rukami ju rozbila a vo vnútri bola knižka s nadpisom Veľký snár.

♦ ♦ ♦

Santa Claus hovorí vo svojej dielni škriatkovi:

- Koľko máme hračiek?
- Žiadne!
- A počítal si ich vôbec?
- Áno, dvakrát.

♦ ♦ ♦

Janko sa na Vianoce pýta otca:

- Oco, vieš, ktorý vlak najviac mešká? No predsa ten, čo si mi sľúbil minulé Vianoce.

♦ ♦ ♦

Škótsky Mikuláš navštívi rodinu a prihovoriť sa deťom:

- Tak, detičky, čo si odo mňa kúpite?

6 x odpovedz

1. Autor jedného zo siedmich divov sveta, sochy Dia v Olympii, bol:

- a) Feidiás
- b) Charés
- c) Soskratos z Knidu

2. Prvé kino otvorili bratia Lumiérovci v roku 1895 v:

- a) Paríži
- b) Londýne
- c) Hollywoode

3. Prví ľudia pristáli na Mesiaci:

- a) 7. marca 1958
- b) 21. júla 1969
- c) 29. augusta 1974

4. Slovenská republika vznikla akosamostatný štát:

- a) 1. januára 1990
- b) 1. septembra 1992
- c) 1. januára 1993

5. V ktorom meste sídli veliteľstvo slovenského kontingentu misie UNFICYP na Cypre?

- a) Famagusta
- b) Nikózia
- c) Larnaka

6. Odborná výcviková škola letectva vznikla 1. októbra 2004 a sídli:

- a) vo Zvolene
- b) v Kuchyni
- c) v Košiciach

Správne odpovede: 1a, 2a, 3b, 4c, 5a, 6c

FOTOZAUJÍMAVOSŤ

Vojenský kríž aj na Golanoch

Hoci v misii UNDOF na Golanských výšinách nie je s našimi vojakmi slovenský kňaz, na veliteľskej základni v tábore Faouvar je im k dispozícii vojenský kostolík a rákúsky armádny duchovný. Samozrejme, káže v jazyku misie UNDOF – teda v angličtine. Vojaci počas voľných chvíľ navštevujú aj blízke biblické miesta, ktoré budú v ich mysliach rezonovať cez

Vianoce ešte intenzívnejšie. Nás okrem iného zaujal aj kovový kríž v klubovni našich vojakov.

„Križ je zvarný z nájdených kovových črepín vojenskej munície a mín, ktoré tu spôsobili veľa utrpenia a je ich tu bohužiaľ stále viac ako dost“, dozvedeli sme sa od našich vojakov. Nuž – symbolické...

Text a foto: **Pavol VITKO**

SÚDNIČKA

Vianoce to boli pekné...

Vlani v predvianočný čas sa leasingové spoločnosti predbiehali v ponukách rôznej elektroniky a snažili sa nachytať čo najviac záujemcov na výhody, spočívajúce v nezaplatení prvých splátok, prípadne v ich odklade na ďalšie obdobie.

Takejto ponuke neodolal ani nrtm. Norbert D., príslušník VÚ 4977 Sliač. Tento so spoločnosťou Profit Capital, s.r.o. Košice vo Zvolene uzatvoril zmluvu o prenájme na rôznu elektroniku v hodnote 43.722 Sk. Hoci sa zmluvne zaviazal, že za predmet prenájmu bude riadne splácať dohodnuté čiastky a až po splatení týchto bude predmetná elektronika jeho majetkom, zmluvne sa zaviazal dovtedy predmet prenájmu neprenajímať a neprenehávať ho tretej osobe, ani ho nenapadlo riadiť sa dohodnutými podmienkami. Nielenže po uplynutí Vianoc, počas ktorých elektroniku plne využil, nájomné riadne a včas neplatil, ale niektoré veci z prenájmu následne poskytol aj tretím osobám. Pritom vysvitlo, že nejde o prvý prípad, pretože podobným spôsobom Norbert D. konal už aj v minulosti u spoločností Credit Slovakia, a.s. Piešťany a Quatro, a.s. Kežmarok, čo vyšetrovanie potvrdilo.

Celá vec mala napokon dohru pred vojenským obvodovým súdom. Obžalovaný bol za všetky tieto konania uznaný vinným z trestného činu sprenevery podľa § 248 ods. 1, ods. 2 Tr. zák., pretože si prisvojil cudziu vec, ktorá mu bola zverená a spôsobil tak na cudzom majetku škodu – a nie malú.

Vojenský obvodový súd Banská Bystrica ho za to odsúdil na trest odňatia slobody na 6 mesiacov. Vzhľadom na okolnosť, že Norbert D. nebol doposiaľ súdne trestaný, súd mu výkon uloženého trestu podmienene odložil na skúšobnú dobu 12 mesiacov a samozrejme zaviazal ho aj k náhrade spôsobenej škody.

plk. JUDr. František KOVÁČ

PRÍBEH

Nový rok 1993

Ochádzal som do mierovej misie OSN v Angole v decembri 1992, keď sa vedelo, že ČSFR končí a vznikne samostatná Slovenská republika – tým aj slovenská armáda. Keď sme odchádzali do Angoly, na ramenách sme mali ešte označenie CZECHOSLOVAKIA. Ako si pamätám tento proces delenia federácie a vzniku samostatného Slovenska?

31. decembra 1992 som vykonával patrolu ešte ako československý dôstojník, kde sme preverovali možný pohyb jednotiek vládnych síl, ako aj UNITY (povstalcov). Po celodennej vyčerpávajúcej patrolle a po hlásení som zaľahol do stanu a zaspal som, ako by ma hodili do vody. O nejakej oslave nebola ani reč a ani nebolo s kým, pretože moji kolegovia boli moslimovia, ktorí po modlitbe odišli rozjímať do stanov. Nad ránom som počul z diaľky spev, ktorý neprestával. Pretože sa približoval, zobudil som sa, hodil na seba uniformu a vyšiel som zo stanu. Pred stanom stála skupina asi dvanástich dievčat vo veku asi od troch rokov do 12 rokov a spievali melodické domorodé africké piesne, tancovali a tleskali do rytmu. Mali obléčené biele žiarivé šaty, čo v tomto africkom buši bolo neskutočné. Boli to deti veliteľov UNITY, ktorí mali pluk asi kilometer od nášho tábora. Veliteľ pluku tieto deti poslal, aby nám zaspievali k novému roku. Po asi hodine spevu som urobil pre ne kakao za odmenu (zo sušeného mlieka) a môžem povedať, že som ešte nevidel vypíť toľko pohárov kakaa. Pre tieto deti to bolo asi prvé kakao v živote a keď od nás odchádzali, všetky mali bruška ako bubon. Každodennou stravou pre nich v podmienkach vojny bola akurát kukuričná kaša. Celé vystúpenie som si nahral na diktafón a tieto piesne mi boli príjemným a stálym spoločníkom v ťažkých chvíľach môjho pôsobenia v misii UNAVEM v roku 1993.

A ako sa začala moja služba ako príslušníka Armády SR? Jednoducho tak, že prvým krokom bolo odrezanie žiletkou z môjho rukávového znaku CZECHOSLOVAKIA časti CZECHO, čím na mojom ramene zostal iba nadpis SLOVAKIA. Privítanie nového roka 1993 a vznik samostatného Slovenska spevom afrických detí je pre mňa zážitkom, na ktorý si vždy spomeniem na Nový rok. Proces spojený s rozdelením ČSFR a prečo k nemu došlo, bol pre mojich kolegov z Nigérie a Jordánska nepochopiteľný a ťažko vysvetliteľný. Jedným z ich argumentov (s prihliadnutím na africké podmienky) bolo aj to, ako je to možné bez vojny. Ale to je už iná história.

Jozef KOTLÁR

REDAKCIA VÁM ŽELÁ (pokračovanie v tajníčke)	prsník (kniž.)	vodný živočích	americké mužské meno	prisvedčenie (hovor.)	Okresná správa pôst	4	nápis na križi	hora	Pomôcky: BANO, LAR, TROŠ, ALÁN	5	Sarmat (kočovník)	športová taška	typové ozn. lietadiel Antonov	druhá solmizačná slabika
poprenášal									obec v okrese Trnava					
1									časti rúk sídlo v Rusku					
skr. našej menovej jednotky			obyvateľ mesta (aj príslušník mestskej rady) (hist.)	dva čierno- biele vtáky absorboval									londýnsky futbalový klub	2
Autor: Vojtech Kúkoľ	škriepka (zastar.)	rímske číslo 1005 st. český politik		čínske mužské meno pije rum (pejor.)				rus. skr. Rus. akadémie vied klincovka				zn. jednot. abvolt ženský časopis		
spolahlivo							skr. tovaru bývalý názov Thajska					základná číslovka časť Prahy 4		
pučia (kniž.)						zlostili sa (expr.) živá bytosť								
6									nemecká číslovka st. grécky boh vetrov					
OBRANA	starorímska drobná minca	často akáte vojenský útvár							vaňa, po španielsky zn. kiloampéra					
3													značka aktínia	
existujú			gibon bieloruký				rascový líkér					EČV okr. Levoča		

Zvukové vlny proti torpédam

Americké námorníctvo pracuje na systéme, ktorý by ochránil vojnové lode pred torpédami pomocou veľkých podhladinových ampliónov. Na blížiacu sa strelu by vyslali presne cieleň zvučkový impulz pomocou vysokorýchlostných elektromagnetov. Špeciálne ploché reproduktory by boli na každej strane lode. Zvukový lúč bude taký silný, že ním zasiahnuté torpédo predčasne exploduje. Systém spoločne vyvíjajú americká firma Anteon a britská BAE. Veľké otázky však vyvoláva vplyv na morské živočíchy. Ochrancovia životného prostredia už protestujú proti používaniu silných sonarov, ktoré spôsobujú dezorientáciu a úhyn veľrýb.

Miroslav BARIČ

Informačná webstránka po novom

www.profesionalnaarmada.sk

Komunikačný odbor ministerstva obrany 10. novembra 2005 spustil inovovanú, prehľadnejšiu, graficky zaujímavejšiu verziu stránky venovanej profesionálnym ozbrojeným silám **www.profesionalnaarmada.sk**. Stránka poskytuje všetky potrebné informácie pre záujemcov o povolanie profesionálneho vojaka. Obsahom nového webu je aj prezentovanie jednotlivých zložiek ozbrojených síl, fotografie vojenských uniforiem či výložiek s hodnosťami. Mladí ľudia na ňom nájdu informácie o celom procese regrutácie, ktorý záujemcovia rozhodnutí spojiť svoju kariéru s profesionálnou armádou musia absolvovať. Nechýbajú ani odpovede na najčastejšie otázky, ktoré sa týkajú služby v ozbrojených silách, ako aj ponuka voľných pracovných miest. Na novej stránke si možno prezrieť mnohé formy komunikátov, ktoré sa používajú na prezentáciu OS SR – filmy, postery, reklamné televízne i rozhlasové spoty, rozhlasové a televízne relácie či hry.

Armádny magazín
v Slovenskej televízii

PROFESIONÁL

bude v decembri odvysielaný
v týchto termínoch: **2., 9. a 16. decembra** – zakaždým
od 19.55 hod. na Dvojke.

PLNÁ POĽNÁ

Rozhlasová relácia **Plná poľná**, i keď už polstoročná, je stále svieža relácia o vojakoch a nielen pre vojakov. Každý piatok sa na vás o 21.05 h tešia na najpočúvanejšej stanici Rádio Slovensko Miroslav Minár, Bernard Roštecký a Petra Repková.

ukáž sa

v regrutačnom stredisku

www.profesionalnaarmada.sk
infolinka 0800 11 24 11

Bratislava	Kollárovo nám. 10 0960/328 794
Trnava	Paulínska 13 0960/395 331
Nitra	Rázusova 7 0960/373 737
Trenčín	Hviezdoslavova 16 0960/333 787
Žilina	Rajecká cesta 18 0960/442 222
Banská Bystrica	Štefánikovo nábr. 7 0960/412 777
Prešov	Nám. legionárov 4 0960/522 888
Košice	Komenského 39/A 0960/515 525